

1. SŁAŃCICI

POWIEŚCI

The Project Gutenberg EBook of Povesti, by Ioan Slavici

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this ebook.

Title: Povesti

Author: Ioan Slavici

Release Date: August 12, 2020 [EBook #62916]

Language: Romanian

*** START OF THIS PROJECT GUTENBERG EBOOK POVESTI ***

Produced by Albert László from page images generously made available by the Google Books Library Project

---

POVEȘTI

I. SLAVICI

POVEȘTI

BUCUREȘTI

«MINERVA», Institut de Arte Grafice și Editură, B-dul
Academiei, Edgar-Quinet, 4.
1908.

**EDITURA INSTITUTULUI DE ARTE GRAFICE ȘI EDITURĂ
«MINERVA» BULEVARDUL ACADEMIEI 3, BUCUREȘTI.**

Reproducerea oprită.

ZÂNA ZORILOR

POVESTE

A fost ce-a fost; dacă n'ar fi fost, nici nu s'ar povestì.

A fost odată un împărat, – un împărat, mare și puternic; împărăția lui erà atâta de mare, încât nici nu se știà, unde se începe și unde se sfârșește.

Unii ziceau, că ar fi fără de margini, iară alții spuneau, că țin minte de a fi auzit din bătrâni, că s'ar fi bătut odinioară împăratul cu vecinii săi, din care unii erau și mai mari, și mai puternici, eară alții mai mici și mai slabi decât dânsul.

Despre împăratul acesta a fost mers vorba cât e lumea și țara, cumcă cu ochiul cel de-a dreapta tot râde, eară cu cel de-a stânga tot lăcrămează neîncetat. În zadar se întrebà țara, că oare ce lucru să fie acela, că ochii împăratului nu se pot împacă unul cu altul. Dacă mergeau voinicii la împăratul, ca să-l întrebe, el zâmbea a râde și nu le zicea nimic. Așa rămase vrajba dintre ochii împăratului o taină mare, despre care nu știà nimeni nimic afară de împăratul.

Crescură feciorii împăratului. Ce feciori! ce feciori! Trei feciori în țară ca trei luceferi pe cer!

Florea, cel mai bătrân, erà de un stângen de înalt, cu niște umeri, încât nu l-ai puteà măsura cu patru palmi cruciș.

Cu totul alta e Costan: mic la statură, îndesat la făptură, cu brațul de bărbat, cu pumnul îndesat.

Al treilea și cel mai tânăr fecior al împăratului e Petru: înalt, dar subțire, mai mult fată decât fecior. Petru nu face multă vorbă: el râde și cântă, cântă și râde de dimineață până în seara.

Numai câte odată-l vede omul mai întunecat, dă cu mâna pletele în dreapta și în stânga de pe frunte, și atunci ți se pare, că vezi pe un bătrân din sfatul împăratului.

«Măi Floreo, tu ești acum mare; du-te și întreabă pe taica, pentru ce-i plânge lui un ochi, ear altul râde pururea».

Așa zise Petru către frate-său Florea într'o bună dimineață. Dar Florea nu s'a dus: el știa încă de mic, că împăratul se supără, dacă-l întrebă cineva de astă treabă.

Tot așa o păți Petru și cu frate-său Costan.

«Nu cuteză nici unul; lasă c'oi cuteza eu», zise la urmă Petru. Vorba fu zisă; lucrul fu gata. Petru merse, ca să întrebe.

«Oarbă-ți fie mumă-ta! ce treabă ai tu de aceea?!» îi zise împăratul mânios, și-i dete o palmă pe de-a dreapta și alta pe de-a stânga.

Petru se duse supărat și spuse fraților săi, cum a pățit-o cu tatăl său.

De când a întrebat Petru de treaba ochilor, se părea cumcă ochiul cel din stânga plânge mai puțin, eară cel de-a dreapta râde mai mult.

Petru își întări pe inimă, și mai merse odată la împăratul. «O palmă e o palmă, și două 's două!

Gândi și făcù.

O păți din nou, cum a mai pățit-o.

Ochiul cel din stânga lăcrimă acuma numai din când în când, eară cel din dreapta se părea a fi înjunit cu zece ani.

«Dacă e treaba așa, gândi acum Petru, apoi știu eu ce-oi face. Atâta mă duc, atâta întreb, atâta rabd la pălmi, până ce nu vor râde amândoi ochii».

A zis-o, a și făcut-o! Petru nu zicea nimic de două ori.

«Fătul meu, Petre! zise împăratul, acuma mai blând și râzând cu amândoi ochii. Eu văd, cum că ție nu-ți iese grija din cap; ți-oi spune dar treaba cu ochii mei. Vezi ochiul acesta râde de bucurie, când văz, că am așa trei feciori ca voi; iar celălalt plânge, pentru-că mă tem, că voi nu veți fi în stare să împărățiți în pace și să apărați țara de vecinii cei vicleni. Dacă-mi veți aduce însă apă dela fântâna Zânei Zorilor, ca să mă spăl cu ea pe ochi, îmi vor râde amândoi ochii, căci voi ști, că am feciori voinici, pe care mă pot răzemă.»

Așa zise împăratul. Petru-și luă pălăria de pe prispă și se duse să spună fraților săi ce-a auzit.

Feciorii împăratului se puseră la sfat și gătiră lucrul pe scurt, cum se cade între frații cei buni.

Florea, ca cel mai bătrân dintre cei trei, se duse în grajd, alese calul cel mai bun și mai frumos, puse șeaua pe el și apoi luă ziua-bună dela casă și masă. «Mă duc, zise către frații săi, și dacă nu voi veni într'un an, o lună, o săptămână și o zi cu apa de la fântâna Zânei Zorilor, să vii tu Costane după mine». Se duse.

Trei zile și trei nopți Florea nu mai stătù; calul sburà ca năluca peste munți și peste văi până ce n'ajunse la marginile împărăției. Jur împrejur pe lângă împărăție erà o prăpastie adâncă și peste această prăpastie o singură

punte. La puntea asta mai stătù Florea odată: să privească înapoi, apoi să iee «ziua-bună» dela țară.

Ferească Dumnezeu și pe sufletul păgân, de aceea ce văzù Florea acuma, când erà să plece mai departe. Un bălaur! dar bălaur cu trei capete, cu niște fețe grozave, cu-o falcă 'n cer, cu una în pământ.

Florea nici nu mai așteptà, ca balaurul să-l scalde în văpaie, ci dete pinteni la cal și se duse ca și când nici n'ar fi fost aici.

Bălaurul, suspinâ odată, și perì fără de urmă.

Trecù o săptămână! Florea nu mai venì; trecură două; de Florea nu se mai auzeà nimic. Trecù o lună; Costan începù a alege între cai. Când crăpară zorile după un an, o lună, o săptămână și o zi, Costan se suì pe cal, își luă ziua-bună dela frate-său mai mic. «Să vii și tu, dacă voi perì și eu», zise și se duse cum s'a fost dus frate-său».

Bălaurul dela punte erà acum mai înfricoșat, capetele lui erau mai îngrozitoare și fuga voinicului mai repede.

Nu se mai auzì de amândoi frații; Petru rămase singur.

«Mă duc și eu în urma fraților mei, zise el într'o zi către tatăl său.

«Apoi mergi cu Dumnezeu; îi zise împăratul, doară vei avea mai mult noroc decât frații tăi».

Și cel mai tânăr fecior al împăratului luă dară «ziua bună», și pornì către marginea împărăției.

Pe puntea cea mare stătea acum un bălaur și mai mare, și mai grozav, cu fălcile și mai înfricoșate și mai deschise. Bălaurul avea acum nu trei, ci șapte capete.

Petru stătuse în loc, când văzuse dihania asta înfricoșată. «Feri din cale!» strigă apoi. Bălaurul nu ferise. Petru mai strigă odată și încă de a treia oară; după aceea se repezise la el cu sabia scoasă.

Îndată i se întunecă cerul de nu văzuse altă decât foc! foc în dreapta, foc în stânga, foc pe dinainte, foc pe dinapoi. Bălaurul aruncase la foc din toate șapte capetele.

Calul începuse a horcăni și a se arunca în două picioare, încât voinicul nu putea să lupte cu sabia «Stăi! c'asa nu-i bine! zise el, și se coborî de pe cal. În mână stângă calul, în mână dreaptă sabia.

Nici așa nu merse: Făt-frumos nu vedea altă decât foc și văpaie.

«Acasă după alt cal mai bun!» Petru zise, încăleacă și se duse, ca earăși să vină.

Când sosi acasă, îl așteptase lăptătoarea sa, baba Birșa, în poarta curții.

«Hei, fătul meu Petre! am știut, cum că eară ai să vii, fiindcă n'ai plecat bine».

«Cum să fi plecat dară? întrebă Petru pe jumătate supărat, pe jumătate trist.

«Vezi, dragul meu Petre, începuse a-l învăța acum baba, tu nu vei putea merge la fântâna Zânei Zorilor decât dacă vei călări pe calul, pe care a călărit tatăl-tău, împăratul, în tinerețea sa; mergi, întreabă unde și care e calul acela, după aceea încăleacă și te du.

Petru mulțămî de învățătură și apoi se duse, ca să întrebe de treaba calului.

«Neagră-ți fie lumina! se răsti acum împăratul.

Cine te-a învățat ca să mă întreb tu pe mine așa? cu de-a bună samă vrăjitoarea cea de Birșa. Ai tu minte? Au trecut cincizeci de ani de când am fost eu june: cine știe, pe unde au putrezit oasele murgului meu de atuncea?! În podul grajdului îmi pare, cum că mai e o curea din frâu. Atâta am și mai mult nimic din cal.»

Petru eși supărat și spuse babei, «cum și ce».

«Așteaptă numai» – striga baba rîzînd de bucurie.

«Dacă stă lucrul așa, apoi stă bine. Du-te și adă bucata din frâu. Doară voi ști eu face un lucru cu cale din ea».

Podul erà plin de frâne, de șele și de curele. Petru alese cele mai roase, mai ruginite și mai negrijite și le duse babei, ca să facă precum a fost zis. Baba luă frânele, le afumă cu fum de tămâe, zise peste ele o zicală din cuvinte mărunțele și grăi după aceea către Petru: «la frânele și dă cu ele de propta casei.

Petru făcù precum i se zise ca să facă.

Vrajba babei a fost bună. Abia dete Petru cu frânele de proptă, se și întîmplă... nu știu cum... un lucru, înaintea căruia Petru stete uimit... Un cal stătea înaintea lui, de cât care lumea n'a văzut mai frumos! cu o șea plină de aur și pietre scumpe, cu niște frâne, la care să nu privești, că-ți pier lumina ochilor.

Frumos cal, frumoasă șea și frumoase frâne pentru Făt-frumos.

«Sări voinice în spatele Murgului», strigă baba făcând cruce peste cal și călăreț; mai zise apoi o zicală de câteva cuvinte și intră în casă.

După ce Petru sări pe cal, simțea cum că e de trei ori mai puternic la braț și de atâtea ori mai pietros la inimă.

«Să te ții bine stăpâne, c'avem cale lungă și trebuie să mergem iute».

Așa zise Murgul; dar și-a aflat voinicul... Se duseră... se duseră, zburară – cum nu s'a dus și nici n'a zburat cal și voinic înainte de aceea.

Pe punte stătea acum un bălaur cum n'a mai stat, un balaur cu douăsprezece capete, grozave, mai pline de văpaie!... Hei! dar și-a aflat voinicul. Petru nu se înspăimântă, ci începui a se suflecă la mâneci și a scuipă în palmi: «Feri din cale!» Bălaurul începui a scuipă la foc.

Petru nu mai făcui dară multă vorbă, ci scoase sabia și se grăbi să se repeadă spre punte.

«Stăi! stâmpără-te! stăpâne, «grăi acum Murgul», fă cum zic: înțepenește-te cu pintenii la mine în brâu, scoate sabia, și stăi gata, că avem să sărim peste punte și bălaur. Când vei vedeă apoi, că suntem tocmai pe deasupra bălaurului, taie capul cel mai mare, șterge cu mâneca sabia de sânge și o bagă în teacă, ca să fii gata pe când ajungem la pământ».

Petru strânse din piteni, scoase sabia, tăie capul, șterge sângele, bagă fierul în teacă și fii gata pe când simți pământul sub picioarele calului.

Așa trecui puntea.

«Să mergem mai departe», începui Petru vorba după ce mai privi odată îndărăt la țara sa.

«Să mergem!» îi răspunse Murgul. Numai spune-mi acum, stăpâne, cum să mergem? Să mergem ca vântul? să mergem ca gândul? să mergem ca dorul? sau să mergem chiar ca blestemul?...

Petru privi înainte și nu văzù altă decât cer și pământ... un pustiu, la a căruia vedere i se ridicară perii în vârful capului.

«Să mergem tot una după alta, nici prea tare să nu ne obosim, nici peste măsură să nu ne întârziem. Zise... apoi merse... o zi ca vântul, una ca gândul, una ca dorul și una ca blestemul până ce n'ajunseră, în crăpatul zorilor zilei a patra, la marginele pustiei.

«Stăi acum!... Dă în pași!... Să văd, ce n'am mai văzut», strigă Petru ștergându-se la ochi ca omul, care se trezește din somn, sau ca acela, care vede ceva și-i pare că numai îi pare... Naintea lui Petru se întindea o pădure de aramă... cu copaci, pomi și poame de aramă, cu frunze de aramă, cu tufișuri, iarbă și flori care de care mai frumoase, tot de aramă...

Petru stătù și privi cum privește adecă omul, care vede ce n'a mai văzut și despre ce n'a mai auzit.

Intră în pădure.

Florile de pe marginile căii începură a se lăuda și a îndemna pe Petru, ca să le rupă și să-și facă cunună din ele...

«Ia-mă pe mine, că eu-s mai frumoasă și dau putere celui ce mă rupe», zicea una.

«Ba ia-mă pe mine, că cine mă pune în pălărie, pe acela-l iubește cea mai frumoasă nevastă din lume», zicea alta... Și iarăși se mișcă alta... și alta... care de care mai frumoasă și

mai dulce la vorbă până-ce n'ademeniră pe Petru, ca să le rupă.

Murgul sări în lături, când văzù că stăpânul său se pleacă după flori.

«Pentru-ce nu rămâi în pace?!» Zise Petru cam cu răstita.

«Nu rupe, că nu e bine să rupi!» zise Murgul sfătos.

«Pentru ce să nu fie bine?»

«Pe florile aceste zace blestemul: cine rupe din ele, acela are să se lupte cu vâlva pădurii!»

«Ce vâlvă?!»

«Acuma dă-mi pace! Ascultă de mine: privește la flori; nu rupe însă din ele, ci rămâi în pace». Așa zise calul, și merse în pași mai departe.

Petru o știà din pățite, cumcă e bine s'asculte de murgul; își rupse dar gândul dela flori. In zadar însă! dacă se pune odată necazul pe capul cui-va, nu scapă de el de s'ar și ferì din toate puterile... Florile tot i se îmbiau, și el tot într'una slăbeà din inimă.

«Fie, ce e dat să fie!» Zise Petru dela o vreme. Barem voi vedeà și vâlva pădurilor. Să văd ce e? cu cine am de lucru? Dacă-mi va fi ursita să mor de ea, voi muri și așa; dacă nu,... apoi scap... să fie o sută și-o mie de ele! «Se puse apoi la rupt de flori...

«N'ai făcut bine!» zise acuma Murgul plin de grijă. «Dacă ai făcut-o însă, e făcută! te încinge acuma și fii gata de luptă, că acuș vine vâlva!»

Abià vorbi Murgul vorba, abià fù Petru gata cu cununa... până ce și începù un vânt ușor din toate părțile... Din vânt se făcù vifor... Viforul crescù... crescù până ce nu se văzù

alta decât întunerec și noapte... și eară numai noapte și întunerec... Petrului îi păreà, cum că a luat cineva lumea în spate și a încărcat-o la fugă cu ea, așa se cutremură pământul sub el.

«Frică ți-e? întrebă Murgul scuturând din coamă.

«Ba! răspunse Petru întărindu-se pe inimă, deși spatele începură a-i furnică. Dacă e acuma așa, apoi fie, cum e!»

«Nici nu-ți fie frică!» începù a-l îndemna Murgul. Ia frâul dela mine din cap și umblă ca să 'nfrâni vâlva cu el».

Atâta mai zise, căci Petru nici nu avù timp să desfrâne cum se cade până ce și ajunse vâlva la ei...

Petru nu puteà privi la ea,... așa erà de grozavă și de înfricoșată.

Cap n'are... dar nici fără de cap nu e...

Prin aer nu zboară... dar nici pe pământ nu umblă... Are coamă ca și calul, coarne ca cerbul, fața ca ursul, ochii ca dihorul și trupul e de toate... numai de ființă nu... Așa erà vâlva când se repezì către Petru.

Petru se sprijinì în fere, se ridică în picioare și începù a lucrà când cu sabia, când cu brațul, iară sudorile mergeau după el ca pârâul.

Trecù o zi și o noapte; lupta nu mai ajunsă la capăt.

«Stai!... Să ne mai întărim o leacă!» zise vâlva răsuflând cu greu.

Făt-frumos lăsă spada în jos.

«Nu stà!» strigă Murgul cu grăbita.

Petru iară-și începù a lucrà din toate puterile.

Vâlva râncheză acuma odată ca și calul... apoi urlă ca lupul,... și se rezează din nou la Petru. Lupta mai curse o zi și o noapte și mai înfricoșată ca până acuma... Petru simțea, cum că abia se mai poate mișca de obosit ce era.

«Stăi acuma, că văd că am cu om de lucru! Stăi, zise Vâlva și de-a doua oară, stăi! să ne împăcăm.»

«Nu stă!» vorbi Murgu.

Petru se luptă mai departe de și abia mai putea răsufla.

Dar nici Vâlva nu se mai rezează ca până acuma, ci începuse a se purta mai cu cale și treabă, cum se poartă adică toate, când nu mai simt putere în sine.

Așa curse lupta până'n zorile de-a treia zi. Când începură zorile a crepeți, Petru făcu ce făcu,... destul, că aruncă frâul în capul vâlvei obosite... Deodată se făcu din vâlvă un cal,... cel mai frumos cal din lume.

«Dulce-ți fie viața, că mă scăpași dela robie! zise acuma vâlva prefăcută în cal, și începu a se desmierda cu murgul.

Mai în urmă înțelese Petru din vorbă și cuvânt, cum că vâlva nu fuse alta decât un frate al murgului, pe care l'a blestemat sfânta Miercure înainte de asta cu atâte și atâte sute de ani.

Petru lega vâlva de calul său, se suie pe ea, și se puse din nou pe cale... Cum a mers? nici nu e nevoie să spun. Repede a mers,... până ce n'a eșit din pădurea cea de aramă.

«Stați pe loc! Dați în pași, să văd ce n'am văzut! zise Petru mai odată, când eșiră din pădurea cea de aramă. Înaintea lui se întindea acuma o pădure încă mai minunată decât cea de aramă, cu tufiș mai strălucitor, cu flori mai frumoase și mai ademenitoare, – el intra în pădurea cea de argint...

Florile începură a vorbi încă mai dulce, mai îndemnător decât cele din pădurea de aramă.

«Să nu mai rupi din flori, zise vâlva cea legată de murgul, căci frate-meu e de șapte ori mai puternic decât mine.

Mi se oprî însă Făt-frumos cel fără de frică!? Abia trecu una, două, până ce Petru și începù a rupe la flori și a le împletì în cunună.

Se făcu vifor mai turbat, noapte mai neagră, pământul se cutremură mai tare de cât în pădurea de aramă; vâlva pădurii de argint se repezì la Petru c'o grozăvie de șapte ori mai mare decât cum a fost în pădurea de aramă... Nici el nu fu însă leneș!... Lupta mai curse odată trei zile și trei nopți; și'n crăpetul zorilor zilei a patra Petru înfrînă și pe a doua vâlvă.

«Dulce-ți fie fericirea, că m'ai scos dela robie!» zise și astălaltă vâlvă,... apoi se întinseră la cale, cum s'au mai întins și până acuma.

«Ho, stați pe loc!... Dați în pași!... Să văd, ce n'am mai văzut încă», strigă călărețul, acuma de a treia oară, puse după aceea palma pe ochi, fiindcă se temea, că-i va perî lumina de razele ce veneau din pădurea cea de aur.

El mai văzuse lucruri minunate, dar despre așa ceva nici nu s'a visat până acuma.

«Să stăm pe loc! că nu e bine», strigară cail deodată.

«Pentru ce să nu fie bine?!» întrebă Petru.

«Tu iarăși ai să rupi din flori. Știu că nu te va răbdà firea!... și fratele nostru cel mai tânăr e pe de șaptezeci și șapte de ori mai puternic și mai grozav decât noi toți trei la olaltă... Să înconjurăm dar pădurea!» Așa vorbi murgul.

«Ba nu! răspunse Petru, să mergem! să le vedem pe toate, dacă am văzut ceva. N'aveți frică, nici eu n'am!»

Nu e nevoie să spun, cum că Petru iarăși a făcut făcuta... Doamne! dar cum să nu o facă...

Abia împletită fu cununa, până ce și începù să fie ceva cum n'a mai fost... Acuma nu era mai mult vifor, nu mai mult întunecos; pământul nu se cutremurà mai mult... Se făcea nu știu ce și nu știu cum... destul că Petrului îi părea c'a intrat cineva în miezul lumii și a început s'o întoarcă pe dos... Grozav era ce era și înfricoșat... și... să ferească Dumnezeu!...

«Vezi așa! zise Murgul supărat, dacă n'ai putut rămânea în pace».

Petru văzù, că nu mai vede nimic, începù a simți că nu mai simte nimic, și dete a pricepe, că nu mai are ce să priceapă; tăcù dară și nu zise nimic, ci se încinse și se făcù gata de luptă. «Vie acuma Vălva! strigă după aceea. Sau mor, sau îi pun frâul în cap!»

Abia zise vorba până ce și văzù ceva ne mai văzut apropiindu-se către dânsul... o negură deasă venea către Petru. Așa era de deasă negura asta, încât Petru nici pe sine însuși nu se puteà vedeà într'însa!

«Ce e asta?!» striga el cam înspăimântat, când începù a simți, că-l doare din toate părțile. Se înspăimântă însă și mai tare, când văzù, că nici el singur nu-și aude vorbà în negură cea deasă. Începù dar a da cu sabia în dreapta și în stânga, pe dinainte și pe din dărât, a da în toate părțile și din toate puterile, care le mai aveà... cum face adecă omul, care vede c'a acuma nu e bine... Așa lucrà el o zi și o noapte fără să vadă alta decât negru înaintea ochilor săi, fără să audă alta decât cursura sudorilor sale de pe trupurile cailor... Dela o

vreme chiar și începù a crede, că nici nu mai trăește, cì a murit acuma de mult...

Deodată începù a se desface negura... În zorile zilei a doua negură se resfiră de tot, și pe când se ridicà soare pe cer, înaintea ochilor lui Petru erà luminà ca luminà.

Lui îi părù acuma că se născuse din nou.

Vălva? peri ca'n palmă.

«Răsuflà acuma odată, că iară va să înceapă luptà din nou! zise Murgul.

«Ce-a fost asta?» întreba Petru.

«Vălva, răspunse Murgul, vălva a fost, prefăcută în negură... Răsuflă numai că iarăși vine!»

Nici n'a zis'o bine Murgul astà, nici n'avù Petru vreme ca să răsuflè până ce și văzù că vede ceva venind deoparte, ceva despre ce nu știa, ce e... O apă, însă nu e ca apa, că-ți pare că nu curge pe pământ, cì zboară cum-va sau ce face... Destul că urme nu are și pe sus nu zboară... Așà ceva, ce nu e!...

«Vai! striga Petru.

«Ține-te și dă, nu stà! zise Murgul... și nu mai zise după aceea nimica, că-i astupă apa gurà.

Lupta se începù din nou... Petru dădù o zi și o noapte necurmat fără ca să fi știut în ce, și se luptà fără să știe cu cine... Când se apropiară zorile zilei a doua, începù a simți cumcă slăbește din picioare.

«Acuma pier! striga c'am supărat; însă pentru aceea începù a-și întări pe inimă și a da încă mai țăpăn... Soarele răsări pe cer, apa pieri fără să se știe cum și când.

«Răsuflă! grăi Murgul, răsuflă, că n'ai multă vreme. Vălva vine de loc!»

Petru nu mai zise nimic, că nici nu știa, săracul de el, cesă mai facă de obosit ce eră. Se așeză dară mai bine în șea, strânse mai bine de sabie, și așteptă așa gătit, ca să ajungă ce vedeà că vine...

Așa, cum că nu știu cum, ca și când se visează omul, că vede ceva, ce n'are ce are, și are ce n'are, așa îi părea lui Petru că ar fi vâlva acuma. O! Doamne! O! Doamne! cum poate fi vâlva pădurii de aur, când s'a dus de două ori cu rușine?!... Zbura pe picioare și umbla pe aripi,... eră cu capul dinapoi și cu coada dinainte, cu ochii în piept și cu pieptul în frunte... și cum mai eră încă – numai Dumnezeu ar ști s'o spună!

Pe Petru îl trecură fiorii odată din sus în jos, odată din jos în sus, odată cruciș și odată curmeziș; după aceea își întări pe inimă și începu a lucra cum a mai lucrat și... n'a mai lucrat.

Trecu ziua, Petru începù a slăbi din puteri. Trecu amurgul serii; lui Petru începură a i se împăigeni ochii. Când ajunse miezul nopții, Petru simți cum că nu e mai mult călare. Nici el singur nu știà, cum și când a ajuns la pământ; destul, că nu mai eră pe cal. Când începù a se desveli ziua din noapte, Petru nu mai puteà stà în picioare, ci se lăsă în genunchi.

«Nu te lăsà; mai ține-o încă o leacă! strigă Murgul când văzù că slăbesc puterile stăpânului său.

Petru se șterse cu mâneca cămășii de sudori, își încordă toate puterile și se ridică încă odată în picioare.

«Lovește acuma vâlva cu frâul peste bot!» zise Murgul. Petru făcù precum i se zise.

Vălva râncheză odată cu armăsarul, în cât Petrului îi păreà, c'o să asurzească, apoi sărì la Petru, deși abia se mișcă și ea de obosită ce erà.

Lupta nu mai curse mult. Petru făcù ce făcù și puse frâul și la astă vâlvă pe cap...

Pe când se făceà ziua cum se cade, Făt-frumos călăreà pe al patrulea cal.

«Frumoasă-ți fie nevasta, că m'ai scos dela robie!» zise Vâlva.

Plecară, se duseră și pe când se învăluia ziua cu noaptea, ajunseră spre marginea pădurii de aur.

Cum mergeau așa pe cale, lui Petru începù a i se urâ, și ca să facă și el ceva, dete a privi la cununile cele frumoase.

«Ce să fac eu cu trei cununi? începù a vorbi așa singur. Destul îmi fie una. Tiu pe cea mai frumoasă». Aruncă dar cea de aramă, apoi cea de argint și ținù numai pe cea de aur la sine.

«Stăi! zise Murgul. Nu aruncă cununile. Descalecă și le ridică, că-ți vor prinde încă bine».

Petru făcù precum i se zise, și merse mai departe.

Când erà soarele de-o palmă dela pământ, așa de către seară, când încep musculițele a se adunà, călărețul nostru ajunsese chiar la marginea pădurii... 'Naintea lui se întindeà un pustiu mare... mare... cât vedeai cu ochii nu vedeai nimic pe el.

Caii se opriră în loc.

«Ce e? întrebă Petru.

«Nu e bine! răspunse Murgul.

«Pentru ce să nu fie bine?!

Intrăm în împărăția sfintei Miercure. Cât vom merge prin ea, nu vom da de altă decât de frig și iarăși de frig.

Pe marginile căii vor fi tot focuri din focuri și eu mă tem, că tu vei merge să te încălzești».

«Și pentru ce să nu mă încălzesc?»

«Nu e bine să te încălzești!» răspunse Murgul cu grijă.

«Intră! grăi Petru fără frică, dacă trebuie, voi ști răbdă și la frig».

Pe cât Petru intră mai adânc în împărăția sfintei Mercuri, pe atâta simțea mai tare, cu nu e bine cum e. La tot pasul era mai frig, mai ger... dar frig și ger în cât îngheța măduva în oase... Dar nici Petru nu era făcut de picioroage! Voinic a fost la luptă: voinic rămase și la răbdare.

Pe marginea căii tot foc din foc și lângă focuri tot oameni din oameni, care chemau pe Petru la sine care de care cu vorbe mai frumoase și mai ademenitoare. Petrului începuse să se înghețe răsuflarea în gură, dar el nu se lăsa, ci încă porunci murgului ca să meargă la pași.

Câtă vreme a răbdat voinicul nostru la ger și frig, nici nu se poate spune, căci fiecare știe, cum că împărăția sfintei Mercuri nu e de o asvârlită, de două... Și nici frigul nu e frig... numai iac'ășa, ci frig, frig..., încât îngheață și vițelul în vacă..., încât crapă și stâncele de ger ce e...

Așa zău e acolo! Dar și Petru n'a crescut fără necaz... Scrișcă din dinți și nimic mai mult, de și a fost înțepenit, încât nici nu mai putea clipi.

Așa ajunseră la sfânta Mercuri.

Petru coborî de pe cal, aruncă frâul în capul Murgului și intră în coliba sfintei Mercuri:

«Bună ziua, Maică!»

«Mulțămim, voinic friguros!»

Petru râse odată, dar nu răspunse nimic.

«Voinic ai fost, îi zise acuma sfânta Miercure bătându-l pe umeri. Acuma să-ți dau câștigul». Se duse după aceea, deschise un scrin ferecat și scoase din el o cutie mică. «Iacă, zise mai departe, cutia asta e dată din bătrâni, ca să n'o poarte decât acela, care a trecut prin împărăția frigului. Nați-o și poartă grijă de ea, că-ți va prinde încă bine. Când o deschizi, îți vine veste de unde tu numai vrei și știre adevărată din țara ta».

Petru mulțămi de vorbă și de dar și se suî pe cal și porni mai departe.

După ce se depărtă de o asvârlită bună, deschise cutia cea vrăjită.

«Ce e porunca?» întrebă nu știu ce din cutie.

«Veste îmi adă dela taica», porunci Petru cam cu frică.

«Șade la sfat cu bătrânii!» răspunse cutia.

«Merge-i bine?»

«Zău, aci cam rău, că-i supărat!»

«Cine îl supără?» întrebă Petru acuma mai aspru.

«Frații tăi Costan și Florea!» răspunse iarăși din cutie. «Pe cum îmi pare cer împărăția dela el, și bătrânul zice, că n'ar fi vrednici de ea.»

«Mergi Murgule, că nu e vreme de pierdut!» strigă acum Petru. Inchise după aceea cutia, și o băgă în traistă.

Se duseră cum se duce năluca când umblă vântoasele și gonesc în miezul nopții pricolicii. Cât au mers așa, nici nu se poate spune... Au mers mult... foarte mult! Stăi! să-ți mai dau un sfat! zise Murgul într'un târziu. «S'auzim!» grăi Petru.

«Ai avut necaz cu frigul, acum ai să dai de o căldură cum n'a mai fost. Să rămâi voinic! să nu te tragi la răcoare, că nu e bine.»

«Mergi! răspunse Petru. Nu-ți fie frică, dacă n'am înghețat, nici nu mă voi topi.»

Hm!... aici eră o căldură încât se topește și măduva în oase... Căldură adecă, cum nu poate fi decât în împărăția sântei Joi.

Pe cât mergeau mai departe, cu atât căldura eră mai mare... Dela o vreme începură a se topi chiar și potcoavele dela murgul de pe copite. Hei! dar nici Petru nu se lăsă! îi curgeau sudorile vale, el se ștergea cu mâneca și mână în goană mai departe.

De cald ar mai fi fost cum ar fi fost, eră însă și un alt lucru, care pe Petru îl supără încă mai tare. Pe lângă cale, tot câte de o asvârlitură bună de departe una de alta, erau niște văi răcoroase, cu niște isvoare reci și stâmpărătoare. Când Petru privea la ele, simțea, că i-a secat inima și îi s'a uscat limba în gură de sete ce-i eră...

Pe lângă isvoare erau tot crini, vioare și trandafiri, prin iarba cea molcuță, și pe ele odihneau niște fete, frumoase, doamne!... încât nici nu pot fi mai frumoase.

Petrului îi venea să închidă ochii, ca să nici nu mai vadă așa lucruri ademenitoare.

«Vino, voinice la răcoare! vino! stăi de vorbă!» îl chemau fetițele.

Petru dădea din cap și nici nu zicea nimic, că i s'a fost oprit și graiul.

Mult au mers așa... foarte mult!...

Deodată simțiră, că începe căldura a se mai stâmpără... Din departe, pe un deal se vedea o colibă, aici locuia sânta Joe.

Petru trase spre ea.

Când erau să ajungă la colibă, sânta Joe le eși în cale și zise ziua bună lui Petru.

Petru îi mulțămì... precum e acuma datina la oameni cu cinste și năvăeală, prinseră după aceea vorbă... cum prind adecă oamenii, ce nu s'au văzut încă. Petru spuse veste dela sânta Mercure, vorbi despre patimele sale și despre calea, în care a pornit, și luă ziua bună, că zău! el nu prea avea vreme de pierdut... Hm! cine știe, cât mai aveà să meargă până la zâna zorilor!

«Mai stăi o leacă! grăi sânta Joe, să-ți mai zic o vorbă. Acum intri în împărăția santei Vineri: să treci și pe la ea, și să-i spui «sănătate și voe bună» dela mine.

«Când vei merge apoi către casă, să vii iarăși pe la mine, că am să-ți dau o treabă, care-ți va prinde bine».

Petru mulțămì de vorbă și de toate, plecă după aceea mai departe.

Abià merseră cam așa cât ține o pipă de tutun până ce și ajunseră într'o țară nouă.

Aici nu erà cald, dar nici nu erà frig, ci... așa cumva între ele... cum e coala primăvara, când încep a se înțercà mieii.

Petru începù acum a răsufli mai a stămpărare. Erà însă un pustiu... numai năsip și scaiu... «Oare ce să fie aceea? întrebă Petru, dând cu ochii de așa ceva ca și o casă, însă departe... foarte departe!... tocmai până unde ajungeau ochii lui peste pustiu cel gol. «Aceea e casa santei Vinere, răspunse murgul. Dacă mergem bine, poate ajungem încă până ce se întunecă deplin.»

Așa și fu... Noaptea se făcù noapte. Făt-frumos se apropià cu încetul de casa cea depărtată.

Peste pustiu se vedeà o mulțime de năluci ce se goneau pe din dreapta, din stânga, pe dinaintea și pe dindosul lui Petru.

«Să n'ai nici o frică! zise murgul. Aceste sunt fetele vântoaselor... Se joacă prin aer așteptând să vină și vârcolacii».

Așa ajunseră până la casa santei Vineri.

«Cobori acuma și intră în casă!» zise murgul.

Petru voì să facă ce i se zise.

«Stăi! nu fii așa grăbit, vorbi murgul mai departe. Să te învăț mai nainte ce și cum să faci. La sânta Vinere nu poți intra, că e păzită jur împrejur de vântoase».

«Ce să fac dară?»

«la cununa cea de aramă, și te dū cu ea, vezi colo, departe, pe colina ceea. Când vei fi acolo, începe a strigà: «Vai, ce fete frumoase! ce îngeri! ce suflete de zină! După aceea ridică cununa în sus și zi: Dacă aș ști, că ar primi care-va cununa asta dela mine!... dacă aș ști... dacă aș ști! și aruncă cununa».

«Și pentru ce să fac așa? întrebă Petru,... cum întreabă adecă omul, care vrea să știe, că pentru ce face, ce face. «Taci, du-te și fă!» zise murgul pe scurt, și Petru nu mai lungi vorba, ci făcù precum i se zise.

Abia aruncă Petru cununa când ce se și îngrămădiră vântoasele peste ea și începură a se bate, ca să o aibă care de care.

Petru o luà acuma către casă.

«Stăi! strigă murgul încă odată. Încă nu ți le-am spus toate. Ia cununa cea de argint, apoi te dū și bate la fereastra sântei Vineri... Dacă te întreabă baba, cine e? tu zi că ai venit pe jos, că ai rătăcit prin pustiu. Ea te va mânà îndărăpt. Tu să nu te miști, ci să zici: «Ba zău! eu nu voiu merge, că de când am fost mic tot am auzit de frumusețea sântei Vineri, și nu mi-am făcut opinci de oțel cu curele de vițel, nu am venit de nouă ani și nouă luni, nu m'am luptat pentru cununa asta de argint, care voiesc să i-o dau ei, nu le-am făcut și pățit toate astea pentru ca să merg înapoi când voiu ajunge la ea»... Așà să faci și așà să zici; de aici încolo grija ta să fie».

Petru nu mai făcù vorbă, ci pornì spre casă.

Cum erà așa noapte, Petru nici nu vedeà casa sântei Vineri, ci merse numai pe razele luminei ce străbăteau din fereastră până la el. Ajungând la casă, niște câni începură a lătrà, când simțiră ceva străin prin apropiere.

«Cine se mânâncă cu câinii? amară i-ar fi viața! strigă sânta Vinere mânioasă cum se cade.

«Eu sunt, sântă Vinere, eu! zise Petru răsuflând odată cu greu, ca omul, care ar vreà și n'ar vreà să facă ce face. Am rătăcit prin pustiu și n'am unde să dorm peste noapte. Aici tăcù, nu cutezà să zică mai mult.

«Unde ți-ai lăsat calul? întrebă sânta Vinere cam aspru. Petru stă în chibsură, nu știa să mintă ori să vorbească vorbă dreaptă. Nu răspunse nimic.

«Mergi cu Dumnezeu! fătul meu! Eu n'am loc să-ți dau» zise sânta Vinere și se retrase dela fereastră.

Petru zise acuma ce i-a fost zis Murgul să zică.

Abia-și sfârși Petru zicala până ce și văzù, cum că sânta Vinere deschide fereastra vorbind către el cu vorbă dulce și blândă.

«Să văd cununa, fătule!»

Petru-i întinse cununa.

«Vino în casă! zise sânta Vinere, nu te teme de câni, că ei înțeleg voința mea».

Așa și fu... Câinii începură a mișcă din coadă mergând în urma lui Petru, cum merg după om, când vine seara dela țarină.

Petru zise «bună seara», când intră în casă, își puse pălăria pe vârful cuptorului și se așează pe pomnol după ce i se zise să șadă.

Acuma se vorbi... iaca despre lucruri de toate zilele, despre lume, despre răutatea oamenilor,... și despre alte lucruri ca astea... fără nicio treabă și preț... Precum se vede, sânta Vinere eră foarte supărată pe oameni; iar Petru-i dădea în toate de drept, cum se cade adecă omului, care șade la masa altuia.

Doamne! dar și bătrână eră baba asta!

Eu nu știu de ce privea junele de Petru așa de a diochiul la ea! Doară voea să-i numere crețurile din față?!

Poate!... Ar fi trebuit însă, ca să se nască de șapte ori cât un om într'o viață pentru, ca să poată ajunge la capăt cu numărul...

Sânței Vineri îi râdea însă inima de bucurie, când vedeà, cum că Petru se perde cu totul în privirea ei.

«Când nu erà încă, ce este, începù sânta Vinere vorba, când lumea încă nu erà lume, atunci m'am născut eu, și eram atât de frumoasă ca copilă, încât părinții mei au lăsat să fie lume, ca să fie cine să se minuneze de frumusețea mea... Când s'a făcut apoi lumea, eu eram fată mare, și de minunat ce s'a minunat de frumusețea mea, lumea m'a diochiat... De atunci se face pe toată suta de ani câte o crețatură pe fața mea... Și acuma-s bătrână.» Sânta Vinere nu mai putu vorbi mai departe despre aceasta de tristă și de supărată, ci vorbind mai departe, îi spuse apoi lui Petru, cum că tată-său erà odată împărat mare și puternic, și, născându-se vrajbă între el și zâna zorilor, care împărățește în țara vecină, fusese batjocorit, cum nu se cade, de către vicleana de vecină. Incepù apoi a vorbi câte rele toate despre zâna zorilor,... Petru, ce să mai facă și el? Ascultà tăcut. Eacă mai ziceà și el câte-odată: Așe e zău aici! Ce alta se poată face?

«Dar să-ți dau un lucru, dacă ești voinic, și vrei să mi-l faci, grăi sânta Vinere cam pe când începură a fi somnoroși.» Este la zâna zorilor o fântână. Cine bea din apa ei, acela înflorește ca trandafirul și ca viorelele. Să-mi aduci un ulcior din această apă, și-ți voi fi bună mulțămitoare... Lucrul e greu! ce e drept e drept! Impărăția zânei zorilor e păzită de fel de fel de fiare și de zmei îngrozitori. Să-ți spun însă ceva și să-ți dau un lucru.»

După ce vorbi așa, sânta Vinere se duse la un scrin ferecat din toate părțile și scoase din el un flueraș mic, micuț. «Vezi tu fluerașul ista? grăi către Petru, mi la dat un

moș bătrân încă de când eram tânără. Cine aude sunetul acestuia, acela doarme... doarme... până ce nu-l mai aude. Tu să iei fluerașul și să tot cânti din el cât vei fi în împărăția zorilor. Nime nu te va atinge, căci toată lumea va dormi.

Petru spuse acum, în ce cale a pornit și ce treabă cearcă. Sânta Vinere se bucură și mai tare. N'au mai stat mult de vorbă... Dar cum să și stee, când a fost trecut acum miezul nopții bine, binișor.

Petru luă «noapte bună», băgă fluerașul în teacă și se suie în podul casei, ca să mai doarmă și el dela o vreme. Pe când se revărsau zorile, Petru era în picioare; luceafărul boului nici nu s'a fost ridicat bine pe cer, până când el s'a și fost sculat... Luă un troc mare, îl umplu de jărat și se duse, ca să hrănească caii. După ce murgul mănca câte de trei ori trei, eară ceilalți cai câte trei trocuri pline de jar, Petru trase la fântână, adăpă și se făcu gata de cale. «Stăi! strigă sânta Vinere de la fereastră.» Mai am să-ți zic o vorbă!... Să-ți mai dau un sfat...»

Petru s'apropie de fereastră.

«Lasă un cal aici și pleacă numai cu trei. Mergi apoi încet până ce vei ajunge la împărăția zorilor. Aici descalecă și intră pe jos... Când vei veni apoi îndărăt, așa să vii, ca toți trei caii să-ți rămână în cale, s'ajungi pe jos.

«Așa voi să fac!» grăi Petru voind să plece.

«Nu te grăbi, că n'am gătit încă, vorbi sânta Vinere mai departe. Să nu privești la zâna zorilor, că ea are ochi, care vrăjesc și priviri, care răpesc mințile. E urâtă, atâta de urâtă, încât nici nu-ți pot spune. Are ochi de buhă, față de vulpe și ghiare de mătă. Auzi?! să nu privești la ea... Și Dumnezeu să te aducă întreg și sănătos, fătul meu Petre!»

Petru mulțămì de vorbă și învățătură, și nu se oprì mai mult... Unde aveà el vreme de a stà cu babele la vorbă!? Lăsă pe murgul, ca să pască, se întinse apoi la cale.

Departe... departe... unde se lasă cerul pe pământ, unde stau stelele de vorbă cu florile, acolo se vedeà o roșată senină, cam așa cum e cerul coalea în zorile de primăvară, dar mai frumos și mai minunat!...

Acolo erà cetatea zânei zorilor.

De aci până acolo, de acolo până aci nu erà alta decât iarbă și flori... Și apoi nu erà nici cald, nici rece, nici luminos, nici întunerec, ci așa cumva între ele... cum e coalea pe la S-tu Petru când te scoli, ca să mâni vitele la turmă... Petru numai de un drag umblà prin țara asta plăcută...

Cât a mers Făt-frumosul nostru așa, aceea nu se poate spune cu vorbă omenească, fiindcă într'această țară n'a urmat zilei noaptea și nopții zioă, erau pururea zori cu vânt moale și răcoros, cu soarele ascuns și lumina de jumătate; împărăția nopții și a zilei se începeà numai dela casa sfintei Vineri.

După mult mers și lungă călătorie Petru văzù zărindu-se ceva alb printre roșata cerului... Cu cât se apropià mai mult, cu atâta ceeace vedeà se desfășurà mai tare naintea ochilor lui... Asta erà cetatea... Petru privì... privì... Resuflă apoi odată cu greu, ca omul, care gândește «doamne mulțumescu-ți!»

... Dar și frumoasă erà cetatea asta!...

Niște turnuri 'nalte... 'nalte... până dincolo de împărăția norilor, niște păreți albi ca ghiociei și ridicați mai sus decât cum stă soarele la prânzul cel mare, un acoperiș de argint, dar cum de argint?! așa că nici nu străluceà în fața soarelui,... și ferești... tot din aer tors cu multă măiestrie și

țesut în gherghef de aur întunecos... Peste toate aste se jucau apoi razele vesele ale soarelui cum se joacă vântul cu umbra crengilor, coala primăvara când abia se mișcă de leneș ce este.

Petru stete uimit în loc, ca să se poată minuna de atâta frumuseță îngrămădită.

Mult n'a putut să stea, că i-a fost degrabă: descălecă dară, lăsa caii, ca să pască pe iarba cea plină de rouă, își luă fluerașul precum i-a fost zis sfânta Vinere, zise odată «Doamne ajută», și plecă la lucrul cel mai mare. Abia merse, așa singur, pe jos, o cale cam de trei asvârlite bune, până ce și dete de un nădrăvan adormit de dulceața fluerașului. Acesta era unul dintre pândarii jurului cetății zânei zorilor... Oare Doamne cum a putut crește atât de lung?

Cum s'a putut întrupa atâta de puternic? și cum îi pot fi brațele atâta de miezoase?!... Cum stătea așa culcat pe spate, Petru începuse să-l măsoare cu pașii... Nu voesc să spun minciună!... a fost însă lung, foarte lung; atâta de lung a fost încât Petru răsufletă odată cu greu, când ajunse dela picioare la cap... nu știu acuma cu de-a bună seamă... de obosit, ori de uimit: nu e luna la răsărit atâta de mare, cât era ochiul nădrăvanului. Apoi barem dacă ar fi fost și acesta ca la altă lume, dar era tocmai în mijlocul frunții... Așa era ochiul!... Cum au putut apoi celelalte să fie!... Petru, voinic de voinic, dar zău! el mulțumii lui Dumnezeu, fluerașului și sfintei Vineri, cumcă n'a dat de rău cu acest om neom și plecă cu încetul mai departe...

Așa... cam cât merge omul până ce-i vine să se pună la răcoare, mai merse Petru până ce dăduse de alte lucruri și mai grozave... Niște bălauri tot cu câte șapte capete erau întinși la soare și adormii adânc, când pe de-a dreapta, când pe de-a stânga... Cum au fost acești bălauri, aceea n'o mai spun: știe anume toată lumea balaurii nu-s treabă de

glumă și de râs... Asta era a doua pază a împrejurului de curte... Petru trecu cam cu fuga,... nu știu acuma de grabă ori de groază...

Nici n'ar fi fost însă minune, dacă s'ar fi îngrozit!...

Bălaurul e bălaur!!

Acuma ajunse Făt-frumos la un râu...

Să nu gândească însă nimeni, că acesta ar fi fost râu ca râurile... nu apă, ci lapte curgea aici, nu peste nisip de peatră, ci peste pietre scumpe și mărgăritare,... și nu curgea lin sau repede, ci lin și repede de odată, cum curg zilele omului fericit... Acesta a fost râul, care curge jur împrejur pe lângă cetate... tot curge... tot curge... fără a mai sta, fără a mai merge mai departe.

Pe marginea râului dormeau tot cam de o săritură unul dela altul niște lei înghierați... Ce lei însă! Cu părul de aur și pe dinți și ghiare tot cu ferecătură... Aceștia erau paza râului... Dincolo, de ceea parte de râu, era o grădină frumoasă,... foarte frumoasă... cum nu poate adecă fi decât la zina zorilor. Pe mal tot flori din flori, pe flori dormeau dulce și lin tot zine din zine, care de care mai frumoase, mai vrăjitoare și mai dulce la față...

Petru nici nu cuteză, ca să privească într'acolo?...

Făt-frumos se întrebă acuma, cum să treacă peste râu. Râul era lat și adânc, și peste râu numai o punte;... asta însă cum nu mai sunt punțile în astă lume... Dincoace și dincolo, pe un mal și pe altul, tot câte-o frunte de punte, păzită tot de câte patru lei dormitori. Puntea însă? peste punte nu poate trece suflet de om... O vezi cu ochii, dar simțеști golatate, când calci cu piciorul pe ea... Cine știe din ce o mai fi fost și asta făcută!... Doar chiar din un pui de nour?

Destul că Petru rămase pe țărmul râului. Să treacă? nu poate. Să înoate? nu e treabă. Ce să facă dară?!

Hei! să nu fie grijă de Petru! Cu una cu două el n'o sfârșește! Se întoarse îndărăpt până ce ajunse la nădrăvanul cel mare. «Ce va da târgul și norocul, gândi în sine, să stăm dară și la vorbă! «Scoală voinice!» strigă apoi pe nădrăvan trăgându-l de mâneca surtucului. Când nădrăvanul se deșteptă din somn, întinse palma după Petru,... așa ca și când vrei să prinzi o muscă.

Petru suflă în flueraș... Nădrăvanul căzù earăși la pământ.

Așa-l trezi și adormi Petru de trei ori una după alta,... adecă de trei ori l'a trezit și de trei ori l'a adormit... Când fuse ca să fie de a patra oară, Petru își deslegă naframa dela grumazi, luà degetele cele mici ale nădrăvanului și le legă cu ea laolaltă, scoase sabia și prinzând pe nădrăvan de piept mai strigă odată: «Scoală voinice!» Văzându-se nădrăvanul atâta de rău batjocorit, «Ei, zise către Petru, nu te lupți în luptă, dreaptă! Stăi la luptă, dacă ești voinic!»

«Mai așteaptă o leacă! mai nainte am o vorbă cu tine, grăi Petru... Jură, că mă vei trece peste râu, și atunci te las să vii la luptă.» Nădrăvanul făcù jurământ, și Petru-l lăsă să se scoale.

Când nădrăvanul se simți deșteptat, se repezi la Petru, ca să-l turtească c'o lovitură... Și a aflat însă omul!

Nici Petru nu erà de eri, dealaltăeri, și el se răpezi voinicește. Trei zile și trei nopți se luptară. Nădrăvanul dete cu Petru de intră până în genunchi în pământ; Petru dete cu nădrăvanul până în brâu; eară dete nădrăvanul până în piept, și mai în urmă Petru până în grumazi!...

Când nădrăvanul se simți așa strâmtorat: «Lasă-mă, strigă înspăimântat, lasă-mă că mă dau bătut!»

«Treci-mă peste râu? întrebă Petru.»

«Trec!» răspunse cela din gaură.

«Ce să fac cu tine, dacă-ți calci vorba?»

«Ucide-mă, fă ce vrei cu mine, numai acumă mă lasă să trăesc.»

«Așa să fie dară! zise Petru, luă după aceea mâna cea stângă a nădrăvanului și o legă de piciorul cel drept, îi băgă năframa în gură, ca să nu strige, îl legă la ochi ca să nu vadă, și porni așa, purtându-l de mână către râu.

Când ajunseră la râu, nădrăvanul păși cu un picior de o parte, cu altul de alta de râu, luă pe Petru în palmă, și-l puse frumos de cealaltă parte.

«Acumă e bine! grăi Petru, suflă după aceea în flueraș și nădrăvanul căzù de alungul pe malul râului.

Așa trecù Petre râul. Când zinele cele ce se scăldau în laptele râului auziră sunetul fluerașului lui Petru, ele căzură somnoroase, eșiră din lapte și adormiră pe florile de pe mal. Așa dormind le află Petru, când se coborî din palma nădrăvanului... Nici nu cuteză să stee multă vreme la ele... Frumoase erau doamne! Cum puteà apoi să fie însăși zina zorilor? Sau doară ea e cea mai urâtă dintre cele frumoase? Făt-frumos nu se întrebă mult, ci porni, ca să vadă.

Când intră în grădină, începù a se minună din nou. Cât a umblat și pățit, atâta frumusețe n'a mai văzut...

Lasă că arborii erau tot cu crăci de aur, că isvoarele curgeau mai limpede decât roua, că vânturile se mișcau cântând, și florile vorbeau vorbe dulci și frumoase, dar Petru

mai mult se mirà de aceea, că în întreagă această grădină nu erà nici o floare desfăcută, ci numai boboci... Parcă aici a fost stat lumea locului și erà să fie pururea tot primăvară... Oare când vor înflori florile aceste, dacă n'au avut vreme să înflorească până acuma? Și dacă n'au înflorit, pentru ce?...

Așa se întrebà Petre, așa și încă și într'alt chip, în calea lui către cetate... Nimic nu-i stătea în cale; nimic nu-i oprea gândirea; toată lumea dormea; zinele de pe la isvoare, păsările de pe crengi, căprioarele dintre tufițe și fluturii de lângă flori, toate erau duse de fluerașul lui Petru. Chiar nici vântul nu se mai jucà cu frunzele, nici razele soarelui nu mai sorbeau roua de pe iarbă, și râurile încetară de a mai curge... Singur Petru erà treaz: Petru cu gândurile sale și Petru cu mirarea gândurilor sale. Ajunse la curte. Jur împrejurul curții se întindea un ierbiș frumos și des, un ierbiș ce fugea ca vântul. Poarta erà în frunte, o poartă tot din flori și alte lucruri frumoase. Pe sub poartă și pe lângă poartă earăși flori, care de care mai și mai, încât lui Petru i se părea, că umblă pe nouri, când călcà pe ele. Pe de a dreapta și pe de a stânga dormeau zinele ce au fost să păzească intrarea în curte. Petru privi în toate laturile, mai zise odată «Doamne ajută» și intră în cetate.

Ce a văzut Petre într'această curte, aceea nici n'o mai spun, știe doară toată lumea, că curtea Zinei Zorilor nu poate fi ceva lucru de rând. Jur împrejur zine împietrite, pomi cu frunzele de aur și cu florile de măgele și pietre scumpe, stâlpi de raze de soare și netezi ca și paltinul, trepte lucii și moi ca și culcușul fetelor de împărat și un aer plin de miros dulce și adormitor...

Nici nu voesc să spun, că numai grajdul, în care stau caii sfântului soare, erà mai frumos decât cetatea celui mai mare împărat din lume... Așa erà asta la Zina Zorilor, și nici n'ar fi putut fi altfel... Cum să fie doară? Petru se sui pe trepte și intră în cetate... Cele dintâi douăsprezece odăi erau

din pânză, altele douăsprezece din mătase. Urmară apoi douăsprezece de argint și douăsprezece de aur. Petre trecu cu iuțeală prin toate patruzecișiopt: aici află pe Zina Zorilor, într'a patruzeci și noulea, care erà cea mai frumoasă dintre toate.

Astă casă erà lungă, lată, naltă, ca și o biserică din cele mai frumoase... jur împrejur pãreții erau acoperiți cu fel de fel de mătăsuri și alte lucruri minunate; pe jos, pe pãmânt, pe unde umblai cu picioarele, erà nu știu ce strălucitor ca oglinda și moale ca perina și... mai erau acum tot felul de lucruri frumoase, ca la Zina Zorilor adecã... Unde va fi doară frumos, dacã nu aicea!... Cum zic lui Petru i se opri rãsufarea, când văzù că se vede în mijlocul atãtor lucruri așà grozav de frumoase...

În mijlocul acestei biserici sau ce erà văzù Petre fântâna cea vestită, pentru care a venit el atâta lume de pãmânt... O fântână ca toate fântânele și nimic mai mult!... Te miri cum a și răbdat-o Zina Zorilor în casa ei!... Aveà niște doage din moși și strămoși. Bag sama, a fost lăsat, că așà să rămână!... Și acuma am să spun o vorbă mare!... Lângă fântână erà chiar Zina Zorilor aievea, așà cum ea erà!

Erà, doamne! un leagăn de aur și... numai Dumnezeu știe de ce încă, destul cum că erà frumos, aici în leagăn dormea Zina Zorilor pe perini de mătase umplute cu suflare de vânt de primăvară... Nici nu erà frumoasă... Dar de unde să și fie!... N'a zis doară sânta Vinere, că are fel de fel de lucruri urâte și îngrozitoare? Ce să mai lungim dară vorba?... Poate că sânta Vinere a avut drept. Poate să fie!... Destul, când Petru privi la ea, așa cum dormea în leagăn, el stete cu sufletul amortit și nu suflă mai mult în fluerașul cel vrăjit... erà încremenit de minunea ce se minună... Ba! frumoasă erà,... frumoasă!... mai frumoasă decât chiar cum ți-ar păreà că ar fi să fie Zina Zorilor... mai mult nu vreau să zic!...

Pe de-a dreapta și pe de-a stânga leagănului dormeau câte douăsprezece zine din cele mai alese. Bag sama au adormit legănând pe împărăteasa lor... Petru nici nu le văzù de privit ce privea la Zina Zorilor, până ce nu tresăriră toate din somn, când nu mai auziră fluerașul... Petru... tresări dară și el... și începù a cânta din nou în flueraș. Earăși adormi lumea, și Făt-frumos păși cu trei pași mai înainte.

Intre leagăn și fântână erà o masă, pe masă un colac alb și moale, frământat cu lapte de căprioară, și un bocal de vin roșu și dulce ca visul de dimineață... Acesta erà colacul puterii, și celălalt vinul juneței...

Petru privi odată la colac, odată la vin și odată la Zina Zorilor, se apropiă după aceea cu încetul, păși doi pași către leagăn, masă și fântână.

Când Petru ajunse la leagăn, își pierdù mințile și nu se mai putù răbdà, ci sărută pe Zina Zorilor... Zina Zorilor deschise ochii și privi la Petru cu o privire, încât el își pierdù mințile încă mai tare...

Suflă după aceea în flueraș, ca Zina Zorilor s'adoarmă; luă cununa cea de aur, și o puse pe fruntea Zinei Zorilor; luă o bucătură din colacul de pe masă, bău o înghițitură din vinul întineritor,... și iarăși sărută, și iarăși luă o înbucătură, iarăși bău o înghițitură... Așa de trei ori una după alta... de trei ori a sărutat pe Zina Zorilor, de trei ori a îmbucat din colac și de trei ori a gustat din vin... După aceea și-a umplut ulcioarele cu apă din fântână și a perit cum pere vestea cea bună. Când Petru ajunse în grădină, dete de o lume cu totul nouă...

Florile erau flori; bobocii se desfăcuseră; isvoarele curgeau mai repede; razele soarelui se jucau mai vesel pe părății cetății, și zinele aveau mai multă plăcere în fețele lor. Toate aceste din trei sărutări...

Cum a intrat Petru, așa a și eșit: printre Zine și flori, pe palma năsdăvanului, printre lei, balauri și năsdăvani... Când fu apoi în scară, privi odată îndărăt, și văzù că lumea întreagă s'a pornit în urma lui... Hei! dar și-au dat de om! Nu ca vântul, nu ca gândul, nu ca dorul, nu ca blestemul, ci mai repede de cum trece fericirea s'a fost lăsat Petru pe cale... Goana rămase îndărăt, și Petru sosì pe jos la sânta Vinere.

Sânta Vinere știà, că Petru o s'ajungă, din rânchezatul Murgului, care din cale de trei zile simți apropiarea stăpânului său: îi eși dară în cale cu colac moale și cu vin roșu.

«Bun ajuns, Făt-frumos!

«Bună ziua, soră sfântă!»

Petru-i dete ulciorul cu apă dela fântâna Zinei Zorilor. Sânta Vinere-i mulțămì frumos. Mai vorbiră apoi câteva cuvinte despre calea lui Petru, despre curtea Zinei Zorilor și despre frumusețea sorei soarelui, și Petru puse șeaua pe murgul, că zău! el nu prea aveà vreme de pierdut... Baba Vinere ascultà când cu dulce, când cu amar, când cu drag, când cu necaz; văzând apoi, cum că Petru va să meargă, îi pofti sănătate și noroc.

Petru nici nu stete până n'ajunse la sânta Joe. Aice se coborî de pe cal și intră, precum a fost vorba să fie.

Nici la sânta Joe nu se prea oprì, zise bună ziua, mai făcù o vorbă scurtă și luă sănătate bună.

«Stăi! să-ți mai spun una 'nainte de a pornì în cale, zise sânta Joe cu grijă.

Să-ți ai grijă de viață; să nu legi vorba cu om; să nu mergi iute, grăbit; să nu iei apa de la mână; să nu crezi la vorbă, și să fugi de buze dulci.»

Să te duci cum ai venit... Calea e lungă, lumea e rea, și tu ai la tine treabă mare!... ascultă dar de mine. Eacă-ți dau eu o năframă; nu e de aur, nu-i de argint, nici de mătăasă, nici de mărgele; e de pânză nășădită, să o porți că e vrăjită... Cine-o poartă, pe acela fulgerul nu-l ajunge, sulita nu-l pătrunde, sabia nu-l taie și gloanțele sar de pe trupul lui.

Așa grăi sânta Joe. Petru primî și ascultă; se lăsă apoi cu Murgul în vînt și se duse... se duse... cum se duc adecă Feții-frumoși când îi mână dorul de casă.

La sânta Miercure Petru nici nu se mai coborî de pe cal, ci zise «bună ziua» din spatele calului și mână mai departe.

Într'o bună vreme îi venî cutia cea vrăjită în minte și vrînd să audă veste din lume, o scoase din teacă. Nici nu o scoase bine, nici nu o deschise cum se cade, până ce și începû a vorbi ce vorbea de acolo din ea.

«S'a supărat Zâna Zorilor pentru că i-ai furat apa... S'a supărat sânta Vinere pentru că i s'a spart ulciorul... S'au supărat frații tăi Florea și Costan pentru că li-ai luat împărăția».

Petru începû a râde, când auzî de atîta supărare. Nici nu știà ce să întrebe mai înainte.

Cum a spart sânta Vinere ulciorul?

«De bucurie ce i-a fost a început a jucà și a căzut cu ulcior cu tot».

Cum am luat eu împărăția de la frații mei?

Cutia începû acuma a spune, că, fiind împăratul bătrîn și orb de amîndoi ochii, Florea și Costan s'au dus la el și au cerut, ca să împartă împărăția între dînșii. Împăratul li-a spus, că numai acela va împărăți țara, care va aduce apă de

la fântâna Zânei Zorilor. Înțelegând, frații lucrul, meraseră la baba Birșa și asta le spuse, că ai fost, ai făcut și ai pornit, ca să vii».

Frații se sfătuiră și acuma au pornit în calea lui Petru, ca să-l ucidă, să iee apa de la el și să împărățească peste țară.

«Minți, cutie spurcată!» strigă Petru mânios, când le auzi toate aceste, și dăte cu cutia de pământ, în cât crăpă în șeaptezeci și șapte de bucăți.

N'a mai mers mult până ce și văzù nourii din țara sa, simți suflarea vânturilor de acasă și zări din depărtare pe ici colea câte un munte de pe marginile țării... Petru stete în loc, ca să vadă mai bine, că-i părea, că nu e adevăr, ce-i părea.

Eră să treacă peste puntea cea din marginea împărăției, când văzù c'aude ceva din depărtare... așa ceva, ca și când ar strigă un om, și ca și când l-ar strigă chiar pe el după nume «Măi Petre!»

Voi să stea în loc.

«Mergi! mână! strigă Murgul. Nu e bine să stai!

«Ba nu! stăi! să vedem, ce e, cine și pentru ce? Să dăm față cu lumea».

Petru zise și sucì frâul Murgului.

Ei Petre! Petre! oare cine te-a învățat să stai?... Oare n'ar fi mai bine să te pleci la sfatul Murgului?... Așa e lumea, n'ai ce face!

După ce se întoarseră, văzù, Doamne, pe cine văzù! pe frate-său Florea și pe frate-său Costan... Amândoi erau și împreună, se apropiau către Petru... Petre! mergi! mână! Sau nu ți-a zis sânta Joe să nu legi vorbă cu om? sau nu știi

ce veste ți-a dat cutia sântei Mercuri? Frații veneau cu vorbă bună și cu buze dulci... Și sânta Joe a fost zis... Petre! Petre!... ai uitat, ce-a zis?!... Când Petru văzù pe frații săi cei dulci, zbură din spatele murgului la ei în brațe. Doamne! dar cum să nu zboare! De când n'a văzut el față de om? de când n'a auzit vorbă pământească!?

Și a curs vorba cum curge între frați. Petru erà vesel și fericit. Florea și Costan erau buni la vorbă și dulci la buze... Singur murgul erà trist, singur el își lăsă capul la pământ.

După ce frații vorbiră multe de Împăratul bătrân, de țară și de calea lui Petru, Florea începù a-și încreți fruntea.

«Frate Petre! lumea e vicleană! n'ar fi mai bine ca să ne dai tu nouă apa, ca s'o ducem noi, grăi fratele viclean. Ție-ți ese unul în cale, iară pe noi nimeni nu ne știe, de unde venim, unde mergem și ce ducem». «Da! da! grăi Costan, Florea vorbește bine.» Petru clătină odată... de două ori din cap, și spuse fraților săi treaba cu năframa. Frații cei doi văzură acuma, că pentru Petru nu este decât o moarte. Florea începù dar a bate șaua, ca să priceapă eapa.

Cam de vre-o trei asvârlite d'acolea erà o fântână cu apă limpede și rece.

«Nu ți-e ție sete, măi Costane? grăi Florea trăgând odată cu ochiul către Costan.

«Da! răspunse Costan, pricepând, ce și cum ar fi să fie. Hai, frate Petre, să ne stâmpărăm odată setea și apoi să pornim cu Dumnezeu. Noi vom merge în urma ta și te vom păzi de năcaz și primejdie.»

Nu merge Petre!... nu merge că nu dai de bine!... murgul necheză odată... Hei! dar Petru nu l-a înțeleș!...

Ce s'a întâmplat după aceea!? Ce să se întâmple? Nimic nu s'a întâmplat!...

Fântâna erà lată și adâncă...

Frații porniră cu apă cătră casă, ca și când ei ar fi adus-o chiar dela Zina Zorilor.

Murgul mai necheză odată, așa de turburat și de dureros, încât se înfiorară și pădurile... fugi până la fântână,... și stete împetrit de durere.

Așa fuse treaba cu Petru cel voinic și Făt-frumos viteaz! Bag' sama așa i-a fost ursita, ca s'ajungă în ceas rău!

La curtea împăratului se făcù ospăt și veselie mare. Merse, vestea în țară, cum că feciorii împăratului, Florea și Costan, au adus apă dela fântâna Zinei Zorilor.

Împăratul se spălă cu apă pe ochi și văzù, – cum om încă n'a mai văzut... Erà în casa Împăratului pe după cuptor un vas cu curechi; în doaga acestui vas ședeà un verme: împăratul îl văzù prin lemn, așa vedeà de bine.

După ce împăratul împărți țara între feciorii săi cei voinici, se retrase în curtea sa cea mare, ca să-și trăiască zilele bătrânețelor în pace!

Așa se sfârși treaba cu apa dela fântâna Zinei Zorilor. Țara făcù un ospăț de trei zile și trei nopți și se puse iarăși la lucru, ca și când nici nu s'ar fi întâmplat nimic.

* * *

După-ce Petru se depărtase dela leagăn, eși din casă și curte... după ce sunetul fluerașului nu se mai auzia, Zina Zorilor își veni în ori, deschise ochii, rădică capul și privi în toate lăturile căutând nici ea singură nu știà ce... Ce a fost? întrebă pe de jumătate încă prin vis. «Cine?

I se părea, cum că a văzut ceva prin vis, ba chiar aieve... ceva dulce, plăcut, o ființă... ca și când ar fi omenească, însă mai puternică în privire, mai altfel decât ceea ce a fost văzut până atunci... «Nu știți voi ce a fost?... Ați văzut și voi?... Sau ați dormit?... ați visat?» Așa întrebă Zina Zorilor pe Zine... și se întrebă pe sine însași... Îi părea că de când a văzut ce-a văzut chiar nici sufletul său nu mai e tot acela... Și nimene nu-i răspundea, toată lumea stătea uimită.

Văzù cununa... Ce cunună frumoasă!... Cine oare a cules florile din ea? cine oare le-a împletit în cunună?... și cine oare a adus aici cununa și a lăsat-o la mine pe leagăn?!» Zâna Zorilor se întristă!

Văzù pânea pe masă... Lipseau din ea trei bucățele: una de-a dreapta, una de-a stânga și una din mijloc.

Din vinul juneței lipseau asemenea trei înghițituri: una de de-asupra, una din fund și una din mijloc... A trebuit să fi fost cineva aicea... Zâna Zorilor se întristă încă mai tare; îi păreà, că o doare ceva, și nu știà ce și unde...

Apa în fântână erà tulbure... Apă! apă a dus cineva de-aici!... Zâna Zorilor se supără.

Cum a putut intrà cineva fără veste?!...

Unde e paza cea aspră? năzdrăvanii? balaurii? Ce au făcut leii ferecați?! și zânele? și florile! și soarele?!... Nimeni

n'a păzit? nimeni n'a fost la locul său?!... Zâna Zorilor se supără pe deplin.

«Lei, zmei, balauri, năzdrăvani, porniți, goniți, ajungeți, prindeți și aduceți», porunci Zâna Zorilor în supărarea ei cea mare.

Porunca sună, și toată lumea se puse în mișcare.

Petru s'a fost însă întins la fugă, încât nici razele soarelui nu-l puteau ajunge.

Toți veniră triști, toți aduseră vești triste. Petru a fost trecut peste marginile împărăției Zorilor, unde întreaga pază nu mai avea putere.

Zâna Zorilor își uită acuma supărarea de tristă ce se făcuse și trimise pe sântul soare, ca să umble 'n lume, să facă din șapte zile una... să cerce, să afle și s'aducă vești.

O zi din șapte zile Zâna Zorilor n'a făcut alta decât a stat și privit în calea soarelui, a privit... privit... până ce au început a-i curge lacrimile din ochișori, nu știm acuma de privitul cel mult, ori de durerea și dorul ei cel mare!

Iată-ntr'a șaptea zi sântul soare se reîntoarne... roș, trist și obosit... Iarăș veste rea!... Hei! că Petru era unde razele soarelui nu pot pătrunde!

După ce Zâna Zorilor văzu, că și cea din urmă cercare fusesse în zădar, dădu poruncă aspră în țară:

Zânele să nu mai zâmbească, florile să nu mai miroase, vânturile să nu mai miște, izvoarele să nu mai curgă limpede, și razele soarelui să nu mai lumineze. Porunci apoi, ca între lume și împărăția Zorilor să se lase vâlul cel mare al întunecimii, prin care să nu străbată decât o singură rază din soare, care să ducă vestea 'n lume, cumcă «până ce nu

v'a veni acela, care a dus apa dela fântână, soarele să nu se mai miște pe cer.»

A mers vestea în lumea cea întunecoasă... oamenii înțelesesă, că lumina cea grozavă nu e decât pentru lumina ochilor împăratului...

Nimeni nu vedeă în lume afară de împăratul; nimeni nu vedeă necazurile întunerecului decât împăratul. Dete dar fiilor săi Florea și Costan sfat și poruncă, ca să pornească, să meargă și să mântuiască lumea de întunec. Cine a mințit una, minte și a doua; Florea se puse în șea și porni către împărăția Zorilor acuma, când Petru a fost curățit calea. Când Florea eră s'ajungă la curtea zânei Zorilor, Zâna Zorilor simți cumcă va să vină ceva străin. «Vine cineva? întrebă cam aspru.»

«Vine», răspunseră zmeii, ce stăteau pază la punte.

«Cum vine? peste punte ori pe supt punte.»

Puntea eră – acum știm noi – cum eră! Florea trase pe sub punte.

«Voinicul vine pe sub punte! răspunseră smeii cam în glumă.

«Grijiți de el, neagră vă fie lumina!» Zise acuma Zina, și primî pe Florea ca să intre.

Pe Florea-l trecură florii când văzû atâta frumuseță.

«Bun ajuns voinice! tu ai furat apa?

«Să fie de bine! zău eu am luat-o.

«Tu ai băut vinul?

Florea stete mut.

«Tu ai mâncat pâinea?

Florea zise «ba».

«Tu m'ai sărutat?»

Florea-și uită vorba.

«Na! oarbă-ți fie lumina! învață-te să mai minți!»

Zise acuma Zina supărată, și dete lui Florea două palmi, una pe de-a dreapta, una pe de-a stânga, încât estuia i se întunecară ochii ca păcatul lui cel mare.

Doi zmei duseră apoi pe orbitul de Florea acasă, și treaba se găti.

Pornî și Costan în urma frăține-său.

Pornî, ajunse, o păți și reînturnă.

În lume nu mai rămase acuma nici o rază de lumină.

Așa rămase lumea 'ntreagă oarbă de dragul ochilor unui împărat...

După ce Zina Zorilor a văzut, cum-că nu poate afla pe Petru, a chemat la sine pe întreagă țara sa, pe zmei, bălauri, năsdărăvani și lei, pe toate zinele, pe toate florile, pe toți supușii i-a chemat la sine. Chiar și sântul soare a trebuit să se coboare de pe cer, să desfrâne caii dela căruță, să-i bage în grajdii și să intre la Zina Zorilor... Când au fost așa toți adunați împreună, Zina Zorilor nu le împărți mai mult la porunci, ci tristă și muștrată cum eră, luă ziua bună dela toți supușii săi, le mulțămî pentru iubire și credință și-i trimise în lume, ca să meargă să facă fiecare după capul și pricepirea sa. Numai doi lei, doi zmei, doi bălauri și tot atâția năsdărăvani oprî la sine, ca să fie cine să-i păzească puntea. Trimise toate Zinele în grădină și lăsă, ca să nu intre 'n curte până ce nu o vor vedea pe ea senină; lăsă ca florile să

miroase d'aici înainte un miros, care îmbată orice ființă omenească, ca vânturile să se miște cântând atâta de dureros, încât orice suflet omenesc să plângă când le aude, ca izvoarele să curgă apă amară, și lăsă ca soarele pe toată ziua dată de Dumnezeu să arunce câte de șapte ori șapte raze seci în lume...

După ce toate aceste le rândui, se duse la roata cea mare, pe care eră învârtit firul traiului omenesc, și oprî roata de a se mai întoarce și viața omenească de a mai curge... Dup' aceea... Zina Zorilor s'ascunsă din fața lumii în fundul curții celei mari, în locul cel mai întunecos și mai negrijit...

Zmeii, balaurii și nășdrăvanii eșiră 'n lume și de rușine ce le eră, s'ascunseră în cele mai adânci pustiuri și peșteri - ca ochiul omenesc să nu-i mai vadă; leii 'și lepădară părul de aur și ferecătura de pe ghiare și dinți, și de supărați ce erau, se făcură sălbatici; Zinele s'ascunseră prin grădini; florile, izvoarele și vânturile se supuseră voinței Zinei Zorilor, și razele seci, fără căldură și lumină, și astăzi se văd întinse pe cer coala în nopțile de vară...

Viața omenească stete locului, și timpul încetă d'a mai curge...

Doi lei, doi zmei, doi bălauri și doi nășdrăvani se puseră pază la punte...

Cât a rămas împărăția Zorilor astfel, aceea nu se știe și nici nu se poate spune...

A trecut multă vreme așa fără să fi curs!

A înțeles și sânta Vinere, că Zina Zorilor s'a supărat; raza cea pustie și vântoasele ce cutrierau lumea întreagă i-au fost adus știre de mult... S'a supărat de jumătate, iar de cealaltă jumătate s'a bucurat: s'a supărat pentru-că nu putea să mai privească în căutătoare, și s'a bucurat pentru-

că vedeà pe Făt-frumosul său cel voinic scăpat și pe vecina sa cea frumoasă tristă... A mai fost apoi necăjită pentru-că i s'a fost spart ulciorul cu apa cea minunată.

Când sfânta Vinere văzù însă, că întunerecul nu mai înceată, lumina nu mai vine, și când perì și cea din urmă rază de pe pământ, zic, când sfânta Vinere văzù că Zinei Zorilor i-a trecut de glumă, ea porunci vântoaselor, ca să pornească toate împreună, să se izbească în vălul cel mare dela marginea împărăției, să-l miște din loc și să facă ca lumina să curgă în lume.

Vântoasele porniră... care de care mai turbate, care de care mai grozave și mai înfricoșate,... cum merg adecă vântoasele... Ți se păreà, că au să ià lumea cu sine și să nu se mai oprească în loc cu ea...

Ajunseră la vâl,... se izbiră în el... și cum se izbiră?... Vălul nu se mișcă!...

Vântoasele se mai isbiră odată... apoi încă odată... adecă de trei ori una după alta.

... Și apoi nu se isbiră mai mult... văzură cumcă vâlul stă mai țăpân decât pământul în țățânele sale... Stătură câteva clipite locului - rușinate și obosite, se întoarseră după aceea îndăret, și înconjurară odată lumea în mânia lor cea turbată... Ce a fost calea lor?... acuma-și poate gândi fiecare ce a fost! Bine cu de-a bună seamă n'a putut fi! vai și amar!!!...

Vântoasele sosiră acasă și spuseră sfintei Vineri, cum și ce e cu vâlul.

Sfânta Vinere se supără acuma și de cealaltă jumătate; trimise vântoasele la curtea împăratului, ca să ducă lui Petru vorbă și sfat: să meargă să steà de vorbă cu Zâna Zorilor și să facă ce va face, ca să aducă lumina în lume.

Vântoasele porniră de-a doua oară... acuma ceva și mai încet... mai nepripit,... ca și când pleci adecă în treabă bună și la om de năvăală... Ajunseră la curte... Petru nu e!...

Vântoasele începură a se mișcă mai a străin.

Petru a pierit în cale.

Vântoasele luară curtea din stânga... apoi din dreapta... apoi din mijloc... O întoarseră, suciră, ridicară și aruncară până ce nu se mai alese nimic din ea... După aceea porniră cu vestea despre moartea lui Petru către coliba sfintei Vineri.

«Porniți cu toții în lume; mișcați tot ce e de mișcat, și aflați pe Petru. Viu sau mort mi-l aduceți! porunci sfânta Vinere după ce auzi vestea cea tristă.

Trei zile și trei nopți vântoasele nu mai steteră...

De trei ori scoaseră copacii din rădăcini, de trei ori scoaseră râurile din cursul lor; de trei ori sfărâmară nourii isbindu-i de stânci; de trei ori măturară fundul mării și de trei ori prăpădiră fața pământului.

Toate fură în zadar!... Ele intrară acasă care de care mai obosite, care de care mai mânioase și mai rușinate.

Numai una n'a sosit încă: vântul cel de primăvară leneș, moale și întârziatic... Unde să fi rămas?... Toți știeau, că multă treabă n'o fi fost să facă... Cine știe... de obosit ce-o fi fost s'a pus undeva la răcoare... Nimeni nu-și mai bătea capul cu el.

Iac'odată într'un târziu, după ce toată lumea ș'a mai rupt gândul de a mai află pe Petre, frunzele începură a se mișcă.

Sfânta Vinere simți molătatea suflării și eși afară.

«Ce veste aduci? întrebă pe cea mai dragă dintre vântoase.

«Tristă e de tristă, dar bună-i de bună, șopti vântul cel tânăr. «După ce m'am fost obosit de atâta cercare, de atâta spart și prădare, dădui de-o fântână seacă, și cugetai să intru în ea, ca scutit de surorile mele, să mă mai odihnesc înainte de a porni către casă.

«Și 'n fundul fântânei aflași pe Petru? strigă sântă Vinere plină de bucurie.

«Da! și pe murgul de o parte.

«Dulce-ți fie vorba, dragu-ți fie sufletul, și pururea veste bună s'aduci! Zise acuma sânta Vinere cătră vântul cel de primăvară, îi porunci apoi ca să se răpezească până la sânta Joe și să-i spună ca să gătească cu tigaea de aur, că de Petru nu e bine, să sară d'acolea până la sânta Miercure, și să-i spună ca să vină la fântâna cu apa vieții.

«Înțeles-ai? îi mai zice sânta Vinere. Să fii cu'n picior aici, cu unul acolo! și porniră cu toții... Sosiră cu toții la fântâna cea părăsită...

De Petru nu eră decât os și cenușă.

Sânta Miercure luă oasele și le închee la olaltă... Nu lipseà niciunul.

Sânta Vinere porunci vântoaselor ca să desfunde fântâna, s'arunce pulberea în sus și s'adune cenușa lui Petru... Toate se făcură...

Sânta Joe făcù foc, culese rouă de pe frunze în tigaea cea de aur... și puse tigaea pe foc... Când apa începù a fierbe, sânta Miercure zise trei vorbe... privi odată cătră răsărit, odată către apus, odată către mează zi, odată cătră mează-noapte, apoi aruncă earba vieții în apa cea feartă.

Tot așa făcù și sânta Vinere cu cenușa lui Petru. Sânta Joe numără după aceea, unul, două, trei, și luă tîgăa de pe foc.

Din cenușa lui Petru, din rouă și din earba vieții s'a fost făcut o unsoare mirositoare. Vîntul cel de primăvară suflă odată peste ea, și unsoarea se slei. Acuma unseră oasele lui Petru cu unsoarea de șapte ori în jos, de șapte ori în sus, de șapte ori cruciș, tot de atâtea ori curmeziș, și când fuseră gata, Petru sări în picioare... pe de o sută și pe de o mie de ori mai frumos decît cum a fost... pe de o sută și pe de o mie de ori mai voinic și mai fălos decît cum a fost!

«Sai pe cal, voinice! zise sânta Vinere.

Indată ce Murgul simți pe stăpînul său în spatele sale, începù a necheză și a scăpără din picioare... Eră mai viu decît cum a fost cînd-va!

«Unde pornim? întrebă vesel.

«Cătră casă! răspunse Petru.

«Cum să mergem?

«Ca blăstăm!

Petru mulțumì de vorbă și treabă, se întinse apoi la cale, și merse... merse..., cum merge adecă blăstemul... până ce ajunse la curtea împăratului. De curte nu mai eră decît locul... Nu vedeai urmă de om, dela care să poți auzi o vorbă sau o veste... Eacă într'un târziu baba Birșa eși din fundul unei pivnițe mucezite.

Petru înțelese ce e, cum, din ce pricină, întoarse frâul Murgului, și merse mai repede decît cum a venit... Nici nu răsflă până la împărăția zorilor. Câtă vreme a trecut, de cînd a rămas cum a fost să rămână trebile 'n împărăția Zorilor aceea cu vorbă și graiu nu se poate spune...

Multă vreme a trebuit să treacă!...

Când Petru sosì la punte, în soare nu mai erau decât trei raze luminoase, șapte calde și nouă seci,... celelalte toate le-a fost lepădat cu deamănuntul... Când Petru se oprì cu Murgul, toată lumea se oprì cu el, ca să vadă ce va fi să fie acuma.

Zâna Zorilor simți, cum că ceva deschilinit trebuie să fie 'n apropiere, că-i părea că tocmai acuma s'a deșteptat din visul cel ce-a făcut-o tristă... Ea dorea... nu știa ce... tocmai ca și atunci... «Cine vine?» întrebă cam cu jumătate de gură.

«Ține-te bine stăpâne!» zise murgul.

Petru strânse din piteni, trase din frâu, și nici nu se simți până ce fuse de cealaltă parte de punte.

«Voinic vine peste punte!» strigară păzitorii ridicându-și pălăriile din cap...

Zâna Zorilor nu se mai mișcă din loc și nu mai grăi nici o vorbă... Ca pe nevăzute sări Petru la ea, a cuprins'o în brațe, și o sărută... cum sărută adecă Feții frumoși pe zânele dragăstoase...

Impărăteasa zorilor simți, că simte ce n'a mai simțit... Nu mai vorbi, nu mai întrebă ci făcù semn ca să bage pe Murgul în grajdul soarelui și intră cu Petru în casă...

Zânele începură a zâmbi vesel; florile începură a mirosi dulce; isvoarele deteră a curge limpede; vânturile se prefăcură în cântec de bucurie; roata vieții începù a se întoarce mai repede decât prisnelul; vâlul cel negru căzù la pământ, și soarele strălucitor se ridică în sus către ceruri... sus... mai sus decât cum a fost când-va... Și'n lume se făcù lumină ca fața soarelui, încât nouă ani, nouă luni și nouă zile oamenii nu văzură nimic de lumina cea înfricoșată.

Petru merse acasă, aduse pe tatăl său cel bătrân și pe muma sa cea bătrână, făcù o nuntă încât îi merse vestea 'n nouăzeci și nouă de țări și se făcù împărat peste amândouă împărățiile,

Iară fraților Florea și Costan li se dete lumina ochilor... ca să vadă și ei fericirea lui Petru.

Asta a fost, dragii mei cei buni, povestea lui Petru Fătrumos cu Zina Zorilor din țara soarelui.

Petru a trăit și a împărățit cu pace și cu sănătate,... și doară mai împărățește și astăzi cu ajutorul lui Dumnezeu.

FLORIȚA DIN CODRU

POVESTE

A fost ce a fost; dacă n'ar fi fost, nici nu s'ar povesti...

În mijlocul codrilor, lângă drumul cel mare, lângă drumul cel de țară, pe unde umblă și trece împăratul cu voinicii săi, era odinioară o crâșmă: la crâșma aceea era o crâșmăriță; crâșmărița avea o fată, și pe fată o chema Florița. Fata asta nu era însă fiica crâșmăriței, și crâșmărița nu era mama fetei: fata era fată fără părinți, și crâșmărița maică de suflet a fetei... Cine să fi fost părinții fetei, chiar nici cei mai bătrâni și mai cu sfat oameni nu pot s'o spună: asta nime n'a putut s'o înțeleagă... Într-o bună dimineață crâșmarul s'a dus după lemne la pădure... și... eaca ce să vezi: pe o poeană limpede și plină de flori a aflat o fetiță ce se jucă cu niște pui de căprioară. Cum, când și de unde să fi ajuns copilița asta prin codru, aceea minte pământescă nu poate s'o priceapă. Doar a crescut ca și florile din pământ; doar a căzut ca și stelele din cer; sau s'a prefăcut cumva, pe nepricepute, din văzduhul curat. Destul cum c'atâta era de frumoasă fetița asta, încât de-ar fi fost să fie din om, ar fi trebuit să fie – cel puțin – fată de împărat. Cine știe? – vre-un împărat ce domnește în ascuns prin adâncul codrilor...

Crâșmarul s'a lăsat de lemne, a luat fata în brațe, a dus-o acasă... și de aici înainte a fost fata de suflet a lui și a crâșmăriței.

Așa a crescut apoi fata la crâșmă. În toată ziua se făcea mai mare, și cu cât se făcea mai mare, cu atâta mai frumoasă la față, mai plăcută la făptură și mai dulce și mai

înțeleaptă la vorbă. Pentru aceea oamenii o numeau Floare,
– Floarea cea frumoasă dela crâșma din codru.

Nu numai Florița, ci și maică-sa, crâșmărița eră însă frumoasă. Crâșmărița nu eră însă așa frumoasă ca și Florița, și Florița altfel iară, nu ca și crâșmărița. Crâșmărița eră frumoasă ca și o pană de păun; Florița eră frumoasă ca și o floare ce crește ascunsă în umbra tufelor. Crâșmărița eră frumoasă, încât nimeni nu se putea răbdă ca să nu vorbească cu ea, și nimeni nu cuteză să privească la ea; Florița eră frumoasă, încât nimeni nu se putea răbdă ca să nu privească la ea, și nimeni nu cuteză să vorbească cu ea. Crâșmărița atâta eră de frumoasă, încât dacă-i vedeai fața oglindită în fața vinului, ți se păreă, cumcă vinul e mai tare și mai înfocat; Florița atâta eră de frumoasă, încât dacă-i vedeai fața oglindită în fața vinului, ți se păreă, cumcă vinul e mai dulce și mai moale.

A fost mers dară vestea în lume și în țară, cumcă la crâșma din codru se beă vinul cel mai bun, crâșmărița din codru e cea mai frumoasă crâșmăriță din țară, și cumcă Floarea codrilor e cea mai frumoasă fată din lume. Câți drumeți treceau prin țară, toți se opreau la crâșma din codru, gustau un strop de vin, vorbeau o vorbă cu crâșmărița și aruncau o privire la Florița, – și apoi, – cât trăeau pe lume, vinul cel bun, vorba cea dulce și fața cea frumoasă nu le eșea din minte.

Intr'o zi de dimineață trece vestea din gură în gură până ce ajunge la crâșma din codru, cumcă peste ziuă are să treacă împăratul pe aici pe lângă crâșmă, cu voinici, cu curte și cu mare lucru și treabă... precum trec adecă împărații. Crâșmărița,... Acuma știm noi, cum sunt muierile! – Dă în dreapta, dă în stânga, sparge, șterge, curățește! – s'a chitit, s'a pieptănat... cum fac adecă muierile, când nu e ca totdeauna. Din zori de zi până în prânzul cel mare nu s'a mai mișcat dela căutătoare: tot s'a sucit și desucit, până

când nici ea singură nu ştia ce are să mai facă. Când se simţi gătită cum se cade, ea se puse înaintea căutătoarei, privi îndelungat şi cu drag la faţa sa, apoi grăi:

«Frumoasă sunt, oglindă?»

«Frumoasă zău, răspunse căutătoarea; pe de o sută şi pe de o mie de ori e însă mai frumoasă Floriţa, pentru că ea are faţă ca zorile dimineţii, ochi ca şi câmpul cerului şi trup ca raza soarelui».

Crâşmăriţa nu mai ascultă nici o vorbă, ci ieşi afară, izbîi uşa, intră în crâşmă şi se puse cu vorbă aspră şi neîmpăcată la Floriţa: că nu e bună, că e proastă, că e leneşă – că e toate, numai aşa nu, precum ar trebui să fie. – După ce i s'a făcut apoi destul de vorbe, a dat poruncă aspră, ca Floriţa de aici înainte în toată ziua să se scoale des de dimineaţă, să măture casa, crâşma, curtea, să spele toate vasele, să tae lemne, să facă foc, să fiarbă mâncare,... şi iarăşi să măture, să spele, să tae lemne, să facă foc şi mâncare – până ce s'o face noapte; iar dacă s'a făcut noapte, să se sue în podul casei, să-şi coboare un sac de grâu necernut şi s'aleagă gunoiul din el, ca numai seminţele curate să rămână; numai după ce va sfârşi toate aceste lucruri îi eră iertat să se culce şi să doarmă pe trei scânduri de goron.

Împăratul veni, gustă o picătură de vin, grăi o vorbă cu crâşmăriţa cea frumoasă, – şi-şi merse mai departe în cale.

Floriţa... sărmana de Floriţă! – ea trei luni, trei săptămâni şi trei zile trase'n jugul cel aspru, fără să grăiască o vorbă, fără să plângă o lacră, fără să 'ncete a-şi cânta cântecele vesele... Şi pe cât muncea mai mult, pe atâta ţi se părea mai rumănă la faţă, mai vie la privire şi mai harnică şi mai sprintenă şi mai drăgăstoasă.

Peste trei luni, trei săptămâni şi trei zile earăşi sosi vestea, cum că împăratul eră să treacă cu voinicii pe lângă

crăsmă... Crăsmărița se găti încă mai cu Țorțoiu decât în cel dintâi rând și, când se simți gătită, earăși întrebă pe căutătoare:

«Frumoasă sunt oglindă?»

«Frumoasă zău! răspunse căutătoarea, – dar de pe o sută și pe de o mie de ori e mai frumoasă Florița, pentru că ea are față ca mărul, ochi ca și căprioara și trup ca și crinișorii».

Ce vorbe a zis, ce vorbe n'a zis crăsmărița către Florița, aceea nici n'o mai spun: știe acuma fiecare, cum că, zău! muerile n'aleg la vorbe, când le-a trecut de glumă... Vai și amar d'acela, care 'n lume n'a avut parte de bine, care n'are maică, n'are taică, n'are frați, n'are surori, ci stă așa singur ca și frunza acățată d'un paianjen... Bag sama așa e dată, ca unul să strângă și altul să frângă.

Crăsmărița, în supărarea ei cea mare, porunci ca Florica de aici înainte să nu mai easă la fața soarelui, ci tot în pivnița cea mare din fundul grădinii să muncească. Lăasă apoi să se facă un războiu, cum nici înainte de aceea, nici după aceea n'a fost altul: numai suveica¹⁾ eră atâta de mare, în cât voinic trebuia să fie acela, care să ți-o ridice dela pământ. Cum au trebuit apoi să fie celelalte! Pe acest războiu a trebuit apoi să Țese Florița pe toată ziua nouă coți în lung, o pânză, în care urzeala eră din fire în cât nu le vedeai cu ochii, ear năsădeala din funii, pe care nici cele mai sălbatice fiare nu le-ar fi putut rumpe, – și apoi să Țese, încât nici năsădeala să nu se vadă prin urzeală, nici în urzeală să nu se facă crimpită²⁾. Dacă Florița și-a făcut lucrul, ea are să capete o bucățică de pâne, făcută jumătate din pazme, jumătate din cenușă, – și un ulcior de apă clocită la soare.

Împăratul a venit, și-a gustat picătura de vin, și-a grăit vorba către crâșmărița cea frumoasă și și-a făcut calea mai departe.

Florița nouă luni, nouă săptămâni și nouă zile a muncit, sârmana de Florița, în întunerec, ascunsă sub pământ și chinuită, și flămânzită și batjocorită ca vai și amar de ea!...

Peste nouă luni, nouă săptămâni și nouă zile, *acuma de-a treia oară*, iarăș sosì vestea, cumcă împăratul vrea să treacă pe lângă crâșmă cum înainte de asta n'a trecut încă, adecă cu mare lucru și treabă și cu multă socoteală... Erà ca astădată nu numai copitele, ci și cozile și coamele cailor să fie aurite... și fel de fel de lucruri, de care înainte de asta nici nu s'a vorbit... Erà adecă să fie lucru mare și împărătesc... Se ziceà cum c'acuma vine și feciorul împăratului, un voinic,... voinic ca și un fecior de împărat...

Crâșmărița?... trei zile și trei nopți ea n'a stat în loc... În zorile de-a treia ziuă crâșma erà mai curată decât ghiocelul și crâșmărița mai chitită și mai hoscocorată decât ce-a fost ea însăși cândva. – Și apoi așa cum erà, se puse, *acuma de-a treia oară*, înaintea căutătoarei.

«Frumoasă sunt, oglindă?»

«Frumoasă zău! – grăi căutătoarea – dar pe de-o sută și de-o mie de ori e mai frumoasă Florița, pentru că ea are față ca și fagurele topit, ochi ca și nevasta unui împărat și trup ca și roușoara de pe flori».

Crâșmărița nu mai zise nici o vorbă, își înghiți mânia, și, plină de gânduri amare și de necaz nestâmpărat, se așeză pe prispa de dinaintea casei pentru ca s'aștepte și să vadă sosirea împăratului...

Iacă într'un târziu, cam pe când stă soarele la prânzul cel mic, se văzù din depărtare, că vine, că s'apropie, c'acuș

s'ajungă - ceva - ca și un nor strălucit.

Veneà împăratul cu voinicii și cu feciorul său, veneà însă, încât copitele cailor nici nu făceau colb și pulbere, ci numai - așa... din strălucitul aurului celui mult simțea, cumcă acuș va să fie aici... Când crâșmărița și oamenii ce stăteau de vorbă înaintea casei văzură, cumcă de aici înainte nu e glumă și râs, ci chiar va să fie ceva, ei cu toții se sculară în picioare și - făcură - adecă cum fac oamenii de treabă, când are să fie lucru cu cinste și mare... Poți ști acuma ce e aceea, când vine chiar împăratul cu oamenii și cu feciorul său!... Crâșmărița își tocmî cătrînța, se scutură de colb și se supse la buze; oamenii își luară pălăriile din cap și se neteziră la păr... Iară Florița tocă din răsboiu.

Abia fură gătiți, - până ce sosî și împăratul și năvăli cu ceata cea strălucită asupra crâșmei. - Impăratul, feciorul cel de împărat și voinicii cei mândri se coborîră toți cu toții de pe cai, ziseră «bună ziua», și băură vin de cea bun... După ce și-au băut vinul și și-au zis vorbele, încălecară apoi - și se duseră încă mai repede decât cum au fost venit... De Florița... nimeni n'a întrebat, nimeni nu s'a îngrijit... Numai feciorului de împărat i se păreà, cumcă nu e, precum ar trebui să fie: cumcă vinul nu e ca lauda, cumcă crâșmărița nu e ca vestea... Ce să faci însă?... Și el își dete pîteni la cal și se repezî mai departe cu ceata cea strălucită...

După ce împăratul, voinicii și feciorul de împărat s'au fost depărtat, crâșmărița chemă la sine pe baba Boanța, o vrăjitoare vestită, care erà atâta de bătrână, încât ținea minte, când codrii erau ca iarba, munții ca mușunoiul și văile ca și crețaturile la ea pe față... atât de bătrână erà Boanța, - și de când trăește n'a făcut alta decât vrăji și alte lucruri ascunse și nepricepute... Acuma erà vorba, ca să facă ce va face cu sărmana de Florița.

După multă vorbă și îndelungată sfătuire crâșmărița se înțelese cu Boanța, ca asta să lege pe Florița la ochi, s'o ducă în codru, să-i scoată ochii și s'o lase acolo, ca s'o mănânce fiarele și alte grozăvenii de acelea din pădure și de prin guduroaele întunecoase.

Mult sfat nu s'a făcut după aceea. Boanța merse în pivniță, legă pe Florița la ochi,... și făcù precum i s'a fost zis.

Când ele ajunseră în adâncul codrului, pe unde ființa omenească n'a călcat de când e lumea, Boanța scoase cuțitul cel mare, deslegă legătura cea neagră de pe ochii Floriței și făcù, ca să-și facă treaba... Abia privi însă la Florița în față și în ochi, ea scăpă cuțitul din mână și stete uimită și încremenită - cum stă omul când mare lucru i se pune în cale... Mulți ani a trăit și multă lume a umblat baba Boanța: pe Florița n'a văzut-o decât odată... De frumoasă ce-o vedeà îi părea cumcă nici n'o vede, ci numai și-o gândește... Florița... stă și ea uimită de ce vedeà: ea, - sârmana! - nu știà, ce are să i se facă, ce are să pățească.

Cum Florița și Boanța stăteau așa uimite, deodată, ca din pușcă, sări o căprioară dintr'un tufar, și cum sări, cum trecù pe lângă Florița, cum privi la ea, așa privi, încât ochii amândoi și cel de-a dreapta, și cel de-a stânga, îi săriră din cap și căzură la Florița în poale.

Baba Boanța mulțumì lui Dumnezeu, cumcă nu e silită să facă un păcat mare, luă ochii cei de căprioară și-i duse, ca să spuie cârciumăriței, cumcă i-a scos dela Florița din cap.

Florița rămase singură și părăsită... Ce să facă? - pornì, încotro o duseră ochii și norocul.

Multe zile și multe nopți a pribegit Florița, așa singură, prin codru, fără s'audă graiu pământesc, fără să vadă ființa omenească. Numai din când în când i se ivià câte o fiară sălbatică în cale și asta rămâneà însă privind din depărtare,

îi urmă o bucătică de cale și apoi se ascundeă în tufele dese. Florița mergeă cântând mai departe... Unde, – nici ea singură nu știă... Mergeă... mergeă...

Intr'atâtea ș'atâtea zi, tocmai în revărsatul zorilor, pe când se desveleă ziua din noapte, văzù cum că vede ceva, – așa ca ș'o casă, zărindu-se printre frunzele copacilor. – Înaintea casei lucră un om ghebos ceva, – nu știu ce – aplecat la pământ, dar lucrà, încât nici cu trăsnetul n'ai fi putut să-l trezești dela lucru... Dar cum lucrà? – nu ca altă lume – Toate le făceà întoarse și sucite, ca și omul adecă, care nu pricepe lucrul, de care s'a prins. El lucrà la un puiu... Mai înainte îl ciupeli și numai după aceea îl opări cu apă feartă – mai înainte îl drese și numai după aceea îl ciupeli și opări...

Când Florița văzù, cât de necioplit mi se mișcă ghebosul, ea nu se putù răbdà – ca să nu meargă să-l învețe și să-i ajute...

«Bun lucru, bădiță!» grăi Florița blând ca totdeauna.

Ghebosul privi îndărăt, când auzi, așa ca prin vis, vorba cea dulce a Floriței, și când privi și văzù ce vede... poate acuma fiecare să știe, ce trebue să fie atunci, când un ghebos privește în fața Floriței! – Ghebosul scăpă și cuțitul, și puiul, și toate le scăpă din mână, – și stà înaintea Floriței, încât i se păreà c'acuma nici nu e ghebos mai mult... Dar nici Florița nu stà la flori și frunze! Ghebosul erà atât de hîd, cât Florița de frumoasă: cu gura ca grapa, cu ochii ca ceapa, cu nasul cârlig, cu părul pârlit...

«Ce ai de gând cu puiul?» – întrebă Florița – după ce-i mai trecù amețea.

«Am să-l frig pentru tovarăși» – răspunse ghebosul cam cu jumătate de gură, ca omul, din care scoți vorba cu frică.

«Ce tovarăși? – îl întrebă Florica.

Ghebosul privi lung la Florica, ca un om care ar vrea să zică ceva și nu știe, cum s'o scoată mai nimerit. «Vezi casa asta? – zise el dela o vreme, mai cu inimă. – Asta e casa celor doisprezece hoți de codru. Ei s'au dus la hoțit, și eu am rămas ca să le fac demâncat».

Așa e, doisprezece hoți, – hoți de codru și grozavi, cu căpitanul lor cel înfricoșat au locuit în astă casă... Și știe toată lumea, cum că hoții de codru se spală în toată dimineața cu sânge de copil nebotezat, și sânge de fete mari, iar în față de om nu pot să privească pentru că simțesc junghi în spete, și'n cap și pe toate laturile... Nu e minune dar, dacă Florița a cam tresărit, când a auzit vorbe atât de mari:... Hei! dar Florița nu s'a înfricoșat – zău! nu s'a înfricoșat, ci cu vorbă veselă și răs pe buze a zis către Ghebos:

«Un puiu pentru doisprezece hoți? Nici pe-o măsea n'are să le ajungă».

«Vezi bine, că doară nu am eu atâta pricepere, răspunse ghebosul făcându-se și el înțelept. Eri le-am fript un juncan, și ei m'au bătut pentru c'a fost prea mult: astăzi știu că nu m'or bate».

«Iar azi te-or bate, pentru că le-ai fript prea puțin... Aide ca să te învăț eu ce, cum și cât să faci – zise Florița sărind sprintenă, cum eră ea, peste pragul casei.

Acuma tăie patru pui și-i fierse, tăie doi purcei și-i fripse, făcù o zămuță bună și caldă, și arată ghebosului, cum are să facă de aici înainte. «Eacă așa, dragul meu, și așa... și așa,» – îl învăță adecă precum învață o maică bună și îngrijitoare.

Ca nu cumva să se întâmple ceva cu hoții, ghebosul spuse Floriței, cumcă să-i spuie lui pe când are să fie gata

cu mâncările, să fugă cât o duc picioarele ca să nu cază în mâinile hoților, – căci el numai atunci va cânta din fluerașul cel mic, care chiamă pre hoți la prânz.

Florița găti mâncarea, puse vasele pe masă, mai curăți, mai netezi, făcù casa, încât numai de-un drag să șezi în ea, apoi se puse la vorbă cu ghebosul, și vorbiră... vorbiră până ce uitară de hoți, de flueriță, de toate.

În adâncul codrului hoții începură să flămânzească, să se supere și, care de care mai cu greu gând la inimă, să pornească către casă... Hei! ghebosule, ghebosule – mare necaz ți-ai făcut!

«Ce se simte aici?» întrebă Florița simțind ceva, ca și când ar fi sânge, sau așa ceva...

«Vai! sărmanul de mine! strigă ghebosul înspăimântat, – vin hoții! Fugi! – Ba nu fugi, căci n'ai vreme de fugă... Ascunde-te sub pat.

Florița, – de frică ce să facă? – se ascunse sub pat. Iar cei doisprezece hoți de codru veneau tot unul după altul, și încă din depărtare s'auzeau, cum ziceau, că au să-l ucidă, să-l turtească, să-l taie bucățele pre ghebosul... Cum nu? – când ei răbdau la foame... ei... hoți ca dânșii!

Ghebosul le eși în cale, ca să-i roage de ertare și să le spună, cumcă le-a făcut mâncări bune.

«Să taci de loc – grăi căpitanul. – Nu-mi priește mâncarea până ce nu mă spăl cu sângele tău, – după aceea intră în casă pentru ca s'aducă cuțitul cel mare; iară ceilalți prinseră pe ghebos și-l făcură nod.

Când căpitanul intră pe prag, el rămase stând uimit în loc: i se părea că astă casă netedă și curată nu e a lui. «Măi oameni! grăi către cei de afară, veniți încoace!»

«Ce-e?» întrebare cea de afară.

«Veniți, când zic!»

Când hoții pășiră pe prag, ei priviră încă mai uimiți decât căpitanul la casa lor... Așa privind, le trecu de mânie, și iarăși le veni foamea; se așezară unul după altul la masă.

Ghebosul, ca și omul care era s'o pățească, se făcu sprinten, fugi la vatră și intra cu mâncările în casă.

«Când căpitanul simți mirosul aburilor din zeamă, «Măi! grăi către ghebos, pentru că mi-ai curățit casa, te lăsăm până după prânz», după aceea luă lingura, gustă din zeamă și o purtă prin gură.

«Ce mâncare e asta?» întreabă după aceea.

«Zeamă, cu cinste să fie zis, zeamă caldă, - răspunse ghebosul.

«Bună mâncare! - grăi căpitanul... Luă după aceea lingura, dă la fiecare hoț câte trei linguri și ce rămase își țină sie.

Hoții își mâncară pătica și după aceea priviră, lingându-se pe buze, la pătica căpitanului.

Ghebosul intra cu carnea cea de pui.

«Ce-e aceasta? întreabă căpitanul.

«Puiu, puiu fript», răspunse ghebosul.

Căpitanul își tăie o bucată, gustă și apoi grăi către ghebos:

«Măi! asta s'o fi adus tu mai înainte! - Pentru că ne-ai făcut atât de bune mâncări, noi cu toții te iertăm!» - După

aceea luă cuțitul, tăie la fiecare hoț câte o bucățică și ce rămase își ținù sie.

Hoții își mâncară bucățelele, după aceea începură să privească la bucățile căpitanului lingându-se pe degete... Iară căpitanul dela o vreme începù să resufle cu greu și să mănânce cu țârîita, numai de ici de colea câte o bucățică, câte un fir, ca și omul, care ar mânca și nu poate mânca de sătul ce e săracul.

«Frate căpitane – grăi unul dintre hoții cei flămânzi, – tu te-ai săturat: dă-ne nouă, ce a rămas!»

«Ce? îi zise căpitanul, sau n'ați avut și voi: asta o țin pentru mine – pentru ca s'o mănânc desară».

«Să nu fie supărare, grăi ghebosul, mai sunt încă și alte mâncări».

«Auziți voi? zise căpitanul, celelalte sunt ale voastre».

«Ba nu! grăiră hoții, noi vrem să mâncăm din asta, căci asta e bună!...

Vorbă din vorbă: hoții începură a se certà... Unii că asta, alții că ceea; treaba stà rău, și dacă ghebosul n'ar fi intrat cu purceii cei fripți în casă, zău nu cred că nu s'ar fi întâmplat un lucru nesfârșit. Când însă mirosul fripturei le intră în nas, îndată se stâmpărară.

«Ce e aceea?» întreabă căpitanul.

«Purcel, purceluș fript!» răspunse ghebosul. Căpitanul gustă... Așa ceva până acuma nici în vis n'a gustat.

«Măi prostule! – grăi către ghebos, acuma trebuie să-l aduci tu pe acesta? Să mi-l pui mie pe sară» – și dete puii la ceilalți hoți.

«Să ne dai purcel! grăiră hoții, ai zis că ce vine e al nostru».

«Ce? – sau n'ați zis voi, că pui să vi-i dau? zise căpitanul mâniindu-se urât.

O vorbă nu zic mai mult!... Hm! aceea nu e glumă, când căpitanul zice așa vorbe către tovarășii săi flămânzi... Poate acum fiecare să știe ce e aceea, când unsprezece hoți se bat cu căpitanul lor... Sărmana de Florița! dacă ar fi știut ea, cum că asta are să fie din mâncările cele bune... Sburau, Doamne, săbiile, cuțitele și fel de fel de lucruri, și se băteau hoții precum se bat nourii în capete și se prăpădesc... Așa lucru n'a fost încă de când e lumea!

Și Florița?... Bun e sufletul bun! Doamne bun e!... bun ca și darul și mâna lui Dumnezeu! Când hoții se băteau, sfărmau și prăpădeau mai a perire, Florița nu se mai putu răbdă, ci eși de sub pat și se puse tocmai în mijlocul lor, și cum s'a pus, a stat acolo între ei, între hoții cei înfricoșați, bătauși și hoți de codru.

Ce-a fost după aceea, cum s'a făcut, cum s'a sfârșit; aceea e acum treaba lor... Oare Doamne... când vede cineva pe Florița, s'ar mai putea bate și supăra, iar mai putea veni gând rău și neîmpăcat?... Hoții steteră toți încremeniți și amuțiră, și scăpară săbiile, cuțitele și fel de fel de lucruri ce aveau în mână: li se părea cum că a venit pedeapsa lui Dumnezeu asupra capetelor lor, ca să-i tragă la socoteală pentru păcatele lor cele multe în răutatea lor cea mare și înfricoșată și hoțească... Eară Florița le grăi în graiul ei cel blând: «Nu vă supărați, bădișorilor, că, dacă doriți, iarăși vă fac mâncările încă mai bune și mai călduțe decât cum au fost cele de astăzi».

Hoților li se părea, că cerul s'a dărâmat asupra lor și munții și codrii, când auziră vorba Floriței.

De aici înainte Florița rămase la casa hoților; îi îngrijî, îi curăți, le făcî mîncări bune, îi ținu la povești frumoase și la vorbe blînde; iar hoții nu se mai mișcară de-acasă. Le părea, că de aici înainte nici n'au ce să cerce în lume... Așa merse asta pînă ce li se sfîrșiră mîncările: ajunseră că abea mai aveau bucate pentru trei zile și trei nopți. Apoi nici unul nu voea să se urnească de acasă pentru ca să câștige; fiecare voia să taie lemne, să facă foc, să spele, să măture, să văruească, să îngrijească grădina cea cu flori, să facă adecă după placul și dorința Floriței.

Într'o zi Florița merse în grădina cea cu flori, ca să vadă cum și ce, și află, că un porc sălbatec a făcut mare zgudulire printre straturi și, aflînd, tare și mult s'a întristat. Hoții, cum auziră, toți cu toții săriră la puștile cele ruginite și merșeră și goniră și nu se opriră pînă ce nu-l împușcară pe porcul cel sălbatec. Când căpitanul, care eră cel mai sprinten dintre toți, venea cu el în spate, așa pășea de fălos, așa privea de mîndru, în cât erai să crezi c'a stat de vorbă cu Sf. Petru... De aici înainte fiecare hoț voea să fie cel mai harnic, mai de treabă și mai voinic. Ghebosul, cel mai înțelept dintre dînșii, îi împărți în două: șase inși trebuiau să meargă în toată ziua la câștig, iar alți șase aveau să rămână acasă, pentru ca să lucreze după porunca ghebosului și dorința Floriței.

Cei mai isteți dintre hoți se duseră în cetatea împăratului și cumpărara cu mulți bani fel de fel de lucruri frumoase și le aduseră, ca să le pună la căpătâiul Floriței așa, ca nimeni să nu știe cine le-a pus... Și apoi li se nebuneau mințile, când vedeau, cum că Floriței îi sare inima de bucurie, când dimineața își află cărpele cele frumoase la căpătâiul patului.

Așa curgea traiul hoților de când ei au dat de Florița, și așa traiul Floriței, de când ea a dat de hoți. Îți râde inima, când îți aduci aminte!

Hei! dar lumea e rea! Bag samă nici Dumnezeu nu vrea, ca în lume să fie numai bine!...

Crăsmărița după multă vreme iarăși privi în căutătoare, iarăși întrebă, căutătoarea iarăși îi răspunse și iarăși făcù vorbă cu baba Boanța... Ce-ți e muierea vicleană! nici în fundul lumei nu-ți lasă pace și traiu bun...

Baba Boanța își făcù trebile, află cum și ce e cu Florița și unde se află ea, porni apoi în cale către codrul cel vestit... Când ea eră s'ajungă la casa hoților, află că vede niște oameni vorbind: erau cei șase hoți ce stau cu ghebosul la sfat. Ea luă șapte frunze verzi de pe creanga unui stejar, grăi asupra lor câteva cuvinte ce sunau a vrajă, suflă apoi de trei ori asupra lor. Baba n'a suflat bine, până ce frunzele se veștejiră și hoții adormiră toți șapte unul după altul.

Acuma baba Boanța intră la Florița în casă, spuse cum că-i aduce «sănătate și voe bună» de la maica sa cea bună; îi dete apoi un inel de aur, frumos și rotund.

Florița – dar de unde să poată gândi rău prin capul ei! – ea trase inelul pe degetul cel mijlociu, și nici nu-l trase cum se trage, până ce și căzù la pământ.

După ce Boanța își făcù treaba, ea își luă cârja de după cuptor și o șterse din cale. Nu-i venea la socoteală ca să stea încă mult fiindcă știà, cum că multă vreme n'are să treacă până ce hoții se vor trezi din somn. Și hoții cei din codru, zău! nici pentru o Boanță nu sunt lucru de glumă.

Când hoții intrară în casă, și când ceilalți sosiră: știe acuma fiecare ce e aceea, când doisprezece hoți de codru plâng din ruptul sufletului, în cât pietrele se mișcă... numai

Florița nu se mișcă, căci ea erà moartă, moartă... ca și moartă. În durerea lor cea mare n'avură în cotro: hotărâră să îmbrace frumos pe Florița, să-i facă un mormânt, și... vai ș'amar când vine până într'atâta! Cum steteau ei însă așa lângă mort, văzură ceva ce încă n'au văzut: inelul Boanței... Cât ce traseră inelut de pe deget, Florița își deschise ochii și se făcù mai vie decât ce a fost cândva.

În bucuria lor cea mare hoții meraseră în cealaltă zi în satul împăratului și cumpărară toate inelele și tot aurul ce se află în târg și-l deteră Floriței, pentru ca să nu mai primească dela alții. – Și apoi grijeau, Doamne! – cum pot numai hoții să grijească, pe Florița, când se tem că o vor perde.

Peste șapte luni, șapte săptămâni și șapte zile crâșmărița earăși privi în căutătoare, earăși auzi vorbele supărătoare, iarăș chemă la sine pe baba Boanța și iarăș trimise primejdia asupra Floriței.

Boanța făcù ca și în celălalt rând, și după ce adormiră hoții iarăși intră la Florița, îi zise sănătate și voie bună și îi dete o rochie de mătase, grăind: «Eaca, ți-a trimis-o maica-ta cea bună, ca să te împodobești cu ea».

Florița de bucurie, că a primit veste de-a casă, îmbracă rochia ca să vadă cum îi șede. Nici nu trebue să spun, că astă dată Florița căzù mai moartă. Boanța fugi mai iute, durerea hoților fù mai mare și învierea mai puternică și mai îmbucurătoare – decât înainte de asta cu atâtea săptămâni.

Acuma hoții cumpărară toate mătăsurile și frumusețele ce se aflau la neguțatorii cei mari și împărătești; iar îngrijirea lor se făcù pe de șapte ori câte de șapte mai mare decât ce a fost cândva.

Peste nouă luni, nouă săptămâni și nouă zile crâșmărița, *acuma de a treia oară, adecă de a doua oară de a treia*

oară, iarăși se făli către căutătoare cu frumuseța sa.

«Ești frumoasă, îi răspunse căutătoarea, – dar Florița e mai frumoasă, de o sută și o mie de ori mai frumoasă decât ce-a fost ea însuși când-va, – și trăește ca o împărăteasă».

După aceste vorbe crâșmărița n'a mai chemat pe Boanța la sine, ci și-a legat catrința și ea însăși s'a dus la coliba babei.

Ce-au vorbit, – ce n'au vorbit, – ce sfaturi au făcut: aceea nu se poate spune... Bune gânduri cu de-a bună samă nu le-a trecut prin minte... Vai și amar de acela ce dă de rău cu muerile!

Boanța se suflecă, acuma chiar de a treia oară, și aceea nu e glumă, când o vrăjitoare ca și Boanța se suflecă, cum înainte de asta nu s'a suflecat încă... De astă dată nici nu porni pe picioare, ci în miez de noapte călărind pe o prăjină strâmbă... Mare primejdie trebuie să fi fost în gândul ei, că s'a opintit atât de băbește!

De când Florița murise în două rânduri, hoții nu mai dormeau nici ziua, nici noaptea, ci stau la pază, cum stai când de mare necaz și primejdie te temi. Pentru ca nu cumva să-i cuprinză somnul, unul dintre ei totdeauna trebuia să se culce pe un pat de spini, iară sub pat eră jăratec viu și înfocat... Boanța văzù că acuma cu una cu două n'are s'o isprăvească; ea făcù dar lucruri, vrăjitorii și fel de fel de taine, încât mintea curată nici nu le poate gândi... Pentru ca să adoarmă pe hoți, ea acuma nu făcù vraja cea mai mică, cu frunzele de ștejar, ci vraja cea mai mare și ne mai pomenită, încât ți se ridică perii în vârful capului, când gândești la ea. Luă un ac subțirel și mic, dar mic și subțirel, încât nici cu vârful limbei nu puteai să-l simțești, dar încă să-l vezi cu ochii, împunse doisprezece ștejari cu acest ac, grăi o mulțime de zicăli încălcite,

se'ntoarse de trei ori peste cap, - și hoții, toți doisprezece, împreună cu ghebosul, - chiar și acela de pe spini și jăratic, adormiră ca morți.

Când Boanța intră, acuma de a treia oară, în casă la Florița, ea nu zise numai «sănătate și voie bună», ci alte vorbe care de care mai frumoase și mai dulci, cum vorbesc adecă babele când voiesc să-ți strice firea... eară Floriței îi sareà inima de bucurie, când auzeà atâta veste bună și frumoasă dela «ai săi».

«Să te împodobesc, ca pe o împărăteasă, mi-a poruncit maică-ta cea bună - grăi Boanța într'un târziu. - Să-ți pepten eu părul și să ți-l...

De unde ar puteà Florița să nu facă precum a dorit maică-sa cea dulce?... Ea lăsă ca Boanța să o pieptene, - și Boanța o pieptănă, - atâta de frumos o pieptănă, atât de frumos îi împleti părul, încât i se încurcau ochii, când priveà la ea și nu știà pe unde o vede mai frumoasă... Dar Boanța nici nu fuse gata cu pieptănatul până ce Florița și căzù moartă, mai moartă decât ce a fost cândva în viața ei... Boanța i-a fost împletită firul morții în păr.

După ce Boanța își făcù păcatul, ea se suì pe prăjina cea strâmbă și se depărtă mai răpede decât vântoasele.

Când hoții afluă cum că iarăși nu e bine, ei deteră a fugi care încotro, a se opinti din ruptul sufletului ca doară cumva să învie pe Florița și de a treia oară. Îi traseră inelele de pe degete, îi dezbrăcară rochia, îi luară banii de pe piept: dar Florica rămase moartă, - și hoții, cei doisprezece hoți grozavi din fundul codrului, încet, încet, unul după altul, începură să plângă, - nu cum plâng copii, ci cum plânge omul, când vede că acuma toate s'au sfârșit, că de aci înaintea nu mai are ce să facă.

Când Florița fu cu totul dezbrăcată, hoții încetară a plânge și rămaseră cu toții încremeniți; li se oprî suflarea și-i părăsi sufletul.

«S'o despletim!» grăi ghebosul.

«Să ferească Dumnezeu! răspunse căpitanul așa de frumos numai ea știe împletî, cu degetele ei cele mărunțele».

«Da, da! – zisere ceilalți hoți. – Dacă a venit acuma până într'atâta, să fie măcar și moartă precum a fost mai frumoasă'n viață».

De aci înainte hoții multă vorbă nu făcură; nici n'aveau ce să-și mai zică: îmbrăcară pe Florița în cele mai frumoase giulgiuri, îi puse fiecare câte un crinișor pe frunte, aleseră cel mai frumos copac din codru, făcură un coșciug, cum ei îl știau a face mai frumos, așezară pe Florița în coșciug – și-i aprinseră la cap o lumină de ceară curată, topită tocmai din fagurele, în care a fost să fie matca albinilor... După ce le gătiră astea, căutară cea mai înaltă poiană din codru și unde erau cele mai multe flori, făcură un mormânt de trei ori mai adânc decât ce eră de lat și de trei ori mai lat decât eră de lung... și apoi... sărută fiecare pe Florica în mijlocul frunții, – și o luară, – și o duseră...

«Ho! stați! – grăi ghebosul, când văzû că hoții voesc să arunce pământ asupra Floriței. Pământ pe trupul ei? Nu vă temeți de mânia lui Dumnezeu?»

Hoții toți, unul după altul, lăsară pământul din mână; le venea să intre în pământ de rușinea păcatului ce erau să facă.

Când erau să pornească către casă, nici unul nu putea să facă începutul: erau legați de pământ, și simțeau că acasă nu au ce să mai caute... Se așezară dar jur împrejur pe

lângă mormântul Floriței și priviră... priviră, până ce privind muriră toți doisprezece, unul după altul. Doisprezece hoți au murit, și ghebosul împreună cu dânșii... Sărmanii de ei! mai c'au fost oameni de treabă... Bag sama așa a fost să fie.

Multă, foarte multă vreme a stat Florița așezată în mormânt; pe lângă mormânt peste pământul ce sta în jurul gropii au fost crescut tot flori din flori, care de care mai frumoase și ne mai pomenite, și florile nu cresc ca și bureții peste noapte... După multă vreme dară feciorul împăratului a venit cu mulți oameni și cu mare treabă, ca să vâneze prin codru... De odată auziră, cum fac câinii mare larmă și multă lătrătură. Feciorul împăratului trimise pe câțiva argați dintre cei mai tari la inimă, ca să vază ce e, cum și pentru ce.

Argații veniră și spuseră, că s'au adunat câinii într'o poeană înaltă și luminoasă, și, suindu-se pe un dâmb cu flori, toți cu toții, cu mic cu mare, au început – nu să latre, ci să urle, cum urlă cânele, când vede bufnița strigând pe hornul casei, ori când arde casa stăpânului său, – să urle adecă a primejdie.

Feciorul cel de împărat – fecior de împărat adecă, care nu se mulțumește cu una cu două – porunci argaților să-l aștepte și se duse ca să vază el cu ochii și s'audă cu urechile lui de treaba cânilor.

Când simțiră câinii apropierea stăpânului lor, ei încetară a da semn de primejdie și deteră ași mișcă cozile. Hei! dar din loc nu se mișcară până ce nu păși feciorul cel de împărat în florile cele frumoase... Fecior de împărat, fecior de împărat... doisprezece oameni impietriți nu sunt glumă: zău și chiar un fecior de împărat trebuie să tresară, când îi vede printre flori – și apoi când privi în mormânt?... Feciorului de

împărat îi părù cum că chiar și al lui suflet a impietrit, când văzù pe floarea codrilor... El a văzut multe fete de împărat: Florița e însă Florița... Când văzù dar că Florița e moartă, el se întristă, după aceea se supără, și mai la urmă atâta de grozav se amărî încât îi venea ca să ia lumea în ghiare și așa să dee cu ea de pământ, încât toată să se sfarme, ca nici semânța să nu rămână de ea!...

Ei! dar feciorii cei de împărat sunt scurți la vorbă. «Dacă n'am văzut-o vie, s'o văd cel puțin moartă,» își zise el, și apoi merse la argați, le porunci ca să pornească către casă. Numai doi oameni credincioși ținù la sine, și când se făcù noapte, cu acești doi împreună scoaseră pe Florița din mormânt, și o duseră prin ascuns la curtea împăratului... După ce Florița fu bine pusă, ca nimeni să nu afle de ea, feciorul împăratului porunci argaților să tacă despre cele ce au făcut și văzut și n'au mai văzut, și-și făcù treaba mai departe. El alese cele mai frumoase douăsprezece case ce se aflau în curtea împăratului, așeză pe Floarea codrilor în cea mai frumoasă dintre ele, porunci ca douăsprezece fete, cele mai sprintene, să grijească pe Florița zi și noapte, să o așeze într'un leagăn de aur și să o legene ca și când ar fi vie. Fața Floriței și acuma erà rumenă; crinișorii de pe fruntea ei nici acuma n'au vestejit, și părul ei și acuma tot atât de frumos erà pieptănat și împletit: feciorul cel de împărat dete poruncă aspră, ca nimeni să nu atingă fața, crinișorii și părul... De aici înainte făt-frumosul împărătesc de dimineață până sara și de sara până dimineața nu se mișcă de la leagănul Floriței: priveà - priveà în fața cea frumoasă până ce adormea privind și cu ochii deschiși.

Cele douăsprezece fete ce aveau să grijească pe Florița nu mai încetau ași sparge capul asupra poruncii aspre ce li s'a dat. «Oare pentru ce să nu atingem crinișorii și pentru ce să nu-i despletim părul? și dacă am face, ce s'ar face? cum

ar fi?» se întrebau ele în gândul lor. Așa e muieră! n'are odihnă până ce nu află, ce ar dori să știe.

«Știți voi ce? grăi cea mai șireată dintre ele. Feciorul împăratului doarme: aide s'atingem și să despletim; până când el se trezește, noi iarăși facem precum a fost.»

La astfel de lucruri multă vorbă nu fac muierile: ele începură să despletească pe Florița, și cum o despletiră, îi scoaseră firul morții din păr; eară Florița, Floarea codrilor, se făcù mai vie, mai frumoasă și mai sprintenă decât ce a fost cândva în viața ei. Când fetele văzură morții râzând, ele, înspăimântate, și învrăjbite, fugiră care încontro, din larma ce făcură se trezi și feciorul cel de împărat. Acuma poate fie care să știe, ce e aceea când feciorul cel de împărat vede pe Floarea codrilor chiar vie, privește în ochii ei cei blânzi și aude vorba ei cea dulce. Infricoșat și grozav și ne mai pomenit de frumos lucru trebuie să fie așa ceva.

Feciorul împăratului nici trei vorbe n'a grăit până ce a și mers vestea în curte, cum că «eacă așa și așa», că s'a întâmplat adecă ce s'a întâmplat cu minune și cu taină nepricepută, și când a venit împăratul cel bătrân ca să vadă ce e, cum și pentru ce, el atât de tare s'a speriat, încât îi înegriră perii capului și înjuni cu șeptezeci și șapte de ani!

După ce oamenii se desmeticiră, Florița stete de vorbă cu ei, și le spuse cum și ce, de unde și până unde, eaca încoace și încolo, adecă toată întâmplarea și patimile ei. Împăratul cel bătrân asculta, precum ascultă la copilași, când încep ca să vorbească, asculta adecă, încât îi stă resuflarea în loc, și precum ascultă, el tare și foarte mult se supără, când auzea câte toate despre suferințele sărmaneii de Florița; eară când asta încetă cu vorba, el grăi către ea cu vorba lui cea blândă și împărătească:

«Fătul meu, – draga mea! bunul Dumnezeu a voit ca să vii tu la casa mea, să îmi fii mie noră și nevastă feciorului meu.»

Florița nu zise nimic, ci privi numai așa cu coada ochiului la cel voinic frumos fecior pe împărat... eară feciorului i se făcură vorbele nod și crimpiță tocmai pe vârful limbii.

Până ce zici «una, două, trei» vestea despre cununia feciorului de împărat ajunse până în cele patru colțuri ale lumii. Până și orbii și șchiopii porniră în cale, ca să vină, să vadă și să nu mai uite cât vor traî. Crîșmărița cea frumoasă, nici ea nu putea să rămână acasă: se găti dar cum numai ea știea, și când fuse gătită, earăși întrebă de căutătoare, acuma de a șeptea oară, – de-a șeptea oară, asta nu e glumă!

Frumoasă zău! răspunse căutătoarea, – dar Florița e mireasă de împărat!

Când crîșmărița auzi aceste vorbe, ea porunci, ca să lase tot vinul să curgă, să spargă toate vasele, și porni către fiica sa cea dragă și ginere-său cel împărătesc.

Se făcù apoi o nuntă, o cununie și un ospăț decăt care mai vestit și mai minunat de când e lumea n'a fost: chiar și copiii cei de țigan mâncau cu linguri de aur, iar după ce-au mâncat și le duceau cu sineacasă, ca să le aibă și să țină minte.

După nuntă împăratul porunci, ca să se facă o casă cu pereții de oglindă, să se adune cele mai frumoase neveste din țară, și să închidă pe crîșmărița cea vicleană cu ele, pentru-ca să vază și văzând să se surpe în gândul ei, cumcă nu-i ea cea mai frumoasă în țară³⁾.

Iar Florița și feciorul cel de împărat trăiră fericiți și fără supărare, cum trăesc oamenii buni la suflet și înțelepți la

mente, încât vestea depre ei ajunse chiar și până la noi...

ILEANA CEA ȘIREATA

POVESTE

A fost ce a fost; dacă n'ar fi fost, nici nu s'ar povestì.

A fost odinioară un împărat, care avea trei fete, dintre care cea mai mare erà frumoasă, cea mijlocie mai frumoasă, iar cea mai tânără, Ileana, atâta de frumoasă, încât și sântul soare se opria în cale, ca s'o vadă și să se desfăteze de frumuseța ei.

Într'o zi împăratul primì carte și veste dela vecinul său, împărat mare și puternic, – cumcă – eacă – nu-e bine, și are să se bată cu dânsul pentru o mare pricină împărătească. Împăratul se puse la sfat cu bătrânii țării, și, când văzură cumcă nu-e în cotro, poruncì voinicilor să încalece pe armăsari, să-și apuce armele și să se pregătească de bătaia cea grozavă ce-avea să se facă și să fie.

Înainte de a încăleca și el însuși, împăratul chemă pe fiicele sale la sine, le grăi vorbe blânde și părintești și dete apoi la fiecare câte o floare frumoasă, câte o păsărică veselă și câte un măr fraged. «A cărei floare se va veșteji, a cărei păsărică se va întristà și a cărei măr va putrezì despre acea voi ști, că nu ș'a păzit credința», grăi împăratul cel înțelept, încălecă apoi pe cal, zise «sănătate bună» și pornì cu voinicii săi în calea cea mare.

Când cei trei feciori ai împăratului vecin primiră veste, că împăratul a pornit în cale și că el s'a depărtat de a casă, ei se înțeleseră între sine și încălecară, ca să meargă la cetatea cea cu trei fete de împărat, să răpească credința fetelor și să-i facă împăratului supărare. Cel mai bătrân

dintre feciori, voinic și viteaz, și frumos, merse înaintea, ca să vadă ce-e și cum, – și apoi să aducă veste și să spuie.

Trei zile și trei nopți a stat voinicul pe sub ziduri fără ca vre una din fete să se fi arătat la fereastră. În crepetul zorilor de a patra zi el perdură răbdarea, își întări pe inimă și bătă la fereastra celei mai mari dintre fetele de împărat.

«Ce-e? – cine-e? – și ce vrea? – întrebă fata trezită din somnul cel mai dulce.

«Eu sunt, surioară! – grăi feciorul de împărat, – voinic împărătesc ce stau de trei zile cu dragoste la tine la fereastă».

Fata cea de împărat nici nu se apropie de fereastră, ci grăi cu glas înțelept.

«Mergi pe calea, pe care ai venit: flori să-ți crească în cale, și spini să-ți rămână pe urmă».

Peste trei zile și trei nopți feciorul de împărat eărăși bătutul la fereastră. Acuma fata de împărat se apropie de fereastră și grăi cu glas blând.

«Ți-am zis să mergi pe calea, pe care ai venit: spini să-ți crească 'n cale, și flori să-ți rămână pe urmă».

Încă trei zile și trei nopți stete feciorul de împărat la fereastra fetei. În crepetul zorilor de-a zecea zi, adecă după ce au trecut de trei ori câte trei zile și de trei ori câte trei nopți, el își netezi părul și bătutul, acuma d'a treia oară, la fereastră.

«Ce e? – cine e? și ce vrea? întrebă fata de împărat – acuma mai răstit decât în celelalte rânduri.

«Eu sunt surioară! – grăi feciorul de împărat. De trei ori câte trei zile stau cu dor la tine la fereastră: vreau să-ți vadă

fața, să-ți privesc în ochi și să aud cum curg vorbele de pe buzele tale».

Fata de împărat deschise fereastra, privi cu supărare la voinicul cel frumos, apoi grăi cu glas neauzit:

«Eu ți-ași privi în față și ți-ași grăi o vorbă: mergi însă mai 'nainte la sora mea cea mijlocie – și numai după aceea vină la mine».

«Am să trimit pe frate-meu cel mijlociu, grăi feciorul de împărat. Să-mi dai însă o sărutare, pentru ca să-mi fie calea mai ușoară». Și nici n'a zis bine până-ce și fură un sărutat dela fata cea frumoasă.

«Să n'ai parte de altul! – zise fata de împărat ștergându-se pe buze cu mâneca cea țesută cu alțițe... Mergi pe calea, pe care ai venit: flori să-ți crească în cale și flori să-ți rămână pe urmă».

Feciorul de împărat merse la frații săi, le spuse – cum și ce, – și cel mijlociu porni în cale.

După-ce feciorul cel mijlociu stete de nouă ori câte nouă zile și de nouă ori câte nouă nopți la fereastra fetei celei mijlocii și bătù de a treia oară la fereastra ei, ea deschise fereastra și îi grăi cu glas drăgostos:

«Eu ți-aș privi în față și ți-ași grăi o vorbă: să mergi însă la sora mea cea mai tânără, și numai după aceea vino la mine».

«Am să trimit pe frate-meu cel mai tânăr, grăi feciorul de împărat. Să-mi dai o sărutare ca să pot merge mai iute». Și nici nu zise până ce și fură un sărutat.

«Să nu ai parte de altul; – grăi și această fată... Mergi în calea, pe care-i venit: flori să-ți crească în cale, și flori să-ți rămână pe urmă.

Feciorul cel de împărat merse la frații săi, le spuse – cum și ce, – și, acum de-a treia oara, porni feciorul de împărat, – cel mai tânăr fecior de împărat. Când el sosì la cetatea cea cu trei fete, Ileana stà la fereastră, și, cum stà, ea îl văzù și 'i grăi cu glas vesel:

«Cel voinic frumos cu față de împărat, – ce cale ți-ai ales de mâni așa de înfocat?»

Când feciorul de împărat văzù fața Ilenei și auzì vorba ei, el stete locului, privì la ea și apoi grăi cu glas voinicesc:

«Am pornit la soare, ca să-i fur o rază, să-i încredinț sora și s'o duc acasă să mi-o fac mireasă. Acum surioară mă opresc în cale să privesc la tine, în raza feței tale și să-ți zic o vorbă și să-ți fur o vorbă.

Ileana îi răspunse cu înțelepciune: «De ți-ar fi năravul cum îți este vorba, de ți-ar fi și sufletul cum îți este fața, mândre și frumoase, blânde drăgostoase; te-aș chema în casă, te-aș pune la masă și te-aș ospăta și te-aș sărută».

Feciorul de împărat sărì de pe cal când auzi aceste vorbe, apoi grăi cu glas voinicesc:

«Că-mi este năravul cum îmi auzi vorba, că-mi este sufletul precum îmi vezi fața: lasă-mă în casă, pune-mă la masă: și, din zori în seară rău să nu'ți pară». Și nici nu-și grăi vorba – până-ce și sărì pe fereastră și peste fereastră în casă și în casă la masă și la masă tocmai în frunte, unde ședea împăratul când erà mire.

«Ei! stăi! – grăi Ileana. Să văd mai înainte – ești ce-ar fi să fii – și numai dup'aceea să grăim vorba și să gustăm poama și să începem dragostea. Poți tu face să 'nflorească din brusture trandafir?

Ba! – grăi feciorul de împărat.

- Atunci floarea ta este scaiul! - zise Ileana cea înțeleaptă. Poți tu face, ca să cânte liliacul în glas frumos?»

«Ba! - grăi feciorul cel de împărat.

«Atunci zioa ta e noaptea! - zise Ileana cea înțeleaptă. Poți tu face să rodească măr pe earba lupului?»

«Pot!» - grăi feciorul de împărat.

«El să fie poama ta! - zise Ileana cea frumoasă și șireată. Așază-te la masă».

Feciorul de împărat se așază la masă. Ei dar Ileana - e Ileana cea șireată! El nu se așază încă bine - și iată - că și căzù, cu scaun cu tot, în pivnița cea adâncă, în care erà ascunsă comoara împăratului.

Acuma Ileana începù să strige «primejdie» și când se adunară toți argații, ca să vade ce e și pentru ce, ea le spuse, că a auzit troncote prin pivniță și se teme cum că a intrat cineva în pivniță, ca să fure comoara împăratului. Multe vorbe n'au făcut argații, ci de-loc deschiseră ușa cea de fer și intrară în pivniță și aflară pe feciorul cel de împărat și cu rușine îl duseră la judecată.

Ileana spuse judecata:

«Douăsprezece fete pedepsite să'l scoată afară din țară și, când vor ajunge cu el la marginea țării, fiecare să-i dea câte un sărutat».

Așa s'a poruncit; așa s'a întâmplat.

Când feciorul cel de împărat a sosit acasă la frații săi, li-a spus toată întâmplarea și, după ce li-a spus-o, mare supărare a intrat în sufletele lor. Ei au trimis dară vorbă la cele două mai mari fete de împărat, ca ele să facă ce vor face, ca să trimită cumva pe Ileana la curtea împăratului

celui cu trei feciori, pentru ca ei să se poată răsbuna asupra ei – pentru batjocura ce a pus pe capul lor. Când cea mai mare fată de împărat primî cuvîntul feciorilor de împărat, ea se făcù bolnavă, chemă pe Ileana la sine la pat și îi spuse, că ea numai așa se va putea însănătoșă, dacă Ileana îi va aduce mîncare de pe vatra feciorilor de împărat.

Ileana de dragul surorii sale le făcea toate: ea luă dar cofița și pornî către curtea celor trei feciori de împărat, ca să meargă să ceară sau să iee și să aducă.

Sosind la curte, Ileana intră în ruptul sufletului în kuhnea împărătească și grăi către bucătarul cel mare.

«Pentru numele lui Dumnezeu! – n’auzi tu cum te strigă împăratul? – mergi iute, ca să vezi – ce e și pentru ce și care pricină!»

Bucătariul își luă picioarele pe umere și se depărtă – ca și la poruncă împărătească adecă. Ileana rămase singură în kuhne, își umplù vasele de bucate, vîrsă apoi pe jos toate bucatele cele scumpe ce stau la foc și după aceea se ferî din cale.

După-ce feciorii de împărat înțeleseseră și despre această batjocură, ei se supărară încă mai tare decât ce-au fost până acuma, trimiseră din nou vorbă la cele două surori și se pregătiră din nou la răzbunare. Abea primî sora cea mijlocie cuvîntul voinicilor, ea se făcù bolnavă, chemă pe Ileana la sine la pat și îi spuse, că numai așa se va însănătoșă, dacă va gustă din vinul ce se află în pivnițele feciorilor de împărat. Ileana pentru sora sa le făcea toate: luă dar cofița și pornî ca să meargă – și să vină. Sosind la curte, ea intră în ruptul sufletului în pivniță și grăi către pivnițariul cel mare:

«Pentru numele lui Dumnezeu! – n’auzi tu cum te strigă împărăteasa? – fugi și vezi cum, ce și pentruce pricină!»

Pivnițariul își luă picioarele pe umere și se depărtă ca și la porunca împărătesei adecă. Ileana își umplu vasele cu vin, vărsă ce-a rămas, prin pivniță, și apoi porni către casă.

Feciorii de împărat trimiseră, acuma d'a treia oară, veste la cele două fete de împărat, ca ele să trimită pe Ileana cum n'au trimis-o încă. Fetele de împărat se făcură acuma amândouă bolnave, chemară pe sora lor la sine și îi spuseră, că ele numai atunci se vor însănătoși, dacă Ileana le va aduce două mere dela feciorii cei de împărat.

«Dragi surorile mele, – grăi Ileana către ele, pentru voi mă duc și în foc și în apă; cu atât mai bucuros la voinicii cei împărătești». Iși luă după aceea cofița și porni, ca să meargă, să afle, să iă, să aducă și să scape pe dragele surorile sale dela moarte.

După ce-a înțeles feciorul de împărat cel mai tânăr, cumcă Ileana are să vină la el în grădină, ca să fure merele cele de aur, el porunci că, dacă va auzi cineva vaete în grădină, nimeni să nu cuteze să intre, ci să lase pe cel ce s'ar văitā, ca să se vaete în pace. Luă după aceea cuțite mari și săbii și sulite și fel de fel de lucruri – și le ascunse în pământ, pe sub mărul cel cu poame de aur; le ascunse așa, că numai vârful ascuțit le ieșea din pământ. După ce au gătit tot, el se ascunse într'un tufiș așteptând sosirea Ilenei.

Ileana sosì la poarta grădinii, și când ea văzù leii cei mari ce stau pară la intrare, le aruncă câte o bucățică de carne: leii începură a se bate, iar Ileana merse la măr, păși încet printre cuțite, săbii, sulite și alte lucruri și se suì în pom.

«Să-ți fie de bine surioară, grăi feciorul de împărat acuma. Imi pare bine, că te văd la casa mea».

«A mea să fie bucuria! – răspunse Ileana, – că am voinic împărătesc și frumos și viteaz de tovarăș. Aide, suie-te în

pom și-mi ajută să culeg mere pentru dragele surorile mele, că le-au cerut cu limbă de moarte».

Feciorul de împărat nici nu doreà mai mult, el aveà de gând ca să tragă pe Ileana din pom între cuțite. «Ești bună tu, Ileano, grăi el, fii dar încă mai bună și-mi dă mâna de mă ajută în pom!»

«Rău e gândul tău, – își gândi Ileana, – dar parte să ai de el!» îi dete apoi mâna, îl ridică pe tulpină până la cracuri, îl lăsa apoi ca să cadă între cuțite și săbii și sulite și fel de fel de lucruri ce erau gătite spre pierzarea ei. «N'ați! grăi după aceea, să știi și tu ce ai avut de gând».

Voinicul cel rău la suflet începù să strige și să se vaete: hei! dar nimeni nu veneà să-i ajute, ci-l lăsa ca, după porunca lui, să se vaete în pace și să sufără și să rabde usturările cele grozave.

Ileana își luă merele, le duse acasă, le dete la surorile ei, se întoarse după aceea la curtea împăratului și le spuse argaților, ca să meargă să scape pe domnul lor din primejdia cea mare.

Feciorul cel de împărat, batjocorit ca vai de el, trimise după cea mai vestită vrăjitoare din țară, ca să vină, să-i facă leac și să-i vindece ranele. Ileana s'a fost dus însă mai înainte la vrăjitoare și i-a dat bani mulți pentru ca s'o lase pe ea, pe Ileana, să meargă în locul vrăjitoarei. Așa ajunse Ileana ca vrăjitoare la curtea împăratului: ea porunci apoi, ca să se ià pielea unui bivoli și să se pună trei zile și trei nopți în murătură sărată, și după aceea s'o scoată și să învelească în ea pe feciorul cel rănit. Usturările feciorului de împărat se făcură încă mai strașnice, durerile lui încă mai nesuferite. Când el văzù dar cum c'acuma nu e bine, trimise după un popă, ca, înainte de ce-ar muri, să-și ușureze sufletul și să se împărtășească. Dar Ileana nici acum nu

dormea; ea merse la popa, îi dete mulți bani și făcù, ca el să o trimită pe ea în locul său. Așa ajunse Ileana ca popă la curtea împăratului.

Când Ileana ajunse la patul feciorului de împărat, el erà pe pragul morții; nu mai erau în el decât trei răsufări.

«Fătul meu, grăi Ileana popită, m'ai chemat la tine, ca să-ți mărturisești păcatele. Gândește dar la ceasul morți și spune-mi, ce-ți zace la inimă. Ești supărat pe cineva ori ba?

«Ba! pe nimeni! grăi feciorul de împărat, pe nimeni afară de Ileana, fata cea mai tânără a împăratului vecin. Și o urăsc cu dor și dragoste, vorbi mai departe feciorul de împărat. Dacă ar fi să nu mor și să mă însănătoșesc, mă duc s'o pețesc la împăratul, și dacă n'o pieri în noaptea cea dintâiu, atunci ea să-mi fie soție credincioasă și după lege».

Ileana ascultă aceste vorbe, zise încă și ea puține și apoi merse acasă. Aici înțelese că surorile ei plâng și se vaietă pentru că au fost simțit că împăratul are să sosească acasă dela lupta cea mare.

«Bucurie s'aveți, le zise Ileana, când auziți, că taica nostru cel bun are să vină acasă întreg și sănătos».

«Hei! că noi ne-am bucurà, răspunseră surorile, dacă nu ne-ar fi veștejit floarea, nu ne-ar fi putrezit mărul și nu ni s'ar fi supărat păsărica; dar acum e vai și amar de capul nostru».

Când Ileana auzi astfel de vorbe, ea merse la sine în casă și află că floarea e încă aburită de rouă, că pasărea e flămândă și că mărul numai nu zice: «mănâncă-mă, surioară». Ca să le ajute dar dragilor surorilor ei, ea dete la una dintre ele floarea, la alta dete păsărica, iar sie-și ținù numai mărul cel fraged. Așa așteptară sosirea împăratului celui aspru la poruncă.

Împăratul, îndată ce sosit acasă, intră la fata cea mai mare și o întreabă de floare, de păsărică și de măr. Ea îi arată numai floarea; și asta era însă pe jumătate veștejită. Împăratul nu zise nimic, ci merse la fiică-sa cea mijlocie. Asta-i arată numai păsărica; și asta era însă pe jumătate întristată. Împăratul iarăși nu zise nimic, ci merse fără vorbă la fiică-sa cea mai mică, la Ileana cea înțeleaptă.

Când împăratul văzù mărul pe dulapul Ilenei, el era să-l mănânce cu ochii, de frumos ce era. – «Unde ai pus floarea și ce ai făcut păsăruica?» întreabă el pe Ileana.

Ileana nici nu răspunse, ci fugi la surorile sale și aduse o floare proaspătă și o pasăre veselă.

«Mare să crești, fata mea! – grăi împăratul, acum văd că ți-ai păzit credința.»

De la Ileana împăratul iarăși merse la fiică-sa cea mijlocie și apoi la cea mai mare. După ce el le întreabă de cele trei lucruri ce le-a încredințat, ele își aduseră cu grabă pasărea, floarea și mărul dela Ileana. Hei! dar bunul Dumnezeu nu rabdă minciuna: la ele floarea era veștedă, pasărea era tristă și numai mărul era proaspăt, fraged, rumen și îmbietor la față.

*

Când împăratul văzù acestea, el înțelese toată treaba: porunci dar, ca pe cele două fete mai mari să le îngroape pân' la sinișori în pământ și așa să le lase ca să vestească asprimea pedepsei împărătești. Iar pe Ileana o lăudă și sărută și multă vorbă bună și împărătească făcu cu ea, zicându-i: «Mult noroc să ai, fata mea, căci tu ți-ai păzit credința.»

După ce feciorul cel mai tânăr al împăratului vecin s'a însănătoșat, el încălecă și porni, ca să vină și să pețască pe

Ileana. Împăratul cel bătrân, tata Ilenei, îi zise cu vorbă părintească, când el își spuse gândul, care l-a făcut să pornească în cale: «Fătul meu, voinice, mergi și întreabă pe Ileana; cum ea dorește, cu ajutorul lui Dumnezeu, așa are să fie.»

Iar Ileana nu zise nici o vorbă, ci lăasă, ca voinicul cel pățit să o sărute. Atunci împăratul pricepù toată treaba și grăi: «Dragi copiii mei, bag sama așa a fost dat, ca voi să vă fiți soț și soție; să vă fie dară de bine!»

Multă vreme n'a trecut până ce Ileana se cunună cu feciorul cel voinic și frumos și viteaz și împărătesc, și li se făcù o nuntă, încât i-a mers vestea în șapte țări... Hei! dar Ileana n'a uitat vorba și gândul cel rău al feciorului de împărat: ea știà cum că în cea dintâi noapte după cununie are să o primejduiască. – Porunci dară, ca să se facă o păpușă de zahăr tomai atât de mare cum erà ea însuși..., cu față, cu ochi, cu buze, cu toată făptura Ilenei... Și când păpușa fù gătită, ea o ascunse în patul, în care ea aveà să se culce în acea noapte.

Sara, când cuscii și corintei s'au fost așezat la odihnă și Ileana s'a fost culcat în pat, feciorul de împărat grăi către mireasa lui:

«Dragă Ileană, să mai aștepți puținel, că eu vin îndată.» Eși după aceea din casă.

Ileana nu se gândi mult, ci sări din pat, lăasă păpușa cea de zahăr în locul său și se ascunse sub o perdea ce stà la capul patului.

Ileana nici nu se ascunsese bine până ce feciorul cel de împărat și intră în casă cu o sabie ascuțită în mână.

«Să-mi spui acuma, Ileană draga mea, grăi el, tu m'ai aruncat pe mine în pivniță?»

«Eu!» grăi Ileana de sub perdea.

Feciorul de împărat dete odată cu sabia peste sinișorii păpușii.

«Tu m'ai scos cu batjocură din țară, întrebă el de-a doua oară.

«Eu», grăi Ileana.

Feciorul cel de împărat dete peste față.

«Tu mi-ai vărsat mâncările? întrebă feciorul de împărat de-a treia oară.

«Eu», grăi Ileana.

Feciorul de împărat dete cu spada de sus în jos.

«Tu mi-ai vărsat vinul?» întrebă feciorul de împărat de-a patra oară.

«Eu», grăi Ileana.

Feciorul de împărat dete cu spada odată cruciș și odată curmeziș. – Iar Ileana începù a răsufla aburi de moarte.

«Tu m'ai aruncat în cuțite?» întrebă feciorul de împărat de-a cincea oară și mai în urmă.

«Eu», grăi Ileana.

Feciorul de împărat împunse acuma cu sabia în inima Ilenei, începù apoi să dea în toate părțile, și cruciș, și curmeziș, și în lung, și în lat, să dea din toate puterile ce aveà, încât îi curgeau lacrămile pârâu. Când se apropiară zorile de ziuă, el începù să plângă din toată inima. – Odată îi sări o bucățică de zahăr în gură.

«Hei! Ileană! dulce ai fost vie, dar dulce ești și moartă!» zise el plângând încă mai tare.

«Dulce zău!» grăi Ileana, eșind de sub perdea, «dar pe de-o sută și de o mie de ori mai dulce am să fiu de aci înainte.»

Feciorul de împărat stete împietrit de bucurie când văzù pe Ileana întreagă și sănătoasă. El o cuprinse în brațe, și de aici înainte trăiră mulți ani fericiți și împărățiră peste țară cu pace și cu noroc.

DOI FEȚI CU STEA IN FRUNTE

POVESTE

A fost ce a fost; dacă n'ar fi fost, nici nu s'ar povestì.

A fost odată un împărat. Împăratul acesta stăpânea o lume întreagă, și în lumea asta erà un păcurar⁴⁾ bătrân și o păcurăriță, care aveau trei fete: Ana, Stana și Lăptița.

Ana, cea mai în vârstă dintre surori, erà frumoasă, încât oile încetau a paște când o zăreau în mijlocul lor; Stana, cea mijlocie, erà frumoasă, încât lupii păzeau turma când o vedeau pe dânsa stăpână; eară Lăptița, cea mai tânără soră, albă ca spuma laptelui și cu păr moale ca lâna mieluşeilor, erà frumoasă, – mai frumoasă decât snrorile sale împreună – frumoasă, cum numai dânsa erà.

Intr'ò zi de vară, când razele soarelui erau mai stâmpărate, cele trei surori se duseră ca să culeagă căpsune în marginea codrilor.

Pe când ele culegeau căpsunele, îndată se aude un şir de tropote, ca și când ar veni și s'ar apropià o turmă de călăreți. Erà cine erà; erà tocmai feciorul împăratului venind ca să meargă cu prietenii și cu curtenii săi la vânat.

Tot voinici frumoși, crescuți în șelele cailor; dar cel mai frumos și pe cel mai infocat armăsar erà... cine altul putea să fie?... făt-voinic feciorul de împărat. Focul cailor se stâmpără în zărirea celor trei surori și călăreții deteră în pas mai încetișor, până ce, veniți și sosiți, se simțiră duși.

«Auzi tu soră! – grăi Ana către sora sa mijlocie, – dacă m'ar luà pe mine, i-aș frământà o pâne, din care mâncând

s'ar simți ș'ar fi tot june și voinic, mai voinic decât toți voinicii din lume.»

- Eu, zise Stana, dacă pe mine m'ar lua, i-aș toarce, țese și coase o cămașă, pe care îmbrăcând-o s'ar putea lupta cu zmeii, trecând prin apă fără ca să se ude, trecând prin foc fără ca să se ardă.»

«Eară eu, grăi Lăptița, cea mai tânără soră, dacă i-aș fi soție, i-aș face doi feți-frumoși, gemeni cu părul de aur și cu stea în frunte, stea ca luceafărul din zori.»

Când trec pe lângă fete, voinicii, chiar și cei împărătești, văd cu ochii și ascultă cu urechile. Ascultând, ei auziră, auzind înțeleseră, ear înțelegând, ei suciră frânele și săriră la fete.

- Sfântă-ți fie vorba și a mea să fii, soție de împărat! grăi feciorul de împărat ridicând la sine în șea pe Lăptița cu căpșune cu tot.

«Și tu a mea! grăi cel dintâi voinic către Stana, făcând și el, precum a văzut pe stăpânul său.

- Și tu a mea! grăi al doilea în voinicie către Ana, - ridicând-o și pe ea în șea.

Făcând așa, voinicii porniră spre curtea împărătească.

În ziua următoare se făcură nunțile și apoi trei zile și trei nopți întreaga împărăție răsună de veselia ospetelor.

Peste alte trei zile și trei nopți merse vestea în țară, că Ana și-a făcut pânea: a cules bobi, a măcinat, cernut, frământat și a copt pânea precum a fost zis la culesul de căpșune.

Încă de trei ori câte trei zile și de trei ori câte trei nopți trecură și o nouă veste merse în țară, că Stana și-a făcut

cămașa: – a cules fire de in, le-a copt și melițat, a periat fuiorul, a tors firele, a țesut pânză și a cusut cămașa pe trupul soțului ei, precum a fost zis la culesul de căpșune.

Numai a Lăptiței vorbă nu s'a împlinit încă. Dar toate se fac numai cu vremea.

Când se împlini de-a șaptea oară a șaptea zi, numărată de la cea de întâi zi de cununie, feciorul de împărat se arăta înaintea voinicilor și celorlalți curteni ai săi cu fața veselă și cu vorba pe de sute și mii de ori mai blândă și mai îndurătoare decât până acuma dând de știre, că de aici înainte multă vreme n'are să mai easă din curte, fiindcă-l poartă inima să stea zi și noapte lângă soția sa. Eră adecă să se întâmple – din îndurarea lui Dumnezeu – precum a grăit Lăptița la cules de căpșune... Și lumea și țara și întreaga împărăție se bucurau așteptând să se vadă ce nu s'a mai văzut încă.

Hei! dar multe se petrec în lume și dintre multe, multe bune și rele multe!

S'a întâmplat adecă, ca feciorul de împărat să aibă și o mamă vitregă, eară asta o fată mare în păr, pe care a fost adus-o cu sine, având-o de la cel dintâi bărbat. Și apoi – vai și amar de acela ce cade în asemenea cuscii!

După gândul vitrigei eră să fie, ca fiica sa s'ajungă soție de împărat și stăpână peste împărăție, eară nu Lăptița, fata cea de păcurar.

Și acuma sărmana Lăptița avea să sufere, pentru că n'a fost pe gândul vitregei, ci după voința lui Dumnezeu. Vezi! așa e lumea: chiar și acolo e rea, unde o poartă gândul cel bun.

Eră acuma în gândul vitregei, ca întâmplându-se după cum a fost zis Lăptița, să facă pe lume să crează și să

crează feciorul de împărat, că nu e, precum este și precum s'a zis.

Nu putea însă face nimic, fiind feciorul de împărat stetea de-a pururea, zi și noapte, lângă soția lui. Iși puse dar de gând, ca cu una cu două, cu vorbe și iscusințe, să-l urnească pe acesta, eară după aceea, rămânând Lăptița în grija ei, a ei să fie grija. Știà, că nu-i va fi greu să afle cale și chip.

Cu una cu două feciorul de împărat nu se urnea însă din loc. Vorbele sburată în vânt și iscusințele rămase lucru fără treabă. Vremea trecea, ziua se apropià, erà mânepoimâne, și feciorul de împărat nu se depărtà de lângă soția sa.

Când vitrega văzù, că acuma nu e încotro, își puse peatră pe inimă și trimise carte, știre și veste la frate-său, a cărui împărăție erà vecină, spuse cum și ce, și grăi două trei vorbe, ca să vină cu oaste și voinici și să cheme pe feciorul de împărat la războiu.

Asta erà una, bună și cea din urmă. Nici nu rămase în zadar!

Feciorul de împărat sări cuc de mânie, când îi veni vestea, că acum nu e bine, că eacă cum și ce, și cum că oștirile vrăjmașilor sunt pe cale să vină, să intre și să fie, precum de mult n'a mai fost... Bătae adecă, bătae grozavă, bătae între doi împărați!

Văzù și el, că acuma nu e încotro, că n'are decât să facă ce e de făcut.

Așa sunt feciorii de împărat! Ori cât de în drag și-ar păzi nevestele și ori cât de-a dor ar așteptà să-și vază feții, când aud de bătae li se svârcolește inima în trup, li se frământă creerii în cap, li se împăinjenesc ochii... lasă nevastă și feți în grija Domnului, și pornesc ca vântul la războiu.

Feciorul de împărat a pornit ca primejdia, s'a dus ca pedeapsa lui Dumnezeu, s'a bătut cum se bate, cum numai el se bate și, când în a treia zi au crăpat zorile, earăși a fost la curtea împărătească, sosind cu inima stâmpărată prin luptă și cu ea plină de dor nestâmpărat să știe ce e și cum, de când s'a dus!

Hei! dar ce-auzì? ce văzù? – Imi vine nici să nu mai povestesc, când văd atâta răutate, atâta suflet fără milă și urâtă și supărăcioasă și grozavă treabă, încât nici nu se poate spune fără ca să răsuflă odată cu greu!

Adecă – a fost așa, că tocmai în a treia zi în crepetul zorilor, în clipita când stelele se sting pe cer, când feciorul de împărat erà numai trei pași dela poarta curții, s'a coborât darul lui Dumnezeu și s'a întâmplat întocmai precum a fost zis Lăptița: Doi feți frumoși, feciori de împărat, unul ca și altul, cu păr de aur și cu luceferi în frunte.

Dar erà ca lumea să nu-i vază!

Vitrega, rea precum erà în gândul ei, în pripă puse doi căței în locul copiilor feți frumoși, ear pe copiii cu părul de aur și cu steaua în frunte îi îngropă la colțul casei, tocmai la fereastra împăratului.

Când feciorul de împărat intră în casă și cercă s'auză și să vază, n'auzi nimic, ci văzù numai pe cei doi cățeluși, pe care vitrega i-a fost pus în patul Lăptiței.

Multă vorbă nu se mai făcù. Feciorul de împărat văzù cu ochii și asta erà destul. Lăptița nu și-a ținut vorba, și acuma nu rămase decât să-și ajungă pedeapsa.

Feciorul de împărat n'avù încotro, își călcă pe inimă și porunci să o îngroape în pământ până la sânișori, rămâind așa în ochii lumii, pentru ca să se știe – ce e aceea, când cineva cutează să înșele pe un fecior de împărat.

Intr'altă zi – apoi – se făcù pe gândul vitrigei. Feciorul de împărat se cunună a doua oară și iarăși răsunară veseliile de nuntă trei zile și trei nopți.

Hei! dar nu e darul lui Dumnezeu pe fapta nedreaptă!

Cei doi feți-frumoși nu aflau odihnă în pământ.

În locul, în care erau îngropați, crescură doi paltini frumoși. Când vitrega îi văzù crescând, porunci ca să-i stârpească din rădăcină. «Lăsați-i să crească! porunci împăratul. Imi plac aici la fereastră! Așa paltini n'am văzut încă».

Și apoi crescură paltinii, crescură cum alți paltini nu cresc: în fiecare zi un an, în fiecare noapte alt an, eară în crepetul zorilor, când se sting stelele pe cer, trei ani într'o clipită. Când se împliniră trei zile și trei nopți, cei doi paltini erau mândri și nalți, ridicându-se cu crengile lor până la fereastra împăratului. – Și apoi, când adia vântul și se mișcau frunzele, împăratul ascultă, ascultă zile întregi la șoptirea lor. Li părea că aude un suspin neîncetat, ca o plângere pusă în vorbe neînțelese, pe care numai sufletul lui o simțea ca o simțire ascunsă și nepricepută, căreia ziua nu-i lăsa odihnă și care noaptea îl ținea treaz. Îl cuprindeau fiori în auzul acestei șoptiri și totuși îi părea că n'ar putea, să fie fără de dânsa.

Vitriga simți însă, ce e și cum. – Iși puse de gând, ca cu orice preț să stârpească paltinii. Eră greu, dar mințile muerești storc din peatră zăr. Vicleșugul muerilor desbracă voinicii: ce puterea nu poate, poate dulceața vorbelor, și ce nici asta nu poate, pot lacrămile mincinoase.

Intr'o dimineață împărăteasa se puse pe de marginea patului soțului ei și începù să-l ademenească cu desmerdări și vorbe de dragoste. Mult a ținut până la ruptul firului, dar în sfârșit... și împărații sunt tot oameni.

«Bine! – grăi feciorul de împărat cam cu jumătate de gură. – Să fie pe voia ta; să stărpim paltinii: dar din unul să facem un pat pentru mine, din altul un pat pentru tine.

Împărăteasa se mulțumì cu atâta.

Paltinii fură tăiați, și nici nu se înoptă bine până ce paturile erau făcute și puse în casa împăratului.

Când feciorul de împărat se culcă în patul nou, îi părea, că se simte de o sută de ori mai greu decât până acuma și totuși află odihnă cum n'a mai aflat; eară împărătesei i se părea că zace culcată pe spini și măracini, încât toată noaptea nu putu adormi.

După ce împăratul adormi, paturile începură să scârțâie. Și din aceste scârțâituri împărăteasa scotea un înțeles cunoscut; i se părea, că aude vorbe, pe care nimeni nu le pricepea decât numai dânsa.

«Ți-e greu, frățioare?» întrebă unul dintre paturi.

– Ba! mie nu mi-e greu, răspunse patul pe care dormea împăratul, – mi-e bine, căci pe mine zace iubitul meu tată!

«Mie mi-e greu, zise celălalt pat, căci pe mine zace un suflet rău!»

Și tot așa vorbiră paturile în auzul împărătesei până în crepetul zorilor.

Când se făcu ziuă, împărăteasa își puse de gând să prăpădească paturile. Porunci dar să facă alte două paturi tocmai ca și acelea și, când împăratul merse la vânat, le puse pe aceste pe neștiute în casă, eară paturile de paltini le aruncă în foc până la cea mai mică scândură.

Focul ardea; iară în pocnirile focului împărăteasa părea, că aude tot acele vorbe de înțeles nepriceput.

După ce paturile arseră, încât nu rămase nici măcar o bucătică de cărbune, împărăteasa adună cenușa și o aruncă în vânt, pentru ca să fie dusă peste nouă țări și nouă mări, ca parte cu parte în veci să nu se mai afle.

Ea n'a văzut însă că tocmai atunci, când focul ardea mai frumos, se ridicase în sus două scânteii, și eșind la lumină, căzură tocmai unde au fost crescuți cei doi paltini, eară, căzute aici, cele două scânteii se prefăcură în doi mielusei gemeni, din care unul eră tocmai atât de frumos ca și celălalt, tocmai atât de blând, cu lâna tocmai atât de strălucită. – Doi miei, fiecare preț de-o împărăție!

Când împărăteasa văzù mieluseii pascănd pe sub ferestrele împăratului, sărì plină de bucurie la dânșii, îi luă în brațe pe amândoi și-i duse la soțul său.

Din clipita asta, feciorul de împărat zi și noapte nu se gândea decât la mielusei. Îi părea, că în fiecare mișcare a mieluseilor, în fiecare zbieret eșit din gura lor, în fie care privire află ceva, care îi cădea greu și totuși îi ușurà inima.

Văzând, că soțul său a îndrăgit mieluseii, împărăteasa earăși prinse gând rău și nu se împacă, până ce, când cu bine, când cu rău, când cu vorbe dulci și când cu plâns, nu făcù pe feciorul de împărat, ca să se învoiască cu perzarea mieluseilor.

Mieluseii fură tăiați. Ce nu se putù mânca, împărăteasa puse să se arunce în foc... în foc și piele, și lâna, și oase, și tot ce a mai fost.

Nu mai remase nimic.

Nimeni n'a băgat însă de samă, că tocmai pe fundul vasului, în care s'a spălat carnea, între crăpătura doagelor, au rămas două bucățele din creerii mieluseilor. Când apoi slujnica împăratului s'a dus la vale după apă, bucățelele de

creeri s'au spălat și au mers cu pârăul până în apa cea mare, care curgea prin mijlocul împărăției. Aici din cele două bucățele s'au făcut doi peștișori cu solzii de aur, unul tocmai ca și celalalt, de-o potrivă, ca să se știe, că sunt frați de gemeni.

Într'o zi pescarii împărătești se sculară des de dimineață și-și aruncară mrejele în apă. Tocmai în clipa, când cele din urmă două stele se stinseră pe cer, unul dintre pescari ridică mreja și văzù ce n'a mai văzut: doi peștișori cu solzii de aur.

Pescarii s'adunară să vadă minunea, iar după ce văzură și se minunară, hotărâră ca, așa vii precum sunt, să ducă peștișorii la împărat și să-i facă cinste.

«Nu ne duce acolo, că de acolo venim, de-acolo suntem și acolo e peirea noastră, grăi unul dintre peștișori.

- Ce să fac dar cu voi? - întrebă pescarul.

«Pune-te și adună rouă de pe frunze, lasă-ne să înotăm în rouă, pune-ne la soare și apoi nu veni până ce razele soarelui nu vor fi sorbit roua de pe noi, grăi al doilea peștișor.

Pescarul făcù precum i s'a zis: adună rouă de pe frunze, lăsă peștișorii să înoate în rouă, îi puse la soare și nu veni până ce razele soarelui nu sorbise roua de pe ei.

Ce-a aflat? ce-a văzut? - Doi copilași, feți frumoși cu părul de aur și cu stea în frunte, unul ca și celalalt, încât cine îi vedeà, trebuià să știe, că sunt gemeni.

Copiii creșcură repede... În fiecare zi un an, în fiecare noapte alt an, iar în crepetul zorilor, când stelele se stingeau pe cer, trei ani într'o clipitură. Și apoi creșteau precum alții nu cresc: de trei ori în vrâstă, de trei ori în putere și tot de trei în înțelepciunea minții. Când se împliniră trei zile și trei

noapți, copiii erau de doisprezece ani în vârstă, de douăzeci și patru în putere și treizeci și șase în înțelepciunea minții.

- Acuma lasă-ne să mergem la tatăl nostru, grăi unul dintre copii către pescar.

Pescarul îi îmbracă frumos pe amândoi, le făcù câte o căciulă de miel, pe care o traseră pe cap, ca nimeni să nu vază părul de aur și steaua în frunte, apoi feții porniră către curtea împăratului.

Eră ziua mare când ajunseră la curte.

«Vrem să vorbim cu împăratul! grăi unul dintre feți către străjerul ce stă încărcat de arme la poarta curții.

- Nu se poate, fiindcă tocmai acum așede la masă, îi răspunse străjerul.

«Tocmai pentru că așede la masă! vorbi al doilea făt intrând îndărătnic pe poartă.

Străjerii se adunară, voind să scoată pe feți din curte, dar aceștia trecură printre dânșii precum trece argintul viu printre degete. Cu trei pași înainte și alți trei în sus se pomeniră tocmai înaintea casei celei mari, unde împăratul ospătà cu curtenii săi.

«Vrem să intrăm! grăi unul dintre feți aspru către slujitorii ce stau la ușă.

- Nu se poate, răspunse un slujitor.

«Ei! vom vedeà noi, dacă se poate ori nu se poate! strigă celalalt făt, cotind îndărătnic pe slujitori în dreapta și în stânga.

Dar mulți erau slujitorii și feții numai doi. Se făcù o îmbulzeală și o larmă înaintea ușii, încât răsunà curtea.

- Ce e acolo afară? întrebă împăratul mânios.

Feții se dederă pacinici, când auziră vorbele tatălui lor.

«Doi băeți voesc să intre cu puterea! zise un slujitor intrând la împăratul.

- Cu puterea? Cine să intre cu puterea în curte la mine? - Cine sunt băeții aceia? strigă împăratul într'o răsuflare.

«Nu știu, înălțate împărate, răspunse slujitorul, dar curat nu-i lucru, căci băeții sunt tari ca puii de lei, încât au străbătut prin străjuirea dela poartă și acuma ne dau nouă de lucru! - Ș'apoi de îndărătnici ce sunt, nici căciulile nu și le iau din cap!

Împăratul se roși de mânie.

- Scoateți-i afară, strigă el, - înhățații cu câinii!

«Lasă, că mergem noi și așa, - grăiră feții plângând de asprimea vorbelor ce auziră, - și porniră în jos pe trepte.

Când erau să iasă pe poartă, îi oprî un slujitor ce venea în ruptul sufletului.

«A zis împăratul să veniți, că împărăteasa vreă să vă vază!»

Băeții se gândiră puțin, apoi se întoarseră, suiră treptele și intrară la împăratul cu căciulele în cap.

Eră o masă plină, lungă și lată, iar pe lângă masă toți oaspeții împărătești, în capul mesei împăratul și lângă dânsul împărăteasa șezând pe douăsprezece perini de mătăasă.

Când băeții intrară, căzû una dintre perinile, pe care ședeă împărăteasa. Ea remase pe unsprezece perini.

«Luați căciulile din cap! – strigă un curtean către băeți.

– Acoperemântul capului este cinstea omului. Noi avem poruncă să fim, precum suntem.

«Ei, bine! grăi împăratul îmblânzit de auzul vorbelor ce eșiau din gura băetului. – Rămâneți precum sunteți! – Dar cine sunteți? de unde veniți? și ce voți?

– Suntem doi feți gemeni, doi lăstari dintr’o tulpină ruptă în două, jumătate în pământ și jumătate în cap de masă; venim de unde-am pornit și suntem sosiți de unde venim; fost’am cale îndelungată și am grăit cu suflarea vânturilor și am vorbit în limba fiarelor și am cântat cu valurile de apă, iar acum, în graiu de om, voim să-ți cântăm un cântec, pe care-l cunoști fără ca să-l știi!

De sub împărăteasa sări a doua perină.

«Lasă-i să meargă cu prostiile lor! grăi ea către soțul seu.

– Ba nu, lasă-i să cânte! răspunse împăratul. Tu a-i dorit să-i vezi, iar eu doresc să-i ascult. Cântați băeți!

Împărăteasa tăcù, iar feții începură să cânte povestea vieții lor.

«A fost un împărat... începură feții: de sub împărăteasa căzù a treia perină.

Când feții povestiră despre pornirea feciorului de împărat la bătaie, de sub împărăteasa căzură trei perini deodată.

Când feții săvârșiră cântecul, sub împărăteasa nu mai erà nici o perină, iar când ei luară căciulile din cap și-și arătară părul de aur și stelele în frunte, oaspeții, curtenii și împăratul își acoperiră ochii, ca nu cumva să piarză lumina de atâta strălucire.

Și s'a făcut apoi, precum dela început a fost să fie. Lăptița fu pusă în cap de masă lângă soțul ei; fata vitrigei remasă cea mai rea slujnică la curtea Lăptiței, iar pe vitriga cea cu gând rău o legară de coada unei epe nebune și încunjurară țara de șapte ori cu ea, încât lumea să știe și să nu mai uite, că cine începe cu rău, cu rău săvârșește.

PACALA IN SATUL LUI.

(POVESTE)

Îl se urâse și lui Păcală să tot umble răsleț prin lume, așa fără de nici o treabă, numai ca să încurce treburile altora și să râză de prostia oamenilor. Se hotărî dar să se facă și el om așezat ca toți oamenii de treabă să-și întemeieze casa lui, să-și agonisească o moșioară, – vorbă scurtă, – să se astâmpere odată.

Și fiindcă Românul zice, că nu e nicăiri mai bine ca în satul lui, Păcală se întoarse și el în satul lui și începù cum încep toți oamenii, care n'au nimic, adecă făcù ce făcù de-și agonisì o vițelușă și o trimise la pășune în izlazul satului.

Căci așa se face averea.

Păscând, vițelușă se face vițea, vițeaua se face junincă, juninca se face vacă, vaca fată, iar vaca cu vițelul o vinzi, ca din prețul ei să cumperi șapte vițelușe și să le trimiți și pe ele la pășune în izlazul satului.

De ce e oare izlazul izlaz, dacă nu pentru ca să-l pască vițelușele oamenilor?

Păștea dar vițelușă lui Păcală, păștea, și cu cât mai mult păștea, cu atât mai vârtos creștea, încât nu erà în tot satul vițea, care s'o întreacă, iar când ajunse și ea vițea, nici junincele nu se puteau potrivi cu ea.

«Măi! – ziceau vecinele lui Păcală, – ce lucru să mai fie și ăsta? vițeaua asta ne întrece pe toate! Ce-i va fi dând oare să mănânce? Ce soi o fi de crește așa de frumos?»

Nu erà nici soiul vre-unui soi deosebit, nici hrana mai de-a cătarea; vițeaua erà însă vițeaua lui Păcală, iar Păcală își căută de treabă, n'avea vreme s'o mai păzească și să nu rupă câte odată și din holdele oamenilor.

Ajungând junincă, vițeaua lui Păcală se făcù stăpână pe întregul hotar. Umblă și ea, cum umblase și stăpânul ei mai nainte de a se fi astâmpărat, și unde n'o căutai, acolo dedea de ea, mai prin lanul de grâu, mai prin porumbiște, mai știe bunul Dumnezeu pe unde.

Iară Păcală li se plângea oamenilor, că prea i s'a făcut răsleață juninca și că are treabă și nu poate umblă după ea.

Nu-i vorbă, oamenii s'ar fi plâns și ei, dar nu mai aveau cui să i se plângă, când Păcală îi luà pe dinainte și li se plângea de te prindea mila de el.

Când văzură dar, că juninca lui Păcală în curând are să fie vacă, oamenii se puseră pe gânduri. Știau ei, cum au să urmeze lucrurile mai departe. Vedeau parcă cele șapte vițelușe, cum se fac vițele, juninci, cum ajung în cele din urmă vaci și ele, și cum le vinde Păcală și pe ele și se întoarce dela târg cu o spuză de vițelușe, toate flămânde, toate pornite din fire să se facă vițele, juninci și vaci în cele din urmă.

«Măi! – strigară ei, – ăsta ne mănâncă și urechile din cap cu vițelușele lui, ne seacă, ne face întregul hotar bătătură».

Dar ce puteau să-i facă lui Păcală? El nu erà de vină și avea treabă, nu putea să-și piardă vara umblând după coada junincei.

Se sfătuiră dar între dânșii și iar se sfătuiră, se tot sfătuiră, până ce n'ajunseră a se dumiri, că toată carnea, pe care a pus-o vițelușa, ca să se facă vițea și din vițea junincă, e carne adunată din nutrețul de pe hotarul lor, adecă după

toată dreptatea carne din carnea, care ar fi fost să fie a lor și numai pielea e a lui Păcală, fiindcă pielea avuse juninca și când venise ca vițelușe în sat.

Dumiriți odată astfel, tăiară juninca, îi luară carnea și o mâncară, iară pielea o aruncară peste gard în curtea lui Păcală.

Nu-i vorbă, a fost cam scurtă socoteala aceasta, dar în satul lui Păcală multe se întâmplă.

Păcală, – de! ce să facă?

Dacă ar fi voit, ar fi găsit el ac pentru cojocul sătenilor; el însă nu voia. Avea tragere de inimă pentru oamenii din satul lui. Nu! pe oamenii din satul lui nu putea el să-i încurce, cum ar fi încurcat – a bunăoară pe oamenii din satul lui Tândală.

Intinse dar pielea să se usuce, iar după ce se uscă, o luă în vârf de băț și plecă cu ea la târg, ca s'o vândă.

Așa ajunse Păcală iar pe drumuri.

Se duse și tot se duse mereu, de dimineață până la prânz și dela prânz până seara. Când eră pe înserate, el se opri într'un sat dela marginea drumului și se uită împrejurul său, ca să-și găsească vre-o casă, la care să măie, vre-o văduvă ori vre-o femeie, al căreia bărbat nu-i acasă.

Nu poate – că – Doamne ferește, – ce, dar Păcală, ca om umblat prin lume, știă că sunt fricoase femeile, li se urăște așa singure și sunt bucuroase de oaspeți, numai ca să știe, că e peste noapte picior de om la casa lor.

Și găsi Păcală chiar mai la marginea satului o femeie, al căreia bărbat se dusesse la pădure să aducă lemne. Nu-i vorbă, muierea îi spunea mereu, că teacă, că pungă, că nu-i este bărbatul acasă, că ce va zice lumea; Păcală ținea și el să rămână așa într'un unghiu al casei, într'un șopron în

pridvor, unde o fi, numai ca să nu fie casa pustie. N'avea biata muiere încotro, trebuì să-l primească, dar îi și spuse să se culce și să doarmă, c'o fi ostenit de drum, sărmanul de el!

«Ce-o să mai fie și asta?!» grăi Păcală.

El știà, că muierele sunt și vorbărețe, și doritoare de a le ști toate câte sunt în cer și pe pământ; iar muierea aceasta nici nu-i povestia nimic, nici nu-l întrebà, de unde vine, cum a umblat, ce-a mai făcut, ce mai știe... Aici trebuia dar să fie ceva la mijloc, și Păcală în loc de a dormi, trăgea când cu ochiul drept, când cu cel stâng, ca să vază cele ce se petrec în casă și împrejurul casei.

Nici nu se înseră bine, și muierea începù să fiarbă, să frigă, să coacă, să gătească fel de fel de mâncări, și plăcinte, și un purcel fript, și o coastă opărită cu varză călită. – Și apoi rachiuri și apoi vinuri. – Ospăț nu alta.

N'ar fi fost Păcală om pățit, dacă n'ar fi știut, că toate aceste nu pentru bărbatul ei le făcea muierea cea harnică, fiindcă mai erà și ea gătită ca de nuntă.

Nici nu le făcea pentru bărbatul ei, ci pentru vornicul satului, pe care-l așteptà nevasta cum își așteaptă fetele mari pețitorii, eșind mereu în ușă și în portiță, ca să vază, dacă vine, dacă nu mai vine, dacă întârzie, dacă sosește.

Nu care cumva să crează cineva, că – Doamne ferește ce! – Nu! – ci fiindcă vornicul erà cel mai de frunte om în sat și nu putea să-l primească la casa ei ca pe ori și cine, iar peste zi vornicul, om cu multe treburi, nu putuse să vie, ci le făcea cinstea acum – mai pe seară.

Alt nimic nu erà la mijloc. – Doamne ferește!

Erà gata nevasta cu toate: purcelul erà frumos și rumen de-ți pocneà șoricul în dinți, costițele erau opărite, varza erà

călită, plăcintele abureau, rachiul era așezat pe masă, vinul stetea în apă rece, – nu mai lipsia decât dumnealui vornicul. Numai vornicul lipsea, când deodată, – să te miri, nu alta, – se întoarse bărbatul. I se frânsese, sărmanul de el, o osie în drum, și nu-i rămăsese de cât să se întoarcă, să pună altă osie la car și să plece mâne din nou la pădure.

Muierea bună și credincioasă își cunoaște bărbatul după mers, din tușite și strănuturi, ba chiar și din pocnetele biciului, iar nevasta, la care își luase Păcală conac, era și ea muiere bună și credincioasă. Ea își cunoscă bărbatul din scârțitul roatelor dela car, iar scârțitul roatelor se auzia de departe, destul de departe, pentru ca o muiere harnică, precum era dânsa, să-și rânduiască treburile.

Ea luă purcelul cel frumos și rumen și-l ascunse iute-iute după cuptor, luă plăcinta și o puse iute-iute pe cuptor, luă costițele cu varză călită și le vârî în cuptor, mai vârî tot iute-iute și rachiul sub perina dela căpătâiul patului, iar vinul sub pat, și pe când carul cu boii intră în curte, toate erau în cea mai bună rânduială.

Nu poate că Doamne ferește ce! – dar de! – tot era mai bine să nu afle bărbatul.

Văzându-se acasă, bărbatul, ca tot omul păgubaș, începă să se plângă, nevasta ca toată muierea bună și credincioasă, îl mângâia cu vorbe bune, iar Păcală, ca tot omul cum se cade, eși și el din unghiul lui, ca să-i spună stăpânului de casă, că e și el aici, să-i ceară iertare, că a îndrăznit și să-l mai roage și pe el de conac.

«Fă, muiere, – grăi bărbatul, după ce se mai încălzî în cuibul lui, – mie mi-e foame; n'ai tu ceva de mâncare?»

De! ce să-i faci? omul flămânzește la drum. Nu-i vorbă, mai era în traistă merindea, pe care o luase la drum; dar

acasă la el omul nu mănâncă bucuros merindea, cu care se întoarce din drum.

«Vai, săraca de mine! – răspunse nevasta, – dar de unde să am? Eram să te aștept pe mâne. O să-ți fac însă o mămliguță bună, ca s’o mănânci cu o zămuță de usturoiu».

«Mămliguță să fie!» – grăi bărbatul.

Când e flămând, omul se bucură și de mămligă.

Om umblat prin lume, Păcală știà, că o să-l poftască și pe el la cină, ca să mai stee de vorbă, și nici că-i părea rău lui Păcală, fiindcă tot drumeț erà și el, tot flămând – ca ori și ce om sosit din drum.

Și cum steteau de vorbă în vreme ce nevasta gătia mămliguța, Păcală, care nu erà cap sec, se gândia mereu, cum să facă el, ca să nu mănânce mămligă, ci purcel fript, frumos și rumen de-ți pocnește șoricul în dinți, costițe cu varză călită și plăcinte de cele bune; cum ar face, ca să bea o gură de rachiu și să guste măcar odată din vinul cel vechiu.

Și – lasă pe Păcală, că nu e nici el de ieri de alaltăieri! Simțise odată mirosul, – și grija lui mai departe.

Ca om drumeț își ținea bățul la îndemână, iar pielea cea de junincă, marfa lui, toată averea lui, îi erà la picioare.

El se încruntă odată și trase așa cam pe furiș cu bățul în piele.

Bărbatul se cam mirà, că ce va fi având cu pielea, dar nu zise nimic. Al lui erà bățul, a lui erà pielea: treaba lui erà ce făceà cu ele.

Peste câțva timp Păcală iar trase una cu bățul, ba mai se și răstì la piele: «Ține-ți gura, slut-o!»

Bărbatul iar tăcù.

Păcală dete de a treia oară și acum se răstì și mai rău.

«Ce ai cu pielea aceea?» – întrebă omul nostru.

Păcală mai dete din umăr, mai se codì, mai se rugà de iertare, că nu poate să spună.

«Apoi, – grăi el cam cu anevoie în cele din urmă, – pielea ar fi de piele, dar, așa cum o vezi, nu e piele, ci prooroc, care știe toate cele neștiute și vrea mereu să spună lucruri de nespus».

«Și ce vrea să spună?» – întrebă mirat bărbatul.

«Uite! – grăi Păcală și puse urechia la piele. – Mare minune! – Zice să cauți la căpătâiul patului, c'o să găsești rachiu».

Bărbatul căută și găsi.

«Mare minune! Cine l-o fi pus oare?»

«E taină!... răspunse Păcală asta nu se poate ști».

«Și ce mai zice proorocul?»

«Să cauți după cuptor, că vei găsi un purcel fript», – zise Păcală, după ce puse iar urechea la piele.

«Auzi d-ta lucru ciudat! – Ce mai zice proorocul?»

«Caută sub pat că găsești vinul».

Astfel înainte – până ce nu ieșiră la iveală costițele și plăcintele, încât numai de-un drag să te uiți la masa încărcată și să te așezi la ea.

Se miră bărbatul, se miră mai vârtos nevasta, s'ar fi mirat satul întreg, dacă ar fi fost de față; numai Păcală nu se

mirà, fiindcă el își cunoștea marfa și știa de ce e bună.

«Apoi de! – zicea el mereu, – ăsta-i prooroc, nu fleac, și-ți scoate și cârțița din fundul pământului!

Va fi fost ori nu așa, destul că Păcală s'a săturat ca un pașă turcesc, încât abia-l mai țineau curelele.

«Bună treabă proorocul ăsta! – grăi bărbatul nevestei, după ce se sătură și el. – Nu cumva ți-e de vânzare?»

«Doamne ferește! – îi răspunse Păcală. – Cum aș putea eu să vând un lucru ca acesta? – Se poate?!»

«Dar dacă ți-aș da un preț bun?»

«Auzi vorbă! – Preț bun? – Un prooroc ca ăsta e lucru neprețuit».

Doritor cum erà de a se hrăni bine și de a ști totdeauna cele ce se petrec în casa lui, omul nostru îl apucă pe Păcală la târg. Ii dete la început o pungă de galbeni, apoi două, apoi trei și așa mereu înainte până la șapte pungi, bani frumoși chiar și pentru un om mai bogat decât Păcală.

«Fiindcă văd și văd, că ții cu orice preț să cumperi proorocul, – grăi Păcală, muiat, – o să-ți fac după dorință, dar nu pentru bani, ci fiindcă m'ai primit la casă, m'ai poftit la masă și mi-ai zis o vorbă bună. Noroc să ai de ea!»

Așa grăi Păcală și-i dete pielea cea de junincă, pentru ca să iee cele șapte pungi de galbeni, – mulți bani chiar și pentru un om mai bogat decât Păcală.

Și nu erà pe lumea aceasta om mai fericit decât bărbatul nevestei, fiindcă putea de aici înainte să știe toate cele ce se petrec în casa lui și să se mai și hrănească bine.

Iar Păcală, după ce-și vândù pielea și puse bine banii, se culcă să doarmă, că avea drum lung până acasă în satul lui.

Ziua următoare își luă Păcală rămas bun și plecă iar' acasă.

Și cum mergea pe drum și cum se simția așa încărcat de bani, cum nu mai fusese niciodată în viața lui, își puse tare și cu adevărat de gând, că de aici înainte nu mai vâșcă nici la dreapta, nici la stânga, ci merge drept înainte, nu mai umblă cu minciuna, nu mai caută să tragă folos din partea altora, nu! nu! nu! – ci se face om ca toți oamenii, care vreau să aibă obrazul curat, se astâmpără, se pune în rând cu fruntea satului.

Numai dacă n'ar fi fost la mijloc muie rea cea harnică!

Ea, sărmana, nu mai avea astâmpăr, și parcă i-se răsturnă casa în cap, când se gândi, că proorocul a rămas în paza ei. – Nu poate că Doamne ferește ce! – dar' muierile sunt fricoase și nu prea se simt bine, când se află aproape de niște lucruri, cum eră pielea lui Păcală.

Ea făcù dar' ce făcù și-și trimise bărbatul iar' la pădure, apoi, după ce rămase ea singură, puse, ca muiere harnică ce eră, furca în brâu și pornì în urma lui Păcală și grăbì și alergă, ca să-l ajungă și să-l întrebe, ce are să facă și cum să dreagă, ca să facă din piele piele ca toate pieile și să-i iee darul proorociei?

Păcală, de! – ce să facă și el?! – De pagubă se ferește omul, dar' de câștig nici odată: mai luă și dela femee șapte pungi și îi spuse, că n'are decât să opărească pielea cu apă de isvor strecurată prin o sită deasă, și-și urmà calea ca și când nimic nu i s'ar fi întâmplat.

«Acum zău că mă fac om așezat, încât o să ajung chiar vornic în satul meu! – grăi el după ce sosì acasă.

Se și făcù.

Își zidi, Doamne, o casă frumoasă de nu mai erà în tot satul casă ca a lui, – colea cu pridvor așezat pe stâlpi și cu cerdac mare, – își cumpără pământuri, car cu patru boi, cal de călărit, vacă cu lapte, oi de prăsilă; – în sfârșit, – toate câte se cuvin la casa unui om cu dare de mână, toate erau la casa lui Păcală.

Și nu erà în sat om mai așezat decât Păcală.

Numai oamenii din satul lui dacă n'ar fi fost tocmai așa de proști cum erau!

Văzând cum zidește Păcală, cum cumpără, iar' cumpără și tot cumpără, cum dă mereu, fără ca să iee, vecinele începură să șoptească între dânsule și sătenii deteră cu socoteală, că va fi având mulți bani Păcală și că banii aceștia îi va fi găsit undeva, îi va fi căpătat ori îi va fi luat dela cineva. Destul, că voiau să știe, de unde are Păcală banii.

«Măi Păcală, – îl întrebă dar unul dintre oameni, – dar' tu de unde ai atâta spurcăciune de ban, de tot dai și nu mai sfârșești?»

Păcală ședea în cerdacul casei cu pipa în gură și privea la carul cel cu patru boi, care intră în curtea cea largă și plină.

«De unde am atâta ban? – răspunse el. – De unde, păcatele mele, aș putea să am dacă nu din prețul moșiei, pe care am vândut-o?»

«Ce moșie, măi Păcală, că tu n'ai avut moșie?!»

«Apoi vorbă?! Dar' pielea junincei a cui a fost, măi?! N'a fost a mea? Asta mi-a fost toată averea: am vândut-o și am luat bani, ca să-mi fac altă avere în locul ei.»

«Atâția bani pentru o piele de junincă?»

«Măi, dar greu mai ești la cap! – grăi acum Păcală, care ținea să nu mai umble cu minciuna. – Nu înțelegi tu, că juninca aceea eră junincă de prăsilă? Dacă o mai țineam, fătă și vițelul creșteă și el se făceă vacă și aveam două vaci, și două vaci fătau doi viței și se făceau patru vaci, iar’ din patru vaci se fac opt, din opt șeasesprezece și cu timpul o întreagă cireadă de vite. Așa se face socoteala, când mergi la târg și știi, cum să-ți vinzi marfa. O avere întreagă nu se vinde numai eac’ așa!»

Omul dete din cap, și deteră din cap și se puseră pe gânduri toți oamenii din satul lui Păcală.

Aveau și ei vițele de prăsilă. De ce adecă numai Păcală să-și vânză pielea cu preț? de ce să fie ei mai proști decât dânsul? de ce să dea ei o avere întreagă pentru un preț de nimic?

Se puseră dar de grab, își tăiară cu toții junincile de prăsilă, mâncară cât putură din carnea lor, iar pieile le duseră la târg să le vânză și ei, cum a vândut Păcală pe a lui.

Numai că nu se nimerește totdeauna, și nu știu toți oamenii să-și vândă marfa ca Păcală.

De geaba spuneau ei, că pielea e piele de junincă de prăsilă, căci nimeni nu voia să le dea prețul, la care râvniau, și s’au întors ca vai de ei acasă.

Vai de ei! – dar’ vai și de Păcală!

Când se văzură și cu paguba, și cu batjocura, oamenii se adunară iarăși, se sfătuiră și tot se sfătuiră între dânșii, că ce să facă și ce să dreagă, ca să scape de Păcală, fiindcă nu mai rămânea nici o îndoială, că-i va prăpădi pe toți, dacă va mai rămânea cu zile.

«O să-și deee foc la casă, ca să ne dăm și noi la ale noastre», – grăi unul dintre cei mai prevăzători.

«O să-și frângă vre-un picior, ca să ne frângem și noi pe ale noastre! grăi altul.

«O să sară în fântână, ca să sărim cu cu toții după el!» – strigară cu toții.

Nu mai rămânea nici o îndoială, că trebuiau să scape de el, dacă nu voiau să pieară cu toții ca vai de ei.

Dar' cum să scape? – Asta erà vorba.

Să-i taie boii și vaca și oile și calul de călărit, să-i deee foc la casă și să-l gonească din sat. Asta s'ar fi putut. Dar cine puteà să știe, dacă nu se va mai întoarce?

Trebuia să-i stângă lumina vieții: numai așa erau scăpați, cu adevărat scăpați de el.

Luară dar hotărîrea să-l omoare pe Păcală; fiind însă, că nu voiau să facă nici vărsare de sînge, nici moarte de om chiar cu mâna lor, se sfătuiră din nou între dînșii și după mult sfat chibzuiră să-l arunce în Dunăre, unde va fi apa mai adîncă, pentru ca nici neam din neamul lui să nu mai poată eși la lumina zilei.

Și dacă tot ar scăpà Păcală chiar și din fundul Dunării?

Asta erà! – Și dacă tot ar scăpà!? – Ce erà atunci?!

Nu mai rămîndà nici o îndoială, că trebuià să facă ce vor face, ca Păcală să nu poată scăpà, dar de loc să nu poată scăpà.

Se puseră dar din nou și se sfătuiră și după multă sfătuire mai chibzuiră să-l bage pe Păcală într'un sac, să strângă bine gura sacului și să lege sacul cu Păcală cu tot de o peatră de moară, pentruca piatra de moară, rotundă cum

este, să meargă de-adura până în fundul Dunării și să ducă și sacul cu Păcală.

Înțelegându-se astfel, ei, toți oamenii din satul lui Păcală, cu mic, cu mare, cum erau, luară sacul, luară sfoara pentru gura sacului, luară funia, ca să lege sacul de peatră, luară cea mai mare din pietrele de moară, pe care le putură găsi cale de trei zile de jur împrejur și porniră cu mic, cu mare, cum erau, asupra casei lui Păcală, ca să-l iă, să-l ridice, să-l ducă și să nu se oprească cu el decât în fundul Dunării.

Păcală ședeà cu pipa în gură în cerdacul casei și se uită la carul cel cu patru boi, care intră în curtea lui cea largă și plină, – ședeà Păcală cu pipa în gură și se uită, când se pomeni cu satul întreg, mic și mare, de nu-i mai încăpea curtea cea largă a lui.

Ce să facă? – sărmanul de el, ce să facă?! – Nu-i rămâneà decât să se deà prins și legat, dacă n'a putut să rămână pe unde fusese mai înainte, ci l-a pus păcatul să se întoarcă în satul lui, – să se facă om așezat și să nu mai umble cu minciuna. – Dar o viață are omul și o moarte.

«Mi-a fost, se vede, rânduit, – grăi Păcală, – să mor în satul meu ca om de treabă».

Căci mai de treabă decum erà nu se puteà face Păcală; asta o simția și el.

li păreà cu toate aceste cam rău, că trebuià să moară tocmai acum, când aveà și el casa lui, masa lui, carul lui cu patru boi, curtea lui largă, – și ar fi voit Păcală să scape, dacă se poate fără minciună, căci erà hotărît odată să nu umble cu minciuni; – dar nu se puteà, fiindcă oamenii erau neîndurați și vicleni.

Se lăsà dar Păcală, se lăsà, fiindcă n'aveà încotro, să-l vâre ca pe un motan în sac, să-l iă pe sus și să-l ducă la

pierzare.

El în frunte, peatra de moară după el, fruntea satului în urmă și satul întreg, cu mic, cu mare, mai în coadă eșiră din curtea cea largă, trecură prin sat și o luară peste câmpul nisipos drept spre Dunărea cea mare și adâncă.

«Stați, măi!» – strigă cel mai cu socoteală dintre oamenii din satul lui Păcală.

Se opriă în loc cu toții, cu mic, cu mare, cum erau.

«Am uitat un lucru», – grăi omul cel cu socoteală.

«Ce am uitat?» – întrebară ceilalți.

«Prăjina, ca să căutăm fundul Dunării».

«Așa-i, – ziseră oamenii din satul lui Păcală, – am uitat prăjina, ca să căutăm fundul Dunării».

Il aveau acum pe Păcală: cum puteau ei să-l arunce, fără ca să știe unde-l aruncă?

Se întoarseră dar iar în sat, căutară cea mai lungă dintre toate prăjinile și numai apoi îl duseră pe Păcală la Dunăre, – prăjina în frunte, sacul cu Păcală, peatra de moară, fruntea satului și apoi satul întreg, cu mic, cu mare, cum erau.

«Stați, măi!» – strigă iar omul cel cu socoteală.

Iar se opriă cu toții.

«Să-l legăm de peatra de moară, ca să nu fugă, în vreme ce noi căutăm cu prăjina fundul Dunării!»

«Să-l legăm, – strigară cu toții, – ca să nu fugă!»

Il legară dar pe Păcală de peatra cea mare, apoi plecară ca să caute cu prăjina, unde e mai afundă Dunărea, ca acolo să-l arunce.

Cel mai cu socoteală dintre oamenii din satul lui Păcală luă el însuși prăjina, dete odată cu ea în valuri, o isbi cât nu mai putu în jos, dar nu atinse cu ea fundul.

«Aici, – zise el, – Dunărea nu are fund. Trebuie să căutăm alt loc».

«Așa e, – strigară eu toții, – trebuie să căutăm alt loc, unde are Dunărea fund.»

Nici că se putea altfel. Vorba eră, ca peatra de moară să meargă de-a dura și să se oprească tocmai în fundul Dunării: unde se opreă peatra, dacă Dunărea nu aveă fund? Ei trebuiau să știe, unde are să oprească peatra cu sacul și cu Păcală cel din sac.

Porniră dar cu toții, ca să caute fundul Dunării, pentru ca nu cumva să-l arunce la loc nepotrivit și să-l scape acum, după ce îl aveau prins și legat.

Iar Păcală, vai de capul lui, rămase în sac, legat de peatra cea de moară, cea mai mare, pe care oamenii din satul lui o putuseră găsi cale de trei zile de jur împrejur.

«Stați!» – strigă omul cel cu socoteală.

Iar se opriră cu toții.

Ce eră la mijloc?

Ca oameni chibzuiți, trebuiau să fie cu mare băgare de seamă și să cerceteze bine mai 'nainte de a-l aruncă pe Păcală în Dunăre.

Unde să-l arunce? – mai la deal, de unde vine apa? – ori mai la vale, unde se duce?

Unii dedeau cu socoteală, că mai la deal e mai multă apă, fiindcă de acolo vine apa și n'ar veni, dacă n'ar fi destulă.

Alții însă erau de părere, că la vale e mai multă, fiindcă acolo se strânge apa, care vine dela deal, și dacă l-ar arunca mai la deal, cum vine apa și tot vine, se scurge și tot se scurge, s'ar pomeni că Păcală rămâne pe uscat, ese din sac și – vai de capul lor.

Se adunară dar cu toții de se sfătuiră, ca nu cumva să facă vre-o prostie, și după multă sfătuire se înțelesesă să caute locul cât mai de vale, pentruca toată apa să se strângă în capul lui Păcală.

Pe când oamenii din satul lui Păcală umblau să caute fundul Dunării cu prăjina cea lungă, iată că vine un jelepar de vite, care ducea o cireadă de o mie de boi la târg, și cum mergea jeleparul dealungul malului, dă de sacul cu Păcală și se miră, cum s'ar miră tot omul, când ar vedeă în calea lui asemenea lucru.

«Dar' tu, măi, – întrebă jeleparul, – cum ai intrat în sac și ce cauți în el?»

«N'am intrat, – răspunse Păcală, – ci m'au vârît alții în el».

«Și de ce te-au vârît?»

«Ca să mă arunce în Dunăre».

«Și de ce să te arunce?»

«Eacă – păcatele mele! – răspunse Păcală, – fiindcă vreau să mă facă vornic și eu nu vreau să primesc?»

«Și de ce nu vrei, măi?»

«Apoi de! – zise Păcală. – Fiindcă nu e satul de a-i fi vornic».

«Și de ce nu e?»

«Fiindcă are neveste multe, și bărbații pleacă cu toții la lucru de nu se mai întorc cu săptămânile și vornicul rămâne el singur cu nevestele».

«Și de ce nu vrei tu să rămâi cu nevestele?»

«Fiindcă sunt multe și toate tinere și sprintene ca furnicile și nu pot să le stăpânesc».

Când auzi asemenea vorbe, jeleparul se miră prea mult, fiindcă el bucuros ar fi fost vornic într'un sat ca satul lui Păcală.

«Măi, dar' prost mai ești tu, măi! – grăi el. – Un om mai cuminte ar primii cu amândouă mâinile».

«Un om mai cuminte e mai cuminte și poate, când nu poate prostul, – îi răspunse Păcală. – Haid! – dacă te simți destoinic, intră în sac și, când vei vedeà, că voiesc să te arunce în Dunăre, spune-le, că primești să le fii vornic».

«Și ei mă vor primii oare pe mine?»

«Mai ales! – îi răspunse Păcală. – Cu amândouă mâinile!»

Atât îi trebuì jeleparului, care nu se temea de nevestele din satul lui Păcală.

El deslegà dar' sacul, ca să easă Păcală, apoi se vârî el însuși în sac.

Păcală răsuflià odată ușor de tot, strânse gura sacului, o legà bine, apoi, – p'aci îi fù drumul – nici că se mai oprì decât la cireada cea de boi, pe care o mânà acasă la el, în curtea cea largă, care puteà să-i încapă pe toți.

Eară jeleparul din sac râdea în el, când se gândia, cum are să-i înșele pe proștii din satul lui Păcală, care nu știa, bieții de ei, că nu mai e tot un prost ca dânșii în sac.

Râdeà însă mai ales, când simțîa, că ei îl ridică pe sus, ca să-l ducă și să-l arunce în Dunăre la locul, pe care-l găsiseră mai bine înfundat. Numai atunci, când simți, că-i dau avânt, ca să-l arunce, abia atunci el strigă tare cât putu:

«Stați, măi!»

Toți se opriră cuprinși de spaimă și de mirare, fiindcă înțelegeau și ei, că glasul, care răsună din sac, nu era glasul lui Păcală.

«Lăsați-mă, - grăi jeleparul, - că primesc să vă fiu vornic».

«Auzi vorbă! - strigă cel mai cu socoteală dintre oamenii din satul lui Păcală, care era chiar el vornic în sat, - își preface glasul, ca să nu-l mai cunoaștem, voiește să ne mai fie și vornic, ba te pomenești, c'o să ne spună, că el nu e Păcală!»

«Apoi, că nici nu sunt!» - răspunse jeleparul.

Când auziră vorba aceasta, oamenii se supărară, mare minune cum se supărară, fiindcă îl văzuseră ei înșiși cu ochii lor, când îl vârișeră în sac și ei înșiși cu mâinile lor legaseră gura sacului, - și, supărați cum erau, năvăliră cu toții asupra lui, îl ridicară cu piatră cu tot și - una! două! - trei! - bândâbâc! - îl aruncară în Dunăre, ca nici neam din neamul lui să nu mai poată eși la lumină.

Și, Doamne! - cât se simțiau de ușurați, când văzură, că merge drept spre fundul Dunării, că nu mai ese la iveală și că apa curge mereu dela deal la vale și se îngrămădește asupra lui.

Eară Păcală ședeà în cerdacul casei și se uită la carul cel cu patru boi, care intră în curtea lui cea largă și plină de vite frumoase.

«Stați, măi!» – strigă omul cel cu socoteală. – «Stați!» – strigă încă odată.

«Ho – stați!» – strigară toți oamenii din satul lui Păcală, când le văzură ochii ceea-ce mintea nu putea să le înțeleagă, și se opriră cu toții și rămaseră încremeniți în loc.

«Dar’ tu, măi, cum ai ajuns aici?» – întrebă vornicul satului.

«Așa-i, – ziseră cu toții, – cum ai ajuns tu aici?»

«Mare lucru?!» – răspunse Păcală. – «Cum să fi ajuns, dacă nu tot cum ați ajuns și voi, venind de acolo până aici?»

«Dar’ tu ești mort, măi! te-am aruncat în Dunăre!»

«Aș’!» – grăi Păcală. – «Apa Dunării e rece și te face mai sprinten decum ai fost».

«Mare minune!» – strigară oamenii. – «Cu ăsta nu e chip s’o scoți la capăt. Îl aruncî legat de o piatră de moară în Dunăre, și se întoarce mai degrabă decât tine acasă».

«Dar’ vitele cele multe și frumoase de unde le ai?» – întrebă ei.

«De unde să le am, – răspunse Păcală, – dacă nu de acolo, unde m’ați lăsat voi?»

«Dar’ cine ți le-a dat?»

«Cine să mi-le dea? – Le-am luat eu: ia omul cât poate, și ce nu poate lua, mai lasă și pentru ații».

Atât le trebui oamenilor din satul lui Păcală! Așa cum erau adunați la casa lui Păcală, plecară cu toții înapoi la Dunăre și nu mai steteră la sfat, ci se aruncară ca broaștele-bâldâbâc! bâldâbâc! care mai de care mai iute în valuri, ca

să ia fiecare cât poate, iar nevestele lor rămaseră pe țărmure, așteptându-și fiecare bărbatul cu turma de vite.

Eră, se înțelege, și popa între dânșii, și fiindcă popii sunt mai lacomi ca alți oameni, el se repezi mai tare decât ceilalți și sări unde eră mai afundă apa, dar' potcapiul tot îi rămase pe deasupra.

Preoteasa, care stetea pe țărmure, lacomă și ea, văzând potcapiul, credea că n'are popa destulă vîrtute, ca să se cufunde, și că vor luă alții toate vitele mai înainte de a fi ajuns și el la fund.

«Mai la fund, Părinte! – strigă dar', – mai la fund! că acolo sunt cele coarneșe!»

A și intrat popa cât de afund, dar' nici nu s'a mai întors nici el, cum nu s'au mai întors nici ceilalți.

Așa a rămas Păcală cel mai harnic, cel mai de treabă, cel mai vrednic om în satul lui, fiindcă de! eră numai el sigur și nevestele.

Cine o știe mai departe, mai departe are s'o spună.

PETREA PROSTUL

A fost ce-a fost: dacă n'ar fi fost, nu s'ar povestì.

A fost odată un om, care erà bogat de nu-și mai ținea seama bogățiilor. Aveà ogradă largă de se puteau învârti în ea de șapte ori câte șapte care cu patru boi, iar împrejurul ogrăzii erau case cu lărgime, hambare și șuri, grajduri și șoproane și fel de fel de alte olate; aveà țarini întinse, vii și livezi, crânguri și fânețe; aveà boi de jug și cai de ham o mulțime, vaci cu lapte cireadă întreagă, turme de porci, de oi și capre; nici că se poate spune ce n'avea, căci în belșug îi erau toate. Pe deasupra îi mai făcuse Dumnezeu parte și de trei feciori, tot unul și unul: cel mai mare numai el ca el, cel mezin să-i cauți pereche, iar cel mai mic, Petrea, și mai prostănac, căci, de! – ori și cât ar fi trăit în lume, el tot mai mic, tot prâsle rămânea.

S'a nimerit, că omul acela, așa bogat, cum erà, a trăit, ca toți oamenii, cât i-a ținut firul vieții, apoi a murit lăsând cu limbă de moarte, ca cei trei feciori ai lui să împartă bogățiile rămase frățește și fără de gâlceavă între dânșii.

«Hm! Ce-i aia!? – întrebă Petrea nedumirit. – Cum se face când se împarte frățește?

«Cum se face? – răspunse fratele cel mare, care erà și mai cuminte. – Foarte ușor se face! Impărțeala frățească: iai din toate câte trei, zici: «Una mie, una ție și una lui» și bagi de seamă, ca toate trei să fie la fel. – Ai înțeles?».

«Am înțeles, – grăi Petrea dumirit. – Iai, zici și ții odată cu capul să fie la fel.»

«Pentruca, – adăugă fratele mezin, tot cu minte și el, – nici înșelat să nu fii, nici pe altul să nu înșeli.

«Nici, nici!» grăi iar Petrea acum de tot dumirit.

După ce i-au făcut dar tatălui lui o înmormântare cum se cuvenea unui om de seama lui, cei trei frați se apucară să facă împărțeala frățească a moștenirii ce le rămăsese dela dânsul, «una mie, una ție și una lui».

E însă mai greu s'o faci decât s'o zici.

Lasă că erau atât de multe și de deosebite lucrurile, pe care aveau să le împartă, încât ei steteau și se uitau zăpăciți unul la altul, neștiind de unde să înceapă și cum să urmeze, dar mai eră și alta.

«De! – zise Petrea. – Toate sunt ale noastre și-o să le împărțim cum le vom fi împărțind; unde pun eu însă pe ale mele?»

«Așa e! – grăiră ceilalți doi frați, cel mare și cel mezin, care erau mai cu minte. – Unde să le pună fiecare pe ale sale?»

Eră lucru apropiat de mintea omenească, că au să împartă, înainte de toate curtea cea mare și largă, ca să aibă fiecare unde să pună pe ale sale.

Cum s'o împartă însă?

«Cât mie, atât ție și atât lui», – zise Petrea, care ținea să se 'mplinească 'ntocmai voința tatălui său și știà acum, ce fel să face împărțeala frățească.

După multă bătaie de cap frații luară între dânsii înțelegerea, ca cel mai mare, ca mai mare, să se așeze la dreapta, Petre, ca cel mai mic, să treacă la stânga, iar cel mezin, ca mezin, să rămâie la mijlocul ogrăzii, apoi

Începură, mergând Petrea și fratele mai mare spre mijloc, iară fratele mezin spre Petrea, să-și măsoare fiecare cu pasul său partea, «unu eu, unu tu și unu el». Când Petrea ajunsese pept la pept cu fratele său mezin, împărțeala eră făcută și avea fiecare, unde să pună pe ale sale.

Mai rămâneă, nu-i vorba, neîmpărțită bucata dela mijloc, până la partea fratelui mai mare, dar pe aceasta, ca să nu fie gâlceavă, au împărțit-o frații mai mari între dânșii.

«Așa! – grăi Petrea, – și-a făcut fiecare partea dreaptă: hai la celelalte».

«Haid’! – ziseră frații lui.

Fiindcă găinile alergau în toate părțile și nu țineau seamă de împărțeala făcută, ci răcăiau și ici, și colo, hotărâră să le ’mpartă, ca să ție fiecare pe ale lui în partea lui.

«Una mie, una ție și una lui», – nu e nimic mai ușor. Rămase însă în cele din urmă un cocoș: ce să facă cu el?

Ba că mie, ba că ție, ba că lui...

«Haid’ să-l tăiem, să-l jumulim, să-l frigem și să-l mâncăm!» – grăi Petrea.

Mai frățească împărțeală nici că s’ar fi putut.

Li tăiară dar gâtul, îl jumuliră, îl traseră în frigare și-l fripseră.

«Stați! – strigă acum Petrea. – Fiindcă fui mai ’nainte la margine, lăsați-mă acum pe mine la mijloc».

«Bun! – zise fratele mai mare și-apucă el o pulpă, fratele mezin altă pulpă, iar lui Petrea îi rămase târțița, – el o aripă cu o parte din pept, fratele mezin altă aripă cu cealaltă parte din pept, iar lui Petrea îi rămase gâtul, pe care e,

precum se zice, atâta carne, că nu e nimeni în stare s'o ciugulească toată.

Porniți odată așa, așa au și dus-o strună înainte și le-au împărțit toate câte erau în casă și 'mprejurul casei, și rațe, și găște, și curci, și oi, și capre, și porci, și cai, și boi, și unelte de tot felul, și lucruri din casă, zile 'ntregi dearândul au tot zis «una mie, una ție, una lui» și și-a făcut fiecare partea dreaptă, cum se cuvine între frați.

A rămas în cele din urmă să facă împărțeala casei, a hambarelor și a șurilor, a grajdurilor și a șoproanelor și a celorlalte olate ce mai erau împrejurul ogrăzii celei mari.

«Asta e asta! – grăi fratele cel mai mare și mai cu minte. – Cum să 'mpărțim casa, care e mare, frumoasă și cu multă lărgime, dar una singură!?

«Asta e, vezi, asta! – grăi și fratele mezin. – Cum să-și iee fiecare partea?»

Petrea se uită mirat când la unul, când la altul.

«Cum!? – zise el. Tot cum le-am împărțit și pe celelalte: una mie, una ție, una lui și bagi de seamă, ca să fie la fel».

Au sucit-o frații și au învârtit-o, s'au gândit și s'au socotit, au chibzuit și au răschibzuit și în cele din urmă au ajuns, ca oameni cu minte, să înțeleagă, că tot nu le rămâne decât să dărâme casele și hambarele, grajdurile și șoproanele, șurile și celelalte olate și să-și facă fiecare partea din toate, «una mie, una ție și una lui».

S'au pus dar pe muncă grea și au asudat și azi, și mâine, și poimâine, dar nu s'au lăsat până ce n'au făcut împărțeala frățască.

«Halal să ne fie! – grăi fratele cel mare și mai cu minte. Mult a fost; puțin a rămas: să ieșim acum la țarini și la livezi,

la vîi și la crînguri, la fînețe și la imașuri».

«Să ieșim! – grăi fratele mezin.

«Să mergem! – grăi Petrea, care înțelegea și el, că numai asta mai rămâne.

Nu-i însă chip să-i împaci pe oameni când au să împartă ceva între dânșii. Chiar frați să fie, ei se gâlcevesc pentru te miri ce lucru de nimic când li se pune ceva de-a curmeziș.

Au eșit ce-i trei frați și-au început să-și măsoare după rînduiala făcută odată cu pașii săi partea, «una mie, una ție și una lui». Au împărțit și via butuc cu butuc, și livezile pom cu pom, și crîngurile copac cu copac și tufă cu tufă, dar, când au ajuns la imașul, unde păștea cireadă de vaci, s'au încurcat. Au făcut, nu-i vorbă, împărțeala vacilor și a vițelilor, tot «una mie, una ție și una lui,» «unul ici, unul colo și unul dincolo.» Mai eră însă și taurul, ăsta singur el în întreaga cireadă, și taur – să-i tot cauți perechea și să tot alergi și să n'o poți găsi, și mare, și lat în piept, și puternic în cerbice, și cu capul mic, și cu coarnele mari și țapoșe, și cu niște ochi mari, încât să te uiți în ei și s'o rupi la fugă. S'alergi pe la toți împărații și asemenea taur n'o să găsești.

«Dar cu ăsta ce facem?» – întrebă fratele, mai mare care știa, ce va să zică un taur frumos, – fală în lume – nu altă.

«Asta-e, vezi, ce facem cu ăsta!?» grăi fratele mezin, care știa și el.

«Ce să facem!? – răspunse Petrea. – Ce am făcut cu cocoșul: îl tăiem, îl jupuim, frigem și-l mâncăm.»

«Ferit-a sfîntul! – strigară cei doi frați mai mari într'un glas. – Cocoșul e cocoș, iar taurul e taur!»

Ba că da, ba că nu; mai unul una, mai altul alta: ținea fiecare ca taurul să rămâie întreg și să fie al lui și numai al

lui, și s'ar fi încăierat în cele din urmă frații dacă nu i-ar fi dat Dumnezeu lui Petrea un gând bun.

«Știți ce!? – grăi dânsul. – S'o lăsăm la un noroc. Să ne zidim fiecare câte un grajd și, când grajdurile vor fi gata, să-i dăm taurului drumul: în al căruia grajd va intra, al aceluia să fie!»

«Așa să facem!» – ziseră ceilalți doi, care nu se îndoiau nici unul, nici altul, că va ști să potrivească lucrurile așa, ca taurul în grajdul său să intre.

Fratele cel mai mare, isteț mare minune, căută dar pe cei mai vestiți zidari și meșteri de tot felul și se învoî cu ei, ca să-i zidească un grajd frumos cum n'a mai fost, cu fel de fel de turnulețe și floricele, încât taurul să alerge cu ochii închiși la el după ce-l va fi văzut.

Fratele mezin nu se lăsă nici el mai pe jos, ci trase cu ochiul, ca grajdul să-i fie pe cât se poate mai și mai decât al fratelui său mai mare.

Petrea, prostănac, cum eră, trăgea și el cu ochiul și stătea buiguit, nu știă cum să înceapă, cum să urmeze mai departe și amână lucrurile de azi pe mâine. De geaba-i dedeau zor ceilalți doi, căci el zicea mereu: «Grija mea! – De mine să nu vă doară capul!»

După ce frații mai mari își isprăviră fiecare grajdul, mare frumusețe amândouă, încât nu mai știai ce să zici, ei nu mai voiră să aștepte și nu-i rămase lui Petrea decât să-și facă și el în pripă ceva ce seamănă a grajd. Se duse dar în crângul lui, tăie câți-va copaci, încarcă vre-o trei care de crăci cu frunzar și-și alcătui în pripă un fel de covergă cu pereții de frunzar și cu acoperișul de șovar verde.

Râdeau frații lui în pumni, dar și lui îi râdea inima de bucurie când se uită la verdeța cea frumoasă.

Dar când au adus taurul și i-au dat drumul la mijloc, între cele trei grajduri, și l-au lăsat să-și aleagă după plac adăpostul!?

Erà zi de vară, caldă și cam cu zăduf; musculițele de tot felul deteră din toate părțile năvală asupra bietului de dobitoc, care clătină mereu din cap și se apără, cât putea, făcându-și vânt cu coada. Orișicât de frumos și de puternic, el tot fire de bou aveà și nu vedeà nici turnulețele, nici floricelele, ci se plimbă câtva timp mai încoa, mai încolo prin curte, apoi o luă drept spre umbra de verdeață și intră în coliba lui Petrea, dar intră, încât nici cu biciu de foc nu l-ai mai fi putut scoate.

Cei doi frați, cel mare și cel mezin, rămaseră 'ncremeniți, arși, fripți.

«Prost dobitoc! – grăi cel mai mare. Care va să zică – s'a mântuit: a intrat, Petre, la tine și al tău e».

«Asta e, vezi, asta! – grăi cel mezin. A luat-o prostește și n'ai ce să-i mai faci».

Nu degeaba se zice, că prostul și norocul umblă pe același drum și la tot pasul se întâlnesc.

Mare cătran pe cei doi frați mai mari când îl vedeau pe Petrea fălindu-se cu taurul lui! Lasă că râvneà fiecare la el, dar nic că erà așa frumusețe de taur pentru mutra unui prostănac ca Petrea. Ce să facă el? – cum să-i poarte de grije!?

«Măi, Petre, – grăi fratele mai mare. – Hai să facem una, ca să fie făcută: dă-mi taurul mie, că-ți dau pentru el a patra parte din partea mea».

«Atâta dau și eu, ca să mi-l dai mie! – strigă fratele mezin, – că om sunt doară și eu».

Petrea se uită zăpăcit când la unul, când la altul din frații lui. Ar fi dat, ca să nu fie gâlceavă, cu dragă inimă taurul, dar nu știà, căruia dintre amândoi să-l dee, căci împărțea fusesse făcută frățeste și a patra parte a unuia erà întocmai a patra parte a celuilalt.

«De! – ce să fac? zise el. – Care dă mai mult, acela să-l aibă și să-l stăpânească».

«Dau jumătate!» strigă fratele mai mare.

«Dau și eu tot jumătate!» strigă cel mezin.

«Dau trei pătrimi!» strigă iar cel mare.

«Dau și eu tot atât! se îndărătnicì cel mezin.

«Dau tot ce am!»

«Dau și eu!».

Așa sunt oamenii când se îndrăcesc: chiar frați să fie, nu se dau, nu se lasă, și dacă fratele cel mai mare și-ar fi dat și căciula pe deasupra, și-o dedea și cel mezin pe a lui. Pace și înțelegere frățească nu mai erà cu puțință decât dacă Petrea-și păstrà taurul.

Ba nici așa.

De câte-ori Petrea-și scotea taurul la pășune și frați-l vedeau, cearta erà gata.

Erà destul ca fratele mezin să se uite la el pentru ca fratele mai mare să se facă pară de foc și să-i strige.

«Ce te uiți așa!? – Degeaba, că nu e al tău!».

«Dar nici al tău!» – răspundea fratele mezin, iar de acolo înainte cearta se întetia și se nădea, încât îi prindea noaptea ocărindu-se unul pe altul.

Iar dacă nu se uită fratele mezin la taur și se făcea, că nu-i pasă, fratele mai mare crăpă de necaz și strigă:

«Nu-l vezi? – chiorule!»

«Las' că-l vezi tu» – îi răspundea celalt și iar se înțeția și se înnădea cearta.

«Vai de maica mea! – își zicea Petrea. – Mare pacoste taurul acesta! – Ce să fac cu el, ca să scap de gâlceavă!? – Tot mai bine ar fi fost să-l tăiem, cum am zis eu».

Vai ar fi fost însă de capul lui, dacă s'ar fi încumătat să-i pună cuțitul în piept, căci l-ar fi făcut miș-fărămiș fratele mai mare și cel mezin.

«Am, – zise el, – să-l duc la târg și să-l vând, ca să scap de el, celui ce-mi va da mai mult».

Așa a și făcut.

Intr'o dimineață, când l-a scos la pășune, nu l-a mai oprit la vaci, ci a plecat cu el la târg, ca să-l vândă.

Petrea la târg! – Mare încurcătură! – Să-i zici «prostul târgului» și nu alta.

Nu mai fusese adecă Petrea la târg, nu știà, ce e târgul și cum se târguiesc oamenii: știà numai așa, din auzite, că la târg e multă lume și încă mai multă vorbă, că unul întreabă, iar celălalt dă răspuns și că cel ce vrea să vândă mai scade din preț, dacă nu i se dă cât cere.

«Las' pe mine, că știu eu, – își zise el. – Pe mine n'are nimeni să mă prostească.»

Apucând drumul de țară, care ducea spre târg, el mergea a'ndelete ca omul care n'are grabă și știe să-și facă treaba, taurul înainte și el pe urma lui, taurul mugind din când în când, iar el ici șuerând, ici cântând din frunză.

Dela o vreme începù să întâlnească oameni, care se întorceau dela târg.

«Bun întâlnit, vere! – îi zise unul mai doritor de vorbă. – Frumos taur! – Îl duci la târg? – Ți-e de vânzare? Ce ceri pe el?»

«Hait! – am sosit în târg!» – își zise Petrea... Acum ține-te bine și nu te da.»

«Mulțam Dumitale! – îi răspunse apoi drumețului. – Mi-e și-l duc și cer o mie de lei și o sută de gologani și zece parale, – și cer atât, ca să am de unde să mai las».

«Mulți bani, dar și taurul e frumos», – îi răspunse omul, care n'avea gând să cumpere, și-și căută de drum.

Peste puțin se întâlni Petrea cu alt om.

«Așa-i la târg: unul pleacă și altul vine», – își zise el.

«Frumos taur! – grăi și acesta. – Ți-e de vânzare și-l duci la târg: ce ceri pe el?»

«Nouă sute nouă-zeci și nouă de lei și nouă-zeci și nouă de bani și nouă parale, răspunse Petrea, ca să arate, că știe să se se târguiască.

Drumețul se uită cam cu coada ochiului la el și-și căută de drum.

Iar se 'ntâlni apoi Petrea cu alt drumeț și cu iar altul, la fiecare pas cu câte unul, cu mulți de-a rândul, și toți ziceau, că e frumos taurul și-l întrebau, ce cere pe el, iară el, om, care știe să se târguiască, scădea mereu din preț și-a tot scăzut până ce nu mai aveà ce să scadă.

«Mare bucluc pe capul meu taurul acesta! – își zise el amărît. – Toți întreabă, dar nici unul nu stă la târg. Ce va fi având taurul acesta de nu vreà nimeni să-l cumpere!?»

Ar fi fost în cele din urmă 'n stare să-l dee și de pomană – numai să scape de el.

Iată, în sfârșit, și unul, care voia în adevăr să-l cumpere.

Acesta se sucì, se 'nvârtì 'mprejurul taurului.

Se uită la peptul lui și zise «Frumos pept!»

Se uită la cerbice și zise «Minunată cerbice.»

Se uită la cap și la coarne și zise. «Așa cap și așa coarne – mai înțeleg și eu! – Ei, ce să-ți dau pe el?»

«Un leu, – răspunse Petrea, – și un gologan și o para: nu mai am din ce să scad».

Omul se uită încruntat la dânsul.

«Spune vorba de om cu minte, – îi zise, – și nu-ți bate joc de mine. Prea e frumos taurul, ca să mi-l dai cu așa preț și să vede că vrei să mă iei drept cine știe cine».

«Ahaha! – își zise Petrea înviorat. – Știu acum și eu, de ce nu vreà nimeni să-l cumpere: prea e frumos, și se tem, precum se vede, toți, ca să nu le fie pricină de gâlceavă, cum mi-a fost mie, la casă».

«Să vii mai târziu, – îi zise apoi omului, c'o să ne 'nțelegem.»

După ce apoi omul își urmă drumul și se mai depărtă, făcù Petrea ce făcù și rupse unul din cele două coarne, ca să nu mai poată zice nimeni, că ele sunt prea de tot frumoase.

«Frumos taur! – grăi un trecător. Păcat, că are numai un corn.

Iar făcù Petrea ce făcù și-l rupse și pe acesta, ca să nu se mai oprească ochii lumii asupra lui.

Mai merse cât mai merse așa cu taurul ciut și ciuf. Călcă țanțoș și-și purtă nasul în vânt ca omul, care a știut să facă treabă bună. Acum însă drumeții treceau înainte fără ca să-l mai întrebe, dacă vinde ori nu taurul și cât cere pe el.

«Se vede că-i supără urechile cele mari, care atârnă de să văd cât colo,» zise el și-i tăie taurului mai întâiu urechia dela dreapta, apoi cea dela stânga, ba în cele din urmă și coada ca, să nu-i mai atârne nimic.

Te prindea mila când te uitai la bietul de dobitoc ciopârțit și pocit, dar Petrea mergea tot țanțoș în urma lui, căci știă, că nimeni n'o să mai zică și acum, că prea e frumos, nimeni n'o să se mai gâlcevească pentru el.

Nu-l mai întrebă însă nici acum nimeni, care e prețul, la care ține, și i se urâse omul să-l tot ducă și să meargă după el.

«Păcatele mele! își zise el. Ce-a căzut taurul acesta năpaste pe capul meu!? Imi vine să-i dau una 'n cap, ca să se mântue, odată!»

N'a făcut-o aceasta, dar, ca să-l mai dreagă, a potrivit-o cum a putut-o și l-a spetit de unul din picioarele de din napoi, încât călcă biata vită șoldiș și abia se mai mișcă de ici până colo.

Drumul de țară treceà când printre țarini, când printre livezi și fânețe, când iar printre crânguri și păduri cum trec toate drumurile, care duc departe. Sosind acum iar la o pădure bătrână, codru-nu alta, taurul, chinuit cum erà, s'a oprit în umbra unui copac bătrân și noduros, s'a lăsat jos și n'a voit să meargă înainte.

«Bună și asta, – zise Petrea, – că obosit sunt acum și eu și zor prea mare nu avem. Așa e când mergi la târg: mai mergi, mai te oprești, ca să faci popas, și iară mergi și iar te

oprești, că vreme e destulă pentru omul, care n'are altă treabă.»

Erà așa cam prin amurgul serii, și se pornise vântul, încât fremătă codrul.

Copacul cel bătrân și noduros pare-mi-se că era scorboros, căci începù să scârție din când în când în bătaia vântului, și de câteori scârțâia se pornea din el un sunet parc'ar fi scuturând cineva de undeva o pungă de bani.

Petrea trase cu urechea.

Lihnit, cum era, să-și vândă taurul, ca să scape de el, era în stare să intre în târg și cu copacii din codru.

«Mare minune! – își zise. Te pomenesti că e fermecat copacul acesta, copac năsdrașan, care vorbește pe scârțâite! Nu cumva-ți vine să cumperi taurul de s'a oprit tocmai aici la tine?» întrebă dânsul.

«Scârți! – scârți!» – făcù copacul clătinat de vânt, și iar s'auzi ceva par'că s'ar fi scuturând o pungă cu bani.

«Cum ai zis!? – grăi Petrea. – Marți, – Marți!? – Să ți-l dau, că-mi dai banii Marți?»

«Scârți! – scârți!» – făcù iar copacul.

«Bine, fie și Marți, – grăi Petrea. Se fac daraveri și pe așteptare și mare lucru nu e să aștept până Marți. Vorba omului e vorbă: un leu, un gologan și-o para, și vin Marți să-mi iau banii.»

«Scârți, scârți, scârți!» – făcù copacul și-a treia oară, și de aci înainte putea Petrea să se'ntoarcă cu gândul împăcat acasă.

S'a și întors liniștit și a'ndelete ca omul, care și-a făcut treaba și știe, că nu mai are nici o grije.

A dat însă de dracul după ce a ajuns în fața fraților săi.

Se bucură, ce-i drept, cel mare că n'o să mai poată vedeă cel mezin taurul, cel mezin, că cel mare n'o să-l mai poată vedeă, și se bucurau amândoi, că nu-l mai are nici Petrea, care se bucură și el, c'a scăpat de gâlceavă: au sărit însă amândoi frații ca înțepați de vespe când au aflat, cui i-a fost vândut taurul.

«Auzi – prostul târgului, – strigară ei. Curat ca în poveste, să intre în vorbă cu copacii dela marginea drumului și să părăsească așa frumuseță de taur zicând, că l-a vândut!»

«Las pe mine, că știu eu ce-am făcut!» răspunse Petrea tare încredințat, c'o să-și ia banii, prețul taurului.

S'a și dus Marția viitoare, cum fusese vorba, ca să și-i ceară, dar copacul făcea și acum, «scârți, scârți!»

Imprejurul copacului erau risipite ciolanele taurului, pe care-l mâncaseră, precum se vede, lupii.

«Cum ai zis!? – grăi Petrea. Iară Marți, – altă Marți!? Taurul l-ai mâncat, precum văd, până la ciolane și cu banii mă amâni!? Haid, fie și asta! Te mai aștept, că pe așteptate ți l-am dat, dar să știi, că Marția viitoare nu mai vin cu mâna goală, ci iau cu mine securea și ori îmi iau banii, ori te tai – parc'că n'ai mai fi stat în picioare.»

Așa a și făcut.

Marția viitoare a luat cu el securea, un securoiu, nu glumă, și, fiindcă copacul tot scârțâia și numai scârțâia și acum, Petrea s'a suflecat, și-a mai strâns cureaua dela brâu și dă-i cu securea, dă-i cu toată vîrta, ca să-l crape și să-l doboare ca pe un nemernic, care nu se ține de vorbă.

Copacul acela eră scorbuos, și-un nenorocit oarecare, cine-o fi fost, fugind, pe semne, de niscai-va dușmani, care-l

urmăreau, și neputând să-și ducă cu sine comorile, le-a ascuns în scorbură cu gândul de a veni apoi – așa mai pe furiș – ca să și le iă. Se vede însă, că n'a mai putut să se întoarcă, de oarece, crăpând copacul la loviturile de secure, deodată începură să se verse din el bani, tot galbeni cu zimții neatinși, noui, nouți și sclipitori parcă ar fi ieșind chiar acum din tipar.

«Așa mai vii de acasă! – grăi Petrea mulțumit. Acum ne mai ajungem la vorbă. Ne cam încurcăm, ce-i drept, că n'ai precum, se vede, mărunțiș, dar o s'o descurcăm și asta!»

El luă apoi din grămadă un galben și plecă cu el acasă, pentruca să-l schimbe, să-și iă leul, gologanul și paraua și să se întoarcă după aceea, ca om cinstit, cu restul.

Frații lui, cel mai mare și cel mezin, se uitară zăpăciți unul la altul când aflară, cum a dat el de bani. Vedeau ei, că în scorbura copacului e o comoară și că mare prostie a făcut Petrea de n'a luat-o întreagă de acolo.

«Măi! Tare ești prostănac! îi zise fratele mai mare. Nu vezi tu, că copacul nu s'a târguit cu tine, ci ți-a zis să vii Marți și să iei drept preț al taurului tot bănetul ce vei fi găsind!?»

Cam așa i se păreau și lui Petrea lucrurile, căci copacul în adevăr nu se târguise.

«Dar e mult bănetul, foarte mult!» grăi dânsul.

«Mult, puțin, cât o fi, – întâmpină fratele mezin: – norocul nostru e! Fiindcă taurul eră singur și nu l-am putut împărți, am lăsat-o la un noroc, și norocul e, că putem împărți galbenii frățește, cum a lăsat cu limbă de moarte tata, fie iertat. «Unul mie, unul ție și unul lui!»

Asta o înțelegea și Petrea: dac'asa a lăsat tata cu limbă de moarte, așa trebuia să fie.

Și-au înjugat dar frații boii, fiecare la carul său, și au plecat să împartă comoara, s'o ridice și să-și aducă fiecare partea acasă.

Haide-haide, încetișor cum se merge cu carul cu boi, numără apoi: «Unul mie, unul ție, și unul lui», cu băgare de seamă, ca nici să nu înșeli, nici înșelat să nu fii, mai răsuflă puțin, mai schimbi o vorbă: pe înserate plecaseră, iară, când s'au pornit cu carele încărcate de galbeni spre casă, eră în amurgul dimineții și se mai porniseră și alții la drum.

«Am pățit-o! – grăi fratele mai mare când zări un șir de care ce veneau din cealaltă parte spre dânșii. Te pomenești, că prind de veste că avem bani în care și ne omoară, ca să iă banii dela noi. Voi să nu fiți însă proști, ci să le spuneți, dacă vă vor fi întrebând, că aveți în car fie porumb, fie mălaiu mărunțel, fie orz pentru păsări.»

«Așa o să facem?» – răspunse fratele mezin.

Întâlnindu-se apoi cu drumeții, aceștia le deteră, cum se obișnuiește între oameni, binețele cuvenite și-i întrebară, de unde, până unde și ce duc în care.

«Eacă niște porumb,» – minți fratele mai mare.

«Eacă niște mălai mărunțel,» – minți fratele mezin.

Petrea însă nu mai mințise încă în viața lui, nu știă să mintă nici acum și nu știă, ce să răspundă.

Ca să nu supere însă pe frații lui, el o scăldă în două ape.

«Bani buni, – răspunse el, – așa știu eu, dar nenea zice să vă spun, că e orz pentru păsări.»

«Bani buni să iei pentru el!» răspunsă drumeții căutându-și de drum.

Ce să le vadă apoi ochii după ce au sosit acasă.

În carul fratelui mai mare erà porumb și numai porumb, în carul fratelui mezin erà mălaiu mărunțel și numai mălaiu mărunțel, ear în carul lui Petrea rămăsesără întregi și neatinși galbenii, pe care-i încărcase.

Cei doi frați mai mari rămaseră uitându-se cu buzele umflate unul la altul. Știe însă omul deștept să iasă din ori și ce încurcătură.

«Vezi tu, măi, ce e norocul când se ține de capul omului! – zise fratele mai mare. Ce am face noi cu atâta bănet, dacă n'am avea ce să mâncăm. Ca să nu murim de foame, Dumnezeu a rânduit că unul să aibă porumb, altul mălaiu mărunțel, iar al treilea bani, ca să le împărțim frățeste toate. O baniță mie, una ție și una lui!

«Cum a lăsat tata cu limbă de moarte,» grăi Petrea, care înțelegea și el, că așa are să se facă.

Se puseră dar din nou la împărțeală.

Când colo... caută încoa, caută încolo, scocioarește, răstoarnă-le toate de-a valma, fă-le val vârtej: n'aveau și n'aveau la casa lor baniță, cu care să măsoare.

«Haid! – îi zise fratele mai mare lui Petrea, – dă fuga în vecini, la popa, și roagă-l să ne împrumute până pe însărate banița lui. Să nu te pună însă păcatele să-i spui, că avem și bani de împărțit, că te pomenești, că se pune la pândă și-i hapsin popa de face ce face, ca să rămânem fără de ei.»

«Mie-mi spui!? – răspunse Petrea. Las' pe mine, că știu eu, cum să-l iau pe popa!»

Pe aci-i fu apoi drumul, cu un picior în prag și cu altul la porțița popii.

«Să ne dai, – zise, – până pe'nserate cu împrumut banița, că ți-o dăm cu camătă cu tot, dar să nu crezi, că sunt nișcai-

va bani ceeace măsurăm cu ea. E porumb și mălaiu mărunțel și ce-o mai fi.»

Popa îi dete banița și rămase pus pe gânduri. Nu i se părea lucru curat vorba cu banii. De! – îl știà pe răposatul om bogat, și mare minune n’ar fi fost să le fi lăsat feciorilor săi vre-o comoară, pe care o împart cu banița mea între dânșii.

«De! – mai știi!? – își zise. Nici cu gândul n’ai gândi, de unde-ți sare iepurele: la să-mi caut eu de treabă.»

Un rând dar, două umplură și deșertară frații și cânele începù să latre, – așa mai rar, apoi tot mai întetît și în cele din urmă parcă l-ar fi apucat ceva cu totul de aproape. Nu mai rămânea îndoială, că e prin apropiere cineva, care dă năvală și nu vrea o dată cu capul să o iee înapoi.

«Teamă mi-e, Petre, – zise fratele mai mare, – că iar ai făcut vre-o prostie și popa sta la pândă, că lătratul ăsta nu-i a bine: ia du-te și vezi, ce e și cum.»

Petrea ieși într’o săritură și, ieșit, rămase cu gura căscată.

Ce erà adecă.

Popa, ne mai putându-și stăpâni râvna, în adevăr ieșise, ca să stee la pândă. Când erà însă să treacă peste gardul de pari, l-a zărit cânele și a sărit la el. Dă cânele să-l tragă jos, dar dă și popă să sară înapoi și, cum erà cuprins de spaimă, și-a pierdut sărita, a căzut într’un par și-a rămas înfipt în el ca într’o țeapă, încât se sbătea ca vai de el dând din mâni și din picicioare.

«Aoleo! – strigă Petrea și, om milos, alergă să-i vie înt’ajutor și să-l scoată cumva din țeapă.

Popa se zbătea însă ca scos din minți și cu cât mai rău se zbătea, cu atât mai adânc intră parul ascuțit în el. Când Petrea sosì la el, parul erà intrat adânc de tot și abia mai putù să prindă vorbele:

«Sai, taică, și mă scapă, că n’o să mai stau cât voiui mai trăi la pândă!»

Nici n’a mai stat, că acoloa i s’au înfundat zilele.

«Am pățit-o! – strigă Petrea cuprins de groază după ce se întoarse la frații lui. – A murit popa tras în țeapă și-o să ne scoată pe noi vinovați de a-l fi omorât.»

Fratele mezin, cuprins și el de groază luă ce-i căzù la îndemână, sacul cu galbeni, în spinare și-o pornì gata de fugă.

«Stați, măi, – strigă fratele mai mare, care erà și mai cu minte. – Ați căpiat de-o luați atât de-a raza!? Domol, cu chibzuială, că graba strică treaba! Să-l luăm pe popa de acolo, unde-o fi, să-l aducem aici, să batem un cui mare în ușă și să-l spânzurăm de el, că lumea o să zică, că a venit să fure și, temându-se, ca nu cum-va să fie prins, s’a spânzurat el însu-și.»

«Așa-i! – grăi fratele mezin desmeticit. Să-l aducem, să batem cuiul și să-l spânzurăm.»

Cât ai dà în palme o și făcură aceasta, apoi o luară la sănătoasa, fratele mai mare cu un sac de galbeni înainte, fratele mezin cu alt sac după el, iară Petrea, ca cel mai mic, în coadă cu un sac de mălaiu mărunțel, ca să aibă și de mâncare.

«Trage, prostule, ușa după tine! strigă fratele mai mare fără ca să se mai uite înapoi.»

«Să trag ușa după mine!? Cum s'o trag!? îşi zise Petrea buimac.

El aruncă sacul, scoase ușa din țâțâni, o luă cu popă cu tot în spinare și porni după frații săi, care se duceau cum se duce omul, care vrea să scape de o primejdie mare.

S'au dus ei așa și s'au tot dus până-ce n'au ajuns într'un codru des, unde i-a prins noaptea.

«Ptiu! – spurcăciune de om! – strigă fratele mai mare când îl văzù pe Petrea ducând ușa 'n spinare cu popă cu tot.

Erà'n codrul cel des și 'ntunecos urît să tot fugi. Se auzia, parcă, pe ici pe colo clefăit de lupi, mornăit de urși și scrișnituri de fel de fel de alte fiare, care puteau în fiecare clipă să sară la ei și să-i sfâșie, ca să-și facă pofta de fiare. – Popă mort în spinare le mai trebuia lor!? – De unde știi, ce e'n stare să'nceapă un popă mort!?

«Ei, bine! – N'am decât să-l arunc,» – grăi Petrea, care găfăia ducându-l de atâta timp.

«Ferit-a sfântul! – strigă fratele mezin. – Te pomenești, că, văzându-se singur, se desleagă și să ia după noi.»

«Așa-i, – stăruì fratele mai mare. – Acum noaptea e puterea morților: ține-l deaproape; nu-i da răgaz!»

S'au mai dus ei așa, unul înainte, celalalt după el și al treilea 'n coadă, dar era întunerec și urît, nu știau, unde se duc și erau obosiți de abia-i mai duceau picioarele. Ce să facă!? Ar mai fi dat ei să odihnească, dar le era frică și de una, și de alta, și de toate, căci nu știi, ce se ivește 'n timp de noapte 'n mijloc de codru des.

Ca oameni cu minte îşi căutară 'n cele din urmă un copac mare și crăcănat, se urcară în el și se cuibăriră toți trei între

crăcile lui, ca să mai răsuflă, ba să și doarmă chiar, dacă vor fi putând.

«Măi, Petre! – grăi fratele mai mare. – Să nu te pună păcatele să adormi: stăi de pază, ca să ne vestești, dacă s'ar ivi ceva, și bagă de seamă la popa, ca nu cumva să ne facă vre-o pozna. După ce ne vom fi făcut apoi rândul, stăm noi de pază și-o să dormi tu».

Petrea răzămă ușa de două crăci și-o sprijini de tulpina copacului, pipăi cuiul din ea, ca să vadă, dacă e țeapăn, puse mâna pe funia dela gâtul popii și se 'ncredință, că e bine strânsă.

«Grijea mea! – răspunse apoi. – De mine capul să nu vă doară. Dormiți liniștiți ca la voi acasă, că stau eu de pază».

Mai stete apoi cât mai stete uitându-se cu ochi de pisică pânditoare când înainte, când înapoi, când la dreapta, când la stânga.

De o dată el își oprî răsuflarea.

Se auziă, parcă, prin apropiere fâșiit de frunze, ba peste puțin se iviră prin întunecare niște mogâldețe în chip de om, una, două, trei, multe, tocmai douăsprezece și încă una pe deasupra.

Erau doisprezece tâlhari de codru, haramine adevărate, cu căpitanul lor, harambașa, care eră al treisprezecelea, și veneau încărcăți de fel de fel de scule, mătăsuri, catifele și alte scumpeturi, pe care le adunaseră de pe ici, de pe colo, și se opriră tocmai sub copacul cel crăcănat, ca să poposească și să'și facă rost de masă bogată.

Inimile celor trei frați se făcură cât un purece.

«Ne-am topit! – șopti fratele mai mare. Ne zăpsesc și iau sacii cu galbeni dela noi».

«Ba te pomenești, că ne mai și strâng de gât», – adăugă fratele mezin.

«Și ne spânzură de crăcile copacului, zise Petrea. Urât lucru să stai pitit între crăcile copacului, sub care poposesc doisprezece tâlhari de codru cu căpitanul lor, harambașa.

Ei se puseră să adune vreascuri și crăci, ca să-și facă foc, și adunau și tot adunau, cum adună tâlharii, ca să facă foc tâlhăresc.

«Aoleo! – șopti Petrea după ce focul fù aprins. – Ne'nneacă 'n fum! ne pârjolesc!»

«Taci, măgarule, că ne dai de gol, – îl mustră fratele mai mare.

«Și ne duci la pierzare!» – adăogă fratele mezin.

«Bădiță! – grăi peste câțva timp Petre. – Imi vine să tușesc, că mă înneacă fumul».

«Taci! – Stăpânește-te!» – se răsti fratele mai mare.

«Bădiță! – grăi iar Petrea. – m'apucă sughițul».

Fratele mezin îi dete un ghiont.

Tâlharii luară 'n vremea aceasta un berbece, pe care'l aduseseră cu dânșii, îl tăiară, îl traseră așa neajupuit în frigare și 'ncepură să-l frigă.

«Mă 'nnăbuș, Bădiță! – șopti Petrea înecat de fumul cel greu al lănei date la pârjol.

Frații lui îi deteră fiecare câte un ghiont deși se 'nnăbușiau și ei.

Tâlharii aceia prădaseră, din întâmplare, și o biserică, din care luaseră cu dânșii, între altele, și un sac de tămâie.

Fiindcă e păcat să prazi biserici, mai unul, mai altul dintre dânșii eră cuprins de căință și, fiindcă lui Dumnezeu îi place mirosul de tămâie, luară, ca să îmblânzească mânia lui Dumnezeu, fiecare câte un pumn de tămâie și-l aruncară în foc, încât se ridică deodată spre cer un fum curat, de care miroseà toată pădurea.

«Eu strănut, Bădiță! – șopti Petrea. – Nu mai pot! strănut!»

N'au ajuns frații lui să-i dea cuvenitele ghionturi când el și strănută, un strănutat, încât răsună toată pădurea, se zguduì el și se cutremură ușa cu popa de cheia se sucì în ea și căzù din zăvor în mijlocul haraminelor.

Cei doi frați, cel mare și cel mezin, rămaseră pe jumătate morți, iar tâlharii săriră deodată în picioare și toți doisprezece dimpreună cu căpitanul lor rămaseră cu nasul în sus, uitându-se în copac, de unde auziseră strănutatul și de unde căzuse cheia.

Acum erà acum.

Fiindcă jos erà lumina focului, iară sus erà și fum și întunec, s'au înholbat tâlharii cât s'au înholbat, dar n'a putut să deslușească nici unul nimic.

«Măi, dar bleghi mai sunteți, – grăi în cele din urmă unul mai cuminte și mai cu frica lui Dumnezeu. – Nu vedeți voi, că s'a ridicat fumul de tămâie pân' la poarta raiului și Sf. Petre a strănutat și de bucurie ni-a aruncat cheia raiului, ca să intrăm după plac fiecare la rândul lui».

«Numai să nu fi vrut cumva 'n supărarea lui cea păgânească să ne lovească cu ea 'n cap, – întâmpină altul mai fricos.

«Se poate și asta» – zise altul.

«Mai știi?» – grăiră iar alții, și o grea îngrijare îi cuprinse ca pe niște oameni păcătoși ce erau.

«Bădică, – zise iar Petrea, – cade ușa cu popă cu tot, nu mai pot să-l țiiu pe popa».

Și nici n'a zis-o bine când «hurduluc», a și lunecat ușa și-a căzut cu popă cu tot în mijlocul nenorociților de tâlhari.

«Ne-am topit! – strigară ei. Eaca și Sf. Petru el însuși cu poarta raiului cu tot».

Cuprinși apoi de groaza păcătosului, ei o tăiară la fugă dimpreună cu căpitanul și se risipiră ca puii de păturniche lăsând acolo și berbecul cel fript în coaja lui, și sculele, și mătăsurile, catifelele și celelalte scumpeturi, și sacul cu tămâie, tot ceea ce adunaseră prădând azi ici, mâne colo.

«Hahaha! – începù să râdă Petrea, – mare grabă v'a apucat!»

Râdeau acum și frații lui, cel mare și cel mezin: le plăcea comedia, că erà frumoasă și neașteptată și nu te-ai fi săturat să-i vezi pe tâlhari fugind ici cu genuchele 'n nas, ici cu călcâiul în ceafă.

Văzându-i pe tâlhari spulberați, frații se deteră jos din copac și se aruncară asupra boccelor rămase 'mprejurul focului. Acum însă nu mai făcură împărțeală frățească, ci luă pe apucate fiecare ce-i cădeà la 'ndemână și ce puteà să 'ncarce și să ducă, Pe când fratele cel mare și cel mezin se ghiftuiră cu scule, cu mătăsuri, cu catifele și cu alte scumpeturi, Petrea, – el tot el, – scoase cuțitul dela brâu și, lihnit cum erà de foame, începù să taie din berbeculele fripte de tâlhari și să mănânce, să mănânce cum știe omul, care numai la pânțele lui se gândește și nici n'aude, nici nu vede până ce nu se satură.

Sătul în cele din urmă, el se uită 'mprejur și se pomeni singur.

Frații lui, încărcăți odată cu de toate, o luaseră la sănătoasa pentruca nu cumva tâlharii, viindu-și în fire, să-și schimbe gândul, să se 'ntoarcă și să-i prade.

Rămăsese Petrea numai el singur cu popa.

«Sărac de tine, popă, – grăi dânsul. – Te-ai sucit și tu și te-ai învârtit și tot ai făcut un lucru creștinesc și după moartea ta. N'am însă nici eu să te părăsesc păgânește, ca să te mănânce corbii și vulturii și fiarele codrului.»

Om cu suflet creștinesc, el se puse dar pe lucru și începù să scurme pământul cu cuțitul cel mare, ca să facă groapă și să-l înmormânteze pe popa.

«Biet de sufletul tău! – grăi apoi. – De murit ai murit fără de lumânare, de bocit nu te-a bocit nimeni, de prohod n'ai avut parte: să-ți dau cel puțin tămâie, ca să-ți treacă sufletul cu fumul ei în cealaltă lume.

El luă apoi sacul de tămâie și-l deșertă peste jăratecul rămas în vatra tâlharilor.

Acum da, fără doar' și poate se ridică fumul și se 'nalță până la poarta raiului, unde ședeà sfântul Petre, care știà, că tămâia a fost pusă cu inima curată pe foc.

Nici c'a mai stat mult pe gânduri, ci s'a pornit, acum cu adevărat s'a pornit de-acolo de sus din cer și nu s'a mai oprit decât în fața lui Petre, care ședeà pe un buștean și se uità, cum se ridică fumul de tămâie.

«Bun găsit, nepoate», – îi zise Sf. Petre cu blândețea lui de om bătrân. – Dar ce mai faci?»

«Păi ce să fac!? – Iacă stau și eu aici pe bușteanul ăsta, – răspunse Petrea uitându-se în ochii moșneagului. De sătul sunt sătul, pe frații mei i-au dus vântul și păcatele lor, pe popa l-am îngropat: nu mai am altă treabă decât să stau.»

«Bine faci, nepoate, – grăi sf. Petre: – i se cuvine odihna omului, care și-a făcut treaba. Și fiindcă bunului Dumnezeu din cer i-au plăcut și-i plac faptele tale, am venit la tine trimis de el, ca să te laud în numele lui.»

«Mulțămim Dumitale, – grăi Petrea ridicându-se puțin de pe buștean.

«Și mi-a poruncit bunul D-zeu, – urmă Sf. Petre, – să-ți spun să ceri ceva dela el, că ține să aibă mulțumirea de a-ți împlini o dorință, orișicare ar fi ea.»

«Nu cer nimic; n'am nici o dorință! – răspunse Petrea foarte răspicat.

«Nu se poate, tizule, – stăruì sfântul cu barbă scurtă și creață. – Impotriva lui Dumnezeu nu poate nimeni să se pună; el le știe toate și toate le poate: când zice să ceri, trebuie să ceri, când îți dă, trebuie să iei!»

«Dacă-i așa și merge pe de-a sila, ce mă mai întreabă pe mine!?» – răspunse Petrea.

«Nu te obrăznicì omule! – îl muștră purtătorul cheilor dela raiu. – Cere-ți bogății – câte vrei, c'o să le ai.»

«Am, – răspunse Petrea, – destule și nu știu ce să fac cu ele. Belea – nu altă!»

«Cere sănătate!» – urmă Sf. Petre.

«Nu mă vezi!? – răspunse Petrea. – Cum ași putea s'o cer când o am!?»

«Cere-ți viață lungă! – stăruì Sf. Petre».

«Auzi vorbă! – întâmpină Petrea. – Să cer punga când nu știu ce-i în ea! – De unde știu eu, ce-am cerut când cer viață».

«Cere noroc!» – se răstî Sf. Petrea perzându-și răbdarea.

«Mai norocos decât mine cine se simte!? – răspunse iar Petrea. – Lăsați-mă cum sunt, că mai bine decât așa nu poate să-mi fie.»

Sf. Petrea, care știe mai bine decât ori-și-cine, ce e porunca de sus, se apropie și-i șopti cu glas adimenitor la ureche.

«Cere-ți, prostule, – îi zise, – nevastă și copii și casă cu rost.»

«Aoleo! – grăi Petrea dându-se trei pași înapoi. – Nu ți-e rușine, om bătrân, să mă ispitești!? – Asta o aștepti pe tăcute, că vine când e să vie și nu poți să scapi de ea.»

Sf. Petru își încreți acum sprâncenele.

Văzând, că nici așa, nici așa n'o scoate la capăt cu el, întoarse foaia.

«Nu 'nțelegi, omule, că-i poruncă și la porunca lui Dumnezeu trebuie să te supui!» – îi zise cu asprime.

«Dacă e pe poruncite, – răspunse Petrea, – n'am încotro, și pe sufletul tău să fie. Eacă cer... ce să cer!? – cer, – grăi, ca să ceară ce nu i se poate da, – cer să-mi dea niște cimpoi de țințar.»

Nu știà, biet de el, că pe Dumnezeu nu poate nimeni să-l înșele, că lui Dumnezeu toate îi sunt cu putință și că Dumnezeu, ori-și-ce ai cere tu, îți dă ce-ți vrea el.

Sf. Petre se depărtă dar și cât dai în palme se și întoarse cu cimpoile de țințar, niște cimpoi subțiri de abia puteai să

le vezi cu ochii și le țineai în mână fără-ca să simți, că ai ceva!

«Uite, băiete, – iacă cimpoile, pe care ți le-ai cerut, și să știi, că atunci, când cânti din ele, îți pere ție și le pere și celor ce te-ascultă și foamea, și setea, și supărarea, și durerea și oboseala, te simți ca 'n slava cerului și joacă toate împrejurul tău. – Așa să știi! – zise Sf. Petre și se făcù nevăzut.

Petrea rămase ca un căzut din cer, uitându-se când în zarea, în care se perduse Sfântul, când la cimpoile, pe care abia putea să le vadă și simtă între degetele lui și 'n care nu 'ndrăznia să sufle, ca să le 'nfoieze.

«Iată-mă și eu cu cimpoi, – grăi în cele din urmă, – dar nu știu, ce să fac cu ele.»

Cum stătea însă el așa, iată că lupii din codru, care mușinaseră mirosul de berbec fript în coaja lui, începură să se adune, și peste puțin el se văzù 'ncungiurat din toate părțile de haita flămândă și cu ochi scânteetori, niște lupoi mari, care clefăiau și-și arătau pe rânjite dinții, gata să-l sfâșie și să-l mănânce.

«Stați, – grăi dânsul, – că am eu leac și pentru blănille voastre! Dacă vi-e foame, vă satur eu!» – zise, apoi suflă o dată 'n cimpoi și începù să cânte cum îl duceau degetele.

Acum să vezi lucru ne mai pomenit.

Lasă că frica i-a trecut într'o clipă, dar lupii se'nblănziră și începură se dee ca niște cățeluși din coadă, apoi se porniră să joace, să salte, să se dee de-a tumba și să facă fel de fel de 'nvârtituri, încât erà mare frumusețe să-i vezi și te simțiai ca'n altă lume.

Văzând așa, Petrea plecă mergând înainte, ca să iasă cumva din codru la luminiș și la lume cu oameni, că i se

urește omului singur și la alți oameni îl trage firea. Lupii după el tot săltând, jucând, dându-se de a tumba și făcând fel de fel de alte giumbușuri.

Când fù colea prin răvărsatul zorilor de zi, Petrea ieși la marginea codrului și văzù 'ntinzându-se 'n fața lui țarini și livezi și fânețe ca pretutindenii, unde omul e om la el acasă.

«Așa! – își zise. – Acum e și mai bine!»

Lupii, când el încetă a mai cântă din cimpoi, se speriară de luminii și o luară la fugă întorcându-se a casă la ei, în desimea cea 'ntunecoasă a codrului.

Petrea – ce să facă? – în cotro să apuce? – unde să se ducă?

A luat-o așa pe câmp, printre țarini și livezi și pe ici pe colo și peste ele, s'a dus și s'a tot dus până ce a ajuns la un sat cu oameni, iar aici s'a oprit la casa popii, că popa e fruntea satului.

«Bună ziua, Părinte!

«Noroc bun, fiiule! – Dar de unde și până unde?»

«Vin de acasă, Părinte, și nu mai știu, de unde am plecat, pe unde am fost, unde am ajuns și'ncotro să apuc.»

Popa, om cu multă pricepere, a înțelese din vorbele aceste, că are a face cu un om zăpăcit, care și-a pierdut cărările, umblă buimac și nu-și mai găsește rostul.

«Așa om îmi trebuie mie, – își zise: – nici de ici, nici de colo, – șade unde și cum îl pui. – Să intri, băiete, – urmă, – slugă la mine, că ai puțin de lucru și-ți dau sâmbrie bună. – Uite, urmă iar, – diminețile te scoli, rânești prin grajduri, apoi mai stai, – după aceea duci vitele la adăpat și le dai nutreț și iar stai, în urmă tai lemne, faci focul la bucătărie și

iar stai, în sfârșit pleci cu caprele la pășune și stai toată ziua fără de nici o treabă, iară după-ce te 'ntorci cu caprele, tot ca dimineața, mai faci câte ceva și stai și iar stai. Iar simbria o să-ți fie pe an șapte capre cu iezii lor și-un țap cu coarnele răsucite, ca să nu pleci dela casa mea cum ai venit.»

«Să întru, Părinte!» – grăi Petrea și rămase slugă la casa popii, ca să aibă și el rost în lume.

Le-a făcut apoi, dimineața, toate câte erau de făcut și-ar mai fi stat să răsuflă, dac'ar fi avut când și unde; vai însă de sufletul lui după-ce a ieșit cu caprele popii la pășune.

Indată ce-a ajuns acolo, s'au risipit parc'ar fi intrat toți dracii 'n ele. Una se urcă pe stânci, alta se coboră 'n gropi, iar alta săria șanțurile, rodea coaja dela copaci ori se vâra prin garduri la varza vecinului. Nu de geaba e dată capra și la poarta cerului în paza necuratului: alergă omul cu limba scoasă când în jos, când în sus, când la dreapta, când la stânga, dar nu eră 'n stare să le adune și să le ție la un loc.

«Stați, – zise el în cele din urmă, – că n'o să fiți voi mai cu moț decât lupii: am eu leac și pentru bărbile voastre!»

El scoase apoi cimpoile și 'ncepù să cânte.

Ca trase pe sfoară se adunară caprele cu iezii lor și cu țapii cei cornurați împrejurul lui și se porniră pe un joc nebunesc cum numai caprele îl știu îndrugă. Nu le mai eră acum nici foame, nici sete și tot neastâmpărul firii lor se potoliă în jocul, care făcèa să le tremure bărbile lungi și urechile atârdate.

A stat dar Petrea toată ziua în umbra unui tei cu frunzele late și a cântat în mijlocul caprelor, care se uitau cu drag la el urmându-și jocul. Seara însă, când s'au întors acasă, caprele erau lihnite de foame, că nu le mai cântà Petrea din

cimpoi, și au tăbărât pe gardul popii de l-au stins ca lăcustele.

A doua zi tot așa și a treia nu altfel.

«Taică Părinte, – grăi Preuteasa, care eră cam pestriță la mațe, – mie nu mi se pare lucru curat ce mi-e dat să văd. Nu știu ce o fi făcând omul ăsta al nostru cu caprele, că se 'ntorc seara flămânde, dau și mai puțin lapte și ne mănâncă toate gardurile».

«Cam așa mi se pare și mie,» – răspunse Popa, care, popă și om cu frica lui Dumnezeu, din vorba nevastei sale nu ieșia, – că ținea să aibă pace 'n casa lui.

«Ia du-te tu, – urmă Preuteasa, – și stai la pândă, ca să vezi – ce e și cum.»

Mai că da, mai că ba, mai că se cuvine, mai că nu, după multă turavura rămase, nici că s'ar fi putut altfel, pe a Preutesei și zorile dimineții următoare popa se duse și se ascunse într'un măraciniș, ca să stea la pândă și să-l prindă pe Petrea cu ocaua mică.

Vai de mama lui, că 'n rău ceas l-a făcut!

Se porniră caprele și iezii și țapii la joc când Petrea începù să cânte din cimpoi, dar se pornì cu atât mai vârtos popa, care aveà fire de om, și tremurau bărbile țapilor, dar mai rău tremură barba popii, căruia spinii din măracini îi sfâșiau hainele și-i sgâriau pielea și obraji de'ți eră mai mare mila de el. Nu-l usturau însă pe popa sgârieturile, nu-l obosià jocul, nu-l supără nimic, căci cimpoile le stingeau toate și-i îndulciau firea de se uită și el cu drag la Petrea și, de câteori săltă 'n joc, își ziceà «I-o dau! – i-o dau!» – Un copil aveà și el la casa lui, o fată, boboc de fată, și eră gata acum să i-o dee și pe aceasta lui Petrea de nevastă, căci așa ginere nu'și mai puteà găsi.

Toată ziua a dus-o așa, și nu i-ar fi părut rău, dacă s'ar fi lungit ziua – una din trei.

Ce-a pățit apoi când, seara, s'a 'ntors acasă cu hainele zdrențuite, cu barba 'ncălțită și cu trupul plin de zgârieturi, – asta-i altă vorbă, pe care ți-e s'o lași încurcată.

«Om ești tu și bărbat și popă, cogeamite popă!? – îl muștră Preuteasa. – Un prostănac ca el să te facă astfel de râsul lumii și de batjocura copiilor!»

«Taci, muiere, și-ți pune pază gurii, că nu știi tu ce e aia, – se desvinovăți popa. Ași vreă să te văd pe tine, ce-ai face când l-ai auzi cântând din cimpoile lui. Chiar în biserică dac'ai fi, n'ai puteă decât s'o pornești pe joc.»

«Eu? – așa cum mă vezi acî! – strigă Preuteasa. – Eu să joc, dacă nu vreau!? – Asta aș vreă s'o văd! Eu nu mă las nu mă dau, nu mă pornesc nici dac'ar fi să crăp. Nu sunt doară o motoloagă ca tine».

«Bine! – îi zise popa. – Las' c'o să-ți văd virtutea. O să-l pun, când s'o 'ntoarce, să cânte și-o să te văd, dacă te mai țănoșești ca acum.»

Nu-i dedeă maichii Preutesei mâna să zică – «nu!» – și a rămas dar ca Petrea să-i cânte din cimpoi dupăce se va fi întors cu caprele.

Știă dânsa că n'o să joace, dar cu cât mai aproape eră timpul, ca Petrea să se 'ntoarcă, cu atât mai îngrijată se simțiă dânsa.

«De unde știi, – își ziceă, – ce fel de drăcii o fi având prostul acela, – și rușine tot n'ași vreă să pat.»

«Ea-și căută dar o ascunzătoare când auzi tălăngile turmei de capre. Dar unde să se ascunză? – În vreun butoiu din pivniță? – Prea eră 'nfundat.

Ea se urcă răpede'n pod, dete peste lădoiul, în care-și țineà caierele de in și de cânepă, sărì 'n el și trase capacul, ca să se 'nchidă bine, apoi rămase acolo pitită și oprindu-și răsuflarea.

Au găsit însă sunetele cimpoilor pe biata femeie și 'n fundul lăzii, și când Petrea a început să cânte, s'a pornit și ea pe joc și dă-i acolo, unde se vârâse, dă-i cu toată virtutea, încât jucă și lădoiul cu ea - hodoronc - hodoronc! - până ce n'a ajuns în gura podului, de unde a căzut - hurduluc! - în tinda casei.

«O dau! - i-o dau!» - strigă Preuteasa gata acum și ea să și-l facă ginere pe Petrea.

S'a făcut apoi nuntă mare ca la casa unui popă, și iată-l și pe Petrea om cu rost, cu casă și cu masă, ba 'n urmă și cu copii.

Eară când aveà vreun neajuns, vreun necaz, vreo supărare ori când i se puneà ceva de a curmezișă, își luà cimpoile, cântă și toate erau bine.

Cine o știe mai departe, mai departe s'o spună.

LIMIR-ÎMPARAT

A fost ce-a fost... a fost odată o văduvă, care aveà o fată, Lia, și văduva erà săracă de nu mai știà cum să-și înoade zdrențele, iar Lia, fata ei, se făcuse harnică de creșteau flori pe unde-i călcà piciorul și dà muguri lemnul uscat când ea puneà mâna pe el.

Diminețile, când se deșteptà din somn, văduva suspinà din greu, căci nopțile o visà totdeauna pe fata ei voioasă și fericită, înconjurată de bogății și gătită ca o împărăteasă, și grea mâhnire o cuprindeà când o vedeà săracă și îmbrăcată în vestminte făcute din căpătate, dar peste puțin fața mamei iar se înveselià, căci Lia erà și în sărăcia ei tot voioasă și fericită parcă ar fi încunjurată de bogății și gătită, cum o visase, ca o împărăteasă.

Sculată în crepetul zorilor de zi, Lia se furișà tiptil din coliba sărăcăcioasă, ca să nu turbure nici măcar prin răsufierea ei somnul maicii sale, și începeà să măture preajma casei, să curețe cotețele celor trei găini, pe care le aveau, să-și adune porumbelii și să facă rânduială puind fiecare lucru la îndemână după cum cere rostul lui. Și cum măturà și făceà rânduială, Lia nu începeà dela pragul colibii, ci dela cel mai depărtat colț al curții și mânà gunoiul spre ușa de intrare, ca să nu rămâie nici un unghiu nescotocit și necurățit. Când se sculà, văduva steteà mai bucuros afară de cât în casă, și Lia ridicà gunoiul din prag, îl duceà la locul lui, apoi intrà, ca să dereticească prin colibă cântând voioasă, și oglindă luminoasă se făceau toate sub mâna ei, încât, împărat de-ai fi fost, ți-ai fi părăsit palatele, ca să stai în coliba văduvei.

Iar când Lia ieșea din colibă, curtea era plină de flori răsărite pe urmele pașilor ei, care toate se clătinau plecându-se spre dânsa, dar îi ziceau întristate: Bună ești, frumoasă ești, harnică ești, dulce ești la fire și totuși mult mai ai să umblî și să alergi, căci urzitul tău e dus pe altă lume, de 9 ani acum în pământ.

Așa azi, așa mâine, multe zile de a rândul tot așa, până ce Lia n'a fost cuprinsă de un nespus dor de ducă.

«Am să plec, mamă, în lume, că nu mă mai rabdă pământul și mă duce dorul, - zise ea. - Sunt acum fată mare și eu, și mi-se cuvine să-mi caut rostul în lume».

Văduva suspină, căci atâta copil avea și ea și mult îi era dragă fata, dar mamă era, ca ori și care mamă norocul copilului său îl visă, iar norocul în lumea largă se găsește.

«Mergi, - îi zise dar, - copila mea, și nici spine, nici buruiană în cale să nu-ți găsești».

Lia frământă aluat din făină neagră și-și făcù o azimă de drum, apoi pornì în cale lungă - nu cu opinci de oțel și curele de vițel ca Făt-frumosul din poveste, ci desculță ca o fată săracă, și se duse zi de vară până în seară, peste văi și dealuri, cum o ducea potecuța, pe care mai umblaseră și alții.

Cum se ducea așa, iată că dă peste o turmă de oi, care pășteă păzită de dulăi în vreme ce păcurarii dormeau la umbră de mărăcini.

Liei i se făcù milă de ea, căci dulăii erau toți schiopi de toate patru picioarele, iar oile, sărmanele, toate erau pline de scăieți de se fecuse pâslă bătucită lâna de pe ele.

«Oițelor, dragelor, - le zise Lia, - iă veniți la mama, ca să vă curețe».

Oile alergară din toate părțile și se adunară împrejurul ei ca bobocii plouați împrejurul cloșcii, iar ea se puse pe muncă grea și lungă, ca să le scoată scăieții din lână, unul câte unul, încet și cu băgare de seamă, cu degete subțiri și măiestre, ca nici pelcuța să nu le doară, nici firele subțiri să nu se rumpă.

Mult a stat așa și le-a tot curățit și iar le-a curățit de s'au adunat vravuri mari de scaieți și la dreapta, și la stânga ei, dar nu s'a lăsat până ce nu le-a văzut toate curate și cu lână moale și creață parc'ar fi trecută prin darac.

«Câți scăieți ai scos, atâte zile să ai, – îi ziseră oile ușurate, – și ori și cât de lung ți-ar fi drumul, buruiană în cale să nu-ți găsești», – mai ziseră și ele, parc'ar fi știut vorba mamei.

«Dar voi, cânilor, dragilor, de ce schiopătați fiecare de câte toate patru picioarele», îi întrebă ea acum pe dulăi.

«Pentru că suntem desculți ca tine, iar nu încălțați ca oile, – răspunseră, ei, – și sunt mulți spini și mulți mărăcini, prin care avem să alergăm».

Lia iar se puse pe muncă lungă și grea, ca să le scoată spinii din tălpi, tot unul câte unul, tot încet și cu băgare de seamă, tot cu degete subțiri și măiestre, ca nici să nu simtă când îi scoate.

«Câți spini ai scos, atâți ani să numeri în viața ta, – îi ziseră câinii, – și ori și cât de lung ți-ar fi drumul, peste spini în cale să nu dai».

Lia plecă mai departe ușurată, căci ușurat se simte omul, care le-a făcut altora vre-o ușurare, și-și urmă drumul pe potecuța cea netedă și curată de eră mare mulțumire să calci cu piciorul gol pe ea.

Nu trecu însă mult, și dânsa iar se oprì.

În drumul ei se zbătea în arșița soarelui o biată de rămuliță, subțirică, străvezie și plăpândă. Ar fi vrut, sărmana de ea, să intre în pământ, dar prea era bătătorit locul pe potecă, s'ar fi târât mai departe, dar i-se sleiseră puterile, și rău o ardeau razele fierbinți ale soarelui, care usucă și seacă vieața.

Liei i-se făcù milă de ea, o luă frumușel și, dând cu ochii de un mușuroi, scurmă puțin pământul din el, o puse în scurmătură și-o acoperi.

«Scurtă să-ți fie și netedă calea, căci mare bine mi-ai făcut, – grăi râma, – și să-ți aduci aminte de mine când te vei afla în mare strâmtoare».

Plecând înainte, Lia văzù în zarea depărtării o pădure, dar cum mergea, pădurea venea, parcă, și ea și se apropia, încât ai fi crezut, că aleargă – curat ca în poveste.

Nu făcù însă Lia decât puțin drum când dete peste o cârțiță, care orbită, sărmana, de lumina zilei, umblă buimacă și desnădăjduită, că nu mai poate să-și găsească mușuroiul, în care o așteptau puișorii flămânzi.

I-se făcù Liei milă și de ea, o luă în poală și o duse la mușuroiul, în care pusese râma.

«Bine cu bine să ți-se răsplătească, – îi zise cârțița, – căci mare bine mi-ai făcut și în greu drum ai plecat. Să știi însă, că din drum n'ai să te abați și unde ți-se va sfârși poteca, acolo să te oprești.

Lia își urmă drumul încă mai ușurată, și haide! pe potecă înainte tot mai aproape de pădurea deasă și plină de buruiană mare și de mărăcini înțesați.

Fiindcă în lumea aceasta drumurile toate se înfundă, pe înserate, când Lia a ajuns la pădure, s'a înfundat și poteca cea netedă și curată. Lia s'a oprit dar și, ne mai știind

Încotro să apuce, s'a așezat pe iarba verde și moale, s'a lăsat în paza duhurilor curate și, obosită, cum eră, de drum, a adormit deodată cu asfințirea soarelui.

Dimineața, în revărsatul zorilor, când s'a pomenit din somn, ochii ei s'au oprit asupra unei poteci netede și curate, care șerpuiă prin pădure, printre burueni și mărăcini.

Cârțița luase înțelegere cu râma, și peste noapte se adunaseră toate cârțițele, ca să taie rădăcinile buruienilor și să afâneze pământul în calea Liei, iar oile l-au bătucit cu unghiile lor cele tari și câinii l-au netezit cu tălpile lor cele moi, încât eră o mare mulțumire să calci pe el.

Lia își urmă dar drumul sprintenă și voioasă până în prânzul cel mic, până în cel mare și până în amurgul serii, când iar i se sfârși poteca și dânsa iar se oprî, iar se așeză pe iarba verde și moale și iar adormi sub paza duhurilor curate.

Când se pomeni a doua zi, ochii ei se opriră asupra florilor, care crescuseră pe urma ei și se plecau, ca de obicei, spre ea și-i ziceau mai înviorate: «Bună ești, frumoasă ești, harnică ești, dulce la fire și miloasă ești, dar tot mai ai să umblî și să alergi, ca să ajungi unde nimeni nu te așteaptă».

Iar în partea cealaltă se urmă poteca netedă și curată printre spini și mărăcini parcă ar fi voit să zică: «Vino, fată, și mă calcă».

A doua zi ca cea dintâiu, iar a treia zi pe înserate poteca s'a sfârșit la o derăpănătură de colibă pustie și părăsită în mijlocul pădurii, s'o vezi și să nu te mai uiți la ea.

Lia cu toate aceste intră, căci acolo aveà să se oprească, unde i-se înfundă drumul.

Să vezi cu ochii și să nu crezi cu gândul ceea ce eră în colibă.

Eră parcă vântoasele au stat în ea și și-au făcut toate toanele întrînsa: toate colțurile pline de păienjeniș îngreunat de praf și de gunoaie adunate din șapte țări, eară pe jos și pe pereți, – să știi și să nu mai spuî nimănui – ce eră și cum.

Lia se puse pe muncă lungă și grea, ca să dereticească și să curățe, să adune gunoiul și să-l care și să-și facă cuibul atît de curat ca pe iarba verde și moale, și în vreme ce ea lucrà, poteca, pe care venise, se umpluse de flori, care cântau voioase în adierea vîntului de seară.

După ce s'a înnoptat bine, deodată s'a pornit afară un viscol parcă veneau vântoasele – și nu alta și răsunau prin văzduh sbierete și țipete de te treceau florii.

Cuprinsă de spaimă, Lia nu mai știà ce să facă și unde să se ascundă, unde să-și găsească adăpost. Ea sărî iute pe vatră și se furișă 'n cuptorul, pe care-l curățise de cenușe, când de odată lelele, nebunele, deteră năvală val vântej unele peste altele, care pe ușă, care pe fereastră, care prin crăpăturile din pereți, căci se strecoară ele și prin urechia acului.

Și erau, Neică, frumoase toate, care de care mai subțirică și mai ușoară și mai sprintenă și mai sburdalnică, și gătite toate în haine țesute ca păienjenișul, încât ochii Liei se deschiseră mari și rămaseră întepenîți în țâțânele lor, că nu se mai săturau să vadă și să se uite cu jînd de femee jignită.

«Ce e aici!? ce a fost? – ce are să fie!? – grăi cea mai mare dintre ele, înspăimîntată de curățenia, pe care o vedeà împrejurul ei. – Aici a fost, ori e cineva... Simt parcă, miros, de ființă străină.

Inima Liei tâcăia pitiș, căci vai eră și de sufletul, și de trupșorul ei, dacă lelele, nebunele, care o zăpsiseră, îi și dedeau de urmă.

«Nu-i! – nu-i! nu-i! – strigară însă toate din toate părțile. – Nu poate să fie! – Am dat roată împrejur, și nicăiri iarba nu-i călcată și nici fir de păr, nici zdreanță de haină, nici urme de sânge țâșnit n’am găsit pe spini și pe mărăcini, iar prin văzduh numai noi putem să străbatem.»

Văzuseră ele pârtia de flori, pe unde călcase piciorul Liei, dar nu putea chiar nici în bazm să le treacă prin minte gândul, că florile vii sunt urmă de fată cu inima curată; se potoliră dar, se prinseră în horă și începură să joace lin, bătând cu piciorul în pământ și cântând cu glas adimenitor:

«Ieși, Limir, ieși, Limir Impărat, ieși să bem și să mâncăm! – Ieși, Limir, să ne veselim! Ieși, ieși, ieși, Limir Impărat.»

Și atât de lin jucau și atât de ademenitor cântau, încât Liei îi venea să iasă din cuptor și să se prindă în horă cu ele. N’a mai făcut-o însă și asta, căci de odată pământul se deschise și în deschizătură se ivi ridicându-se încetul cu încetul un tânăr și truș, și chipeș, să-l vezi și să știi, că l-ai văzut, Limir el însuși.

Limir acesta eră – nu un făt frumos ca toți feții frumoși de prin povești, vre-un fecior de împărat, care umblă razna prin lume și încurcă mințile zânelor și ale fetelor de împărat, ci el însuși, împărat, care avea și împărăție întinsă, și oștiri nenumărate, și palaturi strălucite, și slujitori credincioși, toate câte se cer pentru o stăpânire mare și puternică. Toate le avea, ba mai eră și blând, și drept, și milos, și dornic, cum unui Impărat i-se cuvine să fie, dar avea și un păcat: prea se credea, prea se socotia mai și mai decât toți, prea eră doritor de a eși din lume și prea nemulțumit, că nu poate să

iasă, și văzându-i slăbiciunea aceasta, lelele s'au făcut stăpân pe el și-l ademeneau și furau cu momeli, ca să-și petreacă nopțile veselindu-se în felul lor cu dânsul.

Și cum ieșea Limir Impărat din pământ, ieșea dimpreună cu el și palatul lui cel strălucit, încât lelele, nebunele, se pomeniră într'o sală întinsă și împodobită tot cu aur și cu petre scumpe, în mătăsuri și catifele, iar acolo unde stă Lia pitită, era un dulap de cristal, din care vezi fără ca să fii văzut, iar la o parte era întinsă și încărcată de toate bunătățile masa cea mare, pe care ardeau lumânări de-ți luau vederea.

«Care va să zică - de asta vă era vouă!? - grăi Lia închiudită. - De asta vă ardea! - Aici vă ducea gândul!»

Așa zicea și iar îi venea să iasă, dar nu ca să se prindă în horă, ci ca să răstoarne și masa cu toate bunătățile încărcate pe ea, și tot ceeace îi mai cădea în cale și să le alunge pe lele, nebunele, căci multă era întristarea în fața lui Limir, pe care nu-l lăsa în pace, și rău îi ședeă să fie trist.

Deodată însă răsună de undeva din văzduhuri o muzică, - să stai, s'ascuți și să-ți ieși din minți, nu alta, și Lia rămase încremenită și cu ochii duși la Limir, care, prins în horă, sălta îndelete și mândru fără ca să se uite fie la dreapta, fie la stânga și fără ca să zâmbească, parcă nu-i în lume nimeni alături cu dânsul și nu vede, sărman de sufletul lui, pe zânele ce-l sorbeau cu ochii.

Așteptă fata să-l mai vadă și așezându-se la masă cu ele, căci nu știa, că zinele se veselesc numai gândindu-se cu gândul, beau și mănâncă numai mângâindu-și vederile la masa încărcată și simt plăcerile numai închipuindu-și-le. Când era colo spre miez de noapte, luminile începură să se stângă una câte una, și, când nu mai rămase decât una

singură arzând, iar se pornì vântul, palatul cel frumos se prăbuși și se cufundă dimpreună cu Limir-Impărat în pământ, iară lelele, nebunele, se deteră valvârtej unele peste altele și se depărtară ca volbura în timpul verii.

Lia rămase câțva timp frecându-și ochii. Nu mai știà nici ea: i s'a părut, a visat, a aiurit ori le-a văzut toate în aievea.

Intr'un târziu a ieșit din cuptor.

Coliba luminată de un muc de opaet iar erà cum o găsisese, plină în toate colțurile de păienjeniș îmgreunat de praf și de gunoaie adunate din șapte țări, iar pe jos și pe pereți – nici să te uiți.

Acum însă Lia nu se mai apucă de muncă grea și lungă, ci începù să bată cu piciorul în pământ și să cânte cu glas adimenitor:

«Ieși, Limir, să ne vedem față în față. Ieși, Limir-Impărat, să grăim și să ne bucurăm! – Ieși! – ieși! ieși!»

Nimic nu se mișcă.

«Ieși, Limir, – stăruì dânsa din nou, – ieși, ca să văd, dacă ești om în toată firea, ieși, Limir-Impărat, ca să te ating cu mâna, să-ți aud glasul și să simt bătăile inimii tale».

Tot nu se mișcă nimic.

Când bătù însă de-a treia oară cu piciorul și zise «ieși Limir, că vreau și vreau să mă uit în ochii tăi!» – pământul s'a deschis și iar a ieșit la iveală Limir în mijlocul altei săli încă mai frumos împodobite, tot în roșu și verde, și i-a întins mâna, ca să se prindă în horă cu ea.

Ei se cutremură amândoi: el pentru că mâna ei erà caldă de se înfierbântà sângele în vinele lui, iară ea pentru că mâna lui erà rece de înghețà sângele în vinele ei.

Și se uitară uimiți unul la altul: el o vedeà cu obrajii rumeni, cu ochii plini de văpaie și cu zâmbetul pe buze, desculță și îmbrăcată în cămășuța ei curată, iară ea îl vedeà pe el în podoabe împărătești, dar cu fața albă ca varul, cu ochii stinși și cu buzele supte.

«Dar tu, sărman de sufletul tău, cum ai răsbit până aici?»
– grăi dânsul pe șoptite.

«Întreagă, sănătoasă și curată», – răspunse ea.

«Nici buruiana n'ai călcat-o, nici hainele nu ți s'au zdrențuit, nici trupul nu ți s'a sângerat, nici tălpile nu ți s'au umplut de spini?» – întreabă el.

«Nu!» – răspunse ea.

Limir simți, cum i se desmorțește trupul și i se înviorează sufletul.

«Lucru ne mai pomenit, – grăi dânsul, – dar tot vai de sufletele noastre, căci mari chinuri ne așteaptă pe amândoi.
– N'ai întâlnit în calea ta o turmă de oi păzită de niște câni?»

«Ba da», – răspunse ea.

«Oile acelea sunt tot fete, care au îndrăsnit să vie, iar câinii tot voinici, car au încercat să scape de aici, – răspunse el, – și amare o să ne fie zilele, dacă lelele dau peste tine. Eu, muncit mereu de dorințe ce nu se pot împlini, am să te iau într'una la goană și să mușc în carnea ta, iar tu, ca să scapi, ai să alergi prin bălării și prin mărăcini cuprinsă de spaimă. – O singură scăpare ar fi: să nu stai aici, nici să nu te întorci, ci să răzbești înainte și mereu înaintea prin desișul pădurii până ce nu vei dà de altă colibă ca aceasta, în care stă mama lelelor, și să deslegi întrebările, pe care ți le va pune ea. Perduți suntem amândoi, dacă nu răzbești și nu ești în stare să dezlegi, căci numai așa se perde puterea vrajei».

«Duce-mă-voiu și mă voiu tot duce, – grăi Lia, – și voiu răzbî și-mi voiu adună toate puterile, dacă e vorba să scap un suflet.»

Și nici c’ar fi fost adevărată povestea, dacă n’ar fi grăit așa și nu i-ar fi fost fapta ca vorba.

Indată dar ce Limir-Impărat s’a cufundat iar dimpreună cu palatul lui, Lia a prins inimă și a pornit-o înainte.

N’au mai venit însă acum nici râmele, nici aricii, nici oile, nici dulăii, ca să-i netezească drumul, ci trebuia să răzbească, vai de trupușorul ei, prin bălării, printre spini și măracini, încât fășii-fășii i s’a făcut cămășuța, fire-fire i s’a zmulș părul din cap prin scăieți, trupul i s’a sângerat și tălpile picioarelor i s’au umplut de spini. Nu poate însă nimic în lume să moaie voința tare, și Lia a mers și tot a mers, cum se zice, zi de vară până în seară și azi, și mâne, și poimâne, trei zile dearândul.

A treia zi pe însărate, a zărit, în sfârșit, din depărtare coliba cea încă mai dărăpănată, în care ședeă, precum îi spusese Limir-Impărat, mama lelelor.

Asta, o hârcă bătrână și colțată, cu nasul cârlig și cu ochi de șarpe călcat pe coadă, o simțise de mult și o așteptă în pragul colibii răzămată de bățul ei noduros.

Lia simți că-i trece prin inimă fier roșu și prin vine sloiu de ghiață când se uită în fața ei: s’o facă scrum cu ochii și nu alta.

«Bună seara, maică, și bine te-am găsit!» – grăi Lia cu glasul ei de turturică speriată.

Bătrâna mișcă puțin din cap, dar nu-i răspunse nimic, ci-și ridică numai bățul și bătù cu el în pământ parc’ar fi voit să vestească pe cineva, că a sosit cine avea să sosească.

Nu mai văzuse ea în viața ei, – și tânără nu mai era, – picior de om pământean pe acolo și stă și se uită și nu se putea dumeri, cum a putut o fată plâpândă să răzbească printre lele, nebunele, și să ajungă așa de departe.

A răzbit însă, și parcă nu se simțea destul de tare, ca să se prindă cu dânsa.

«De! – îi zise ea într'un târziu cu glas pițigăiat. – Vei fi venit tu de ce vei fi venit, te va fi ispitit cine te va fi ispitit, te va fi ajutat cine te va fi ajutat, dar de geaba ți-ai sângerat trupul, că nu sunt eu aceea, pe care o cauți, ci soacră-mea, bunica lor, care șade peste nouă țări și nouă mări, și mult ai mai avea să umbli și să-ți sângerezi trupul, ca să ajungi la ea, bătrână, colea ca mine, ai fi când te-ai întoarce, dacă te vei mai întoarce, de acolo. Fă-ți mai bine calea întoarsă, – adause ea cu glas dulceag și momitor, – și bucură-te c'ai scăpat până aci cu obrazul curat».

«Nu nouă, – îi răspunse Lia, – ci nouăzeci și nouă dac'ar fi țările și tot atâtea mările, eu tot înainte aș merge».

Baba se încruntă odată, își încrêți sprâncenele stufoase și bătù iar cu bățul ei noduros în pământ.

«Ia să-ți văd vîrtutea!» zise apoi, și deodată se iviră ca ieșiți din pământ o mulțime de dulăi îndârjiți și se repeziră cu toții lătrând și cu dinții rânjiți asupra Liei, ca s'o sfâșie în bucăți. Lia-și urmă însă inimoasă drumul, deși dulăii i se ațineau în cale. Degeaba-i asmuțà baba, căci nici unul nu săria la fată, ci făceau potecă sărind peste buruieni și călcându-le, culcând mărăcinile la pământ și curățindu-le de spini, care toți intrau în tălpile lor.

Erau câinii, căroră Lia le făcuse un mare bine, și cu cât mai mult turbà în mânia ei baba și cu cât mai rău îi asmuțà, cu atât mai mulți erau și spinii intrați în tălpile lor: în cele

din urmă ei nici nu mai lătrau, ci chelălăiau schiopătând ca vai de ei din toate patru picioarele.

I-se făcù Liei și astădată milă de dânșii, dar, vorba aia, «Milă mi-e de tine, însă mă arde de mine»; ea nu se mai oprì, ca să le scoată spinii, ci-și urmă drumul în vreme ce baba îi bătea pe dulăi cu bățul ei noduros.

N'a mers însă Lia mult și se auzià încă din depărtare chelălăiturile cânilor când se iviră în calea ei o mulțime de șerpi mărunți, care se uitau cu gurile căscate și cu limbile scoase la ea și-i sâsăiau în urechi de te treceau florii. Ea mergea înainte printre ei și peste ei băgând de seamă, ca nu cumva să calce pe vre-unul pe coadă. Cu cât însă ea înainta, cu atât șerpilor ieșiți în calea ei erau mai mari și mai furioși, cu atât sâsăiturile lor erau mai ascuțite și cu atât spinii de prin mă răcini erau mai lungi, mai groși și mai ascuțiți. Nu e însă în lume nimic ce poate să țină în loc pe cel ce vrea cu tot dinadinsul să meargă înainte.

«Bălauri cu șapte capete dac'ați fi, eu tot calc peste voi!»
– grăi Lia și-și urmă drumul.

Deodată se ivì în calea ei un șarpe mare, de tot mare, cu gura ca șura și cu limbile late de-o palmă și lungi de trei coți, s'o înghită într'o îmbucătură și să-i cauți degeaba urma.

Lia își făcù de trei ori cruce gata în gândul ei de ori-și-ce.

Când însă șarpele se repezì cu gura căscată printre mă răcini la ea, un spin lung și gros și ascuțit apucâ între falca de jos și se înțepenì în cerul gurii lui negre și i-se făcù căluș înfipt.

Cuprins de dureri sfâșietoare, șerpoiul începù să se încolătăcească, să se sbată și să se salte.

Liei i se făcù milă de el, și, luându-și inima în dinți, ea se apropiè și-i scoase spinul din gură.

«Puțin ai ostenit, dar mult bine mi-ai făcut și mare o să-ți fie răsplata!» – grăi șarpele ușurat și începù s’o mângăie cu limbile lui, și, cum o mângăia, rana i-se vindecă fiindcă nu e în lume leac ca limba de șarpe, și cât ai bate în palme, ea se făcù de o sută și de o miie de ori mai zdravănă, mai gingașă și mai frumoasă decum fusese.

«Incalecă acum pe mine, – îi zise dup’aceea, – și ține-te bine, că am să te duc – nu ca armăsarii hrăniți cu jăratic, nici ca pajurile ’n sbor, ci ca zmeii ce se iau la întrecere.»

Lia încălecă, și șarpele cel mare se aruncă în săltate de-o ridică de-asupra măcăcinilor, apoi se răpezì înainte încât ochii ei se împăiengeniră de nu mai vedeau nici la dreapta, nici la stânga, ci numai zare nesfârșită înainte.

Cât dai în palme, ajunseră la mare și șarpele se avântă în valuri și-o duse lunecând printre ele înainte până la celalalt țărmure.

Așa au trecut trei țări și tot atâtea mări, alte câte trei și iar câte trei, de s’au făcut câte nouă în cap, cum zisese mama lelelor, dar le-au trecut pe toate parc’ar fi ațipit aici și s’ar fi pomenit acolo.

Sgriptoroaica cea împetrită de bătrână simția după miros, că vine și se apropie ceva ce n’a mai fost prin partea locului, dar nu putea să dee cu socoteală, ce și cum și de ce, și sta în pragul colibii dărăpănate gârbovă, răzămată în două bețe noduroase și clănțănind din cei doi dinți ce-i mai rămăseseră în gură.

Când fură aproape, șarpele se oprì și se întinse, ca Lia să descalece.

«Acum urmează-ți drumul în pace, – grăi dânsul scuturându-și solzii, – și când vei mai avea nevoie de mine, bate de trei ori în palme, că eu, ori și unde aș fi, te aud și, vară fie, iarnă fie, viu într’o clipă la tine.»

Lia-i mulțumì cum se cuvine și-și urmă drumul.

Bunica lelelor începù, când dete cu ochii de ea, să tremure mai de mânie, mai de îngrijare, căci simțìa, că și-a găsit nașul.

Cum o vedeà – așa de tinărá, și frumoasă, și dulce la fire, și întreagă și nevătămată, înțelegea, că mare trebuia să-i fie puterea și multe farmecele, ca să fi putut răsbì cale atât de lungă fără ca să îmbătrânească și drum atât de greu, fără ca puterile să i-se sleiască.

«Acum e acum!» – își zise dar intețindu-se.

«Bună seara, mamă!» – grăi Lia și astă-dată.

Bunica lelelor nu îi răspunse nici ea, ci o măsură cu ochii ei țepoși de sus până jos și de jos până sus.

«Nu sunt mamă, ci babă», – îi răspunse apoi într’un târziu morocănoasă, și mult erà fioroasă când își dedeà astfel răspunsul.

«Nu-ți știu anii și n’am să-i număr, – întimpină Lia cu glas de pisică lingușitoare, – dar îți văd fața și bunătatea din ea, și, ori-și-cum te vei fi socotind, mie îmi ești cum îmi pari.»

Baba se mai muiă puțin. Ori și cât de bătrână ar fi baba, i-se ’nveselește inima când o crezi încă tinărá, și cel mai rău om se moaie și el nițel când alții îl cred bun.

«O fi, n’o fi cum zici, – grăi dânsa, – de mare lucru te-ai apucat, și mult mi-e milă de tine, că de venit ai venit, cum ai venit, dar nu știu, cum o să te întorci.»

Mult ar fi dorit ea să știe, cum a potrivit Lia lucrurile, ca să răsbească întreagă și nevătămată și să vie cale atât de lungă fără ca să îmbătrânească.

«Ce te-a adus?» adăugă ea, și asta erà întâia din cele trei întrebări.

«Ajută, ca să te ajuți! – îi răspunse Lia. – Cum am venit, așa o să mă și întorc, și val-vârtej dacă s’ar răsturnà toate, drumul degeaba n’o să-mi fie.»

Când auzì asemenea vorbe, bunica lelelor iar începù să tremure, însă mai puțin de mânie și mai mult de frică.

«Cum mă vezi?» întrebà iar dânsa.

«Cu ochii», răspunse Lia fără ca să știe, că răspunde la a doua întrebare.

«Și ce cauți?» fù a treia întrebare.

«Omul, – răspunse Lia, – cât umblă pe pământ, tot moartea o caută.»

Acum baba se cutremură.

«Ia să mă uit mai bine ’n ochii tăi, – îi zise și se apropie răzâmându-se în cele două bețe de dânsa, i-se uită în ochi și-i puse mâna pe umărul gol.

Ochii Liei erau stânși, iar trupul ei erà rece ca sloiul de ghiață.

Nu știà Lia, săraca, că-i vindecase șarpele mângăindu-o cu limbile lui toate rănila și-o făcuse nevătămată ca nici sabia să n’o taie, nici focul să n’o ardă, dar îi făcuse și sângele rece ca al lui, stânsese tot focul vieții din ea și-i oprise viața în loc, ca, ori-și-cât ar mai custà pe pământ, tot așa, cum e, să rămâie.

N'o știà Lia aceasta, dar o știà baba cea înrăită, care vedea acum, că nu mai are nici o putere asupra ei – câtă vreme nu e om în toată firea.

«Vai de sufletul tău, – îi zise dar luându-i mâna: – nu vezi tu, nu simți, nu-ți dai seamă, că nu mai ai nici o viață în trupul tău, că sângele nu mai curge în vinele tale, că ești rece ca sloiul de gheață. – Uite! – Fiindcă ești fată bună și mi-ai vorbit frumos, mi-s'a făcut milă de tine și am să-ți gătesc o alifie, ca să te freci cu ea și să te faci iar cum ai fost. Ori și cine, bărbat fie ori femeie, scapă chiar și de cea mai spurcată vrajă, dacă se freacă cu alifia acea».

Lia se simți chiar mai rece decum erà: își aducea aminte de vorbele, pe care i-le grăise Limir Impărat, și știà acum, că după alifia aceasta a venit ea aici.

«Bună ești și miloasă, – îi zise dar, – și cât o fi lumea n'o să te uit.»

Orișicât de îndrăcită ar fi fost însă, bunica lelelor nu putea să facă alifia aceea ea singură, ci numai ajutată de o fată nevinovată, care trebuia să adune șapte flori dela șapte buruieni, de șapte-ori câte șapte frunze dela tot atâți copaci și șaptezeci de rădăcini dela șaptezeci de alte buruieni și să le pună toate în cazan, ca baba să le fiarbă toate în bale dela șaptezeci și șapte de șerpi.

S'a apucat dar Lia și astădată de muncă lungă și grea: a adunat de prin pădure cele șapte flori, cele de șapte-ori câte șapte frunze și cele șaptezeci de rădăcini, a frecat cazanul cel mare, pirostriile de fier și linguroiul de aramă de le-a făcut lucioase, a strâns șaptezeci și șapte de brațe de vreascuri uscate șvarog, ca să aprindă focul, a pus flori, frunze și rădăcini în cazan, a ridicat cazanul pe pirostrii și se bucurà, sârmana, că a scăpat și de aceste, căci nu se gândea, că perirea și-o pregătește.

Baba a bătut apoi din palme, și au venit din șaptezeci și șapte de părți cei șaptezeci și șapte de șerpi, toți cu limbile scoase și gata de a umplea cazanul.

Între aceștia se află însă și cel scăpat prin Lia de grele suferințe: el se furișă lunecând pe lângă dânsa și-i zise pe sâsăite la ureche:

«Să nu te pună păcatele să te freci cu alifia, că-ți pierzi toate puterile, ci scuipe în palme și fă ca și când te-ai fi frecând cu alifie.»

El știa, că nu are alifia putere decât frecată fiind cu mâna unei fete nevinovate.

«Așa o să fac!» – zise Lia și, după ce șerpii își făcură și ei rândul, voi să aprindă focul.

«Oho! – mai va, fată, mai va!» – grăi bătrâna. – Pentru că fiertura să se prindă, trebuie să mai dereticești prin colibă și să curăți curtea din dosul colibii, ca toate să fie ca la casa unei fete mari.

«S'o mai fac, – zise Lia, – și pe asta.»

S'o facă – vai de capul ei!

Ea rămase încremenită când deschise ușa colibii: de când bunica lelelor a fost fată mare n'a mai dereticit nimeni prin colibă, gunoiul se adunase mormane, iar prin colțuri păienjenișul încărcat de praf sta perdele groase, și pretutindeni mișunau păienjeni mari cât pumnul, muscoi înțepători și fel de fel de alte bâzdâgânii, care, simțând mirosul de sânge curat, deteră năvală asupra Liei, ca s'o sleiască într-o clipă.

Știa, afurisite, că ea, care lasă locul curat pretutindeni, pe unde trece, e dușmanca lor cea mare.

În curând simțiră însă, că n'au ce să-i facă și i se deteră rușinate din cale.

O știuse și baba aceasta și-o puse pe Lia să dereticească numai pentruca să le îndârjească.

«Puișorilor, draguților, – le zise dar, – mai aveți puținică răbdare, că în curând vi-o dau gata.»

A curățit dar Lia și păienjenișul, și pereții, a cărat gunoiul, a măturat și a șters praful, a făcut coliba curată de-ar fi putut să stee chiar și Limir-Impărat în ea.

Ea rămase și mai încremenită când ieși în curte.

Aici își ținea baba hoarele, găini moțate, rațe deșelate, broaște țestoase, șopârle râioase și fel de fel de alte jigării spurcate, cu ale căror ouă trăia și care umpluseră curtea de găinaț și de fel de fel de alte murdării, încât te cuprindea leșinul chiar și când te gândeai numai, că ai să simți mirosul. Iară prin murdăriile acelea colcăia gadul de vermi, prin văzduh roiau fel de fel de muște, pretutindeni mișunau jigării, care se hrănesc cu vermi și cu muște, și șoareci, și guzgani, și conopiștirițe, și lilioci, bufnițe cu capul cât banița și șerpi fel de fel, să vezi cu ochii și să nu crezi, ci să te miri și să nu mai știi, ce să zici.

«Las', că vă viu eu de hac!» – grăi Lia și intră cu bărbăție în curte.

«Intr'o clipă deteră cu toate năvală asupra ei, unele târîș, altele pitiș, iar altele alergând ori sburând. Degeaba însă, că nu puteau să-i facă nimic: ea se scutură odată și toate căzură la pământ.

«Puișorilor, dragilor, – grăi baba și de astădată, – aveți puținică răbdare, că vi-o dau deodată gata.»

Poate ori și cine să dea cu socoteală, cât și cum a trebuit să muncească Lia, ca să curețe și curtea bunichii lelelor, – muncă nu șagă! Las' că de aici cără și colo se adună, dar afurisitele acelea de lighioane se îngrămădeau în urma ei și unde ea curăța, acolo se spârcăiau ca să le umple toate de alte murdării, și iar trebuia să curețe și iară și iară și – și până ce n'a ajuns să curețe și mațele din ele.

«Uf!» – grăi dânsa când o mântui și asta și se duse să aprindă focul la cazan.

Au fiert florile și frunzele și rădăcinile și tot au fiert în clocote în vreme ce baba mestecă mereu cu linguroiul și boscorodea cum știà, și tocmai pe la miezul nopții văzduhul se umplu de un miros plăcut și începù să se prindă pe deasupra un fel de pojghiță ca smântâna. Asta erà alifia, care desghiață sângele, desmorțește vinele și pune în mișcare viața, ca omul om să fie.

«Ia, fată, – grăi baba cu glas momitor, – și freacă-te și la ochi, și la tâmples, și la crucea pieptului, și în palmă, c'o să te simți ca înviată din morți»!

Asta erà dar taina.

«La ochi, la tâmples, la crucea pieptului și în pălmi, – grăi Lia, – atât voiam să știu»!

Ea se duse apoi, luă un țest de broască, îl curăți bine, și începù să adune în el alifia până ce nu-l umplu. Când veni însă rândul să se frece, ea făcu precum îi zisese șerpoiul: dădeà pe deasupra alifiei cași când ar fi luând din ea, dar făceà parcă-i erà greu mirosul și se țineà de nas cu mâna stângă, iar pe supt ea scupà pe deget, apoi se frecà.

Așa s'a frecat și la ochi, și la tâmples, și la crucea pieptului, și în pălmi, iar bunica lelelor nu se îndoià, că cu alifie s'a frecat.

«Țo pe ea – pușorilor, dragilor!» – strigă dar cu toată răutatea ei și bâzdâganille toate și toate jigăniile deteră năvală asupra Liei, ca într'o clipă s'o facă miș-fărămiș, încât numai oase albe să se aleagă de ea.

Lia însă se scutură odată, răsturnă cazanul de pe pirostria și pe acî îi fû drumul – cu țestul plin de alifie.

«In ceas bun să fie!» – strigă șerpoiul, care îi ieșî peste puțin în cale. – «Cum ai pornit-o, așa s'o și scoți la capăt. – Acum scuipă încă odată pe deget, ia cu el alifie și freacă-mă în frunte, la ochi și la crucea pieptului.

Lia făcû precum i-se zise și șarpele se sbătû puțin, se dete odată peste cap și se făcû armăsar cu nări umflate și cu ochi focoși.

«Eu sunt armăsarul lui Limir-Impărat, – îi zise, – pe care nimeni afară de dânsul nu l-a încălecat. – Incalecă-mă și ține-te bine, că am să te duc cum nici pe el nu l-am mai dus».

Lia a încălecat, ș'apoi a pierdut vederile în repeziciunea goanei, în care a fost dusă și dusă mereu – într'o răsuflare până la turma păzită de câinii cu picioarele pline de spini.

Aici armăsarul se oprî.

«Uite! vezi oile acelea!? – grăî armăsarul. – Sunt tot fete, care au făcut ca tine încercarea de a-l scăpă pe Limir-Impărat și-au fost vrăjite de lele, iar câinii sunt tot feți frumoși, care duși de dorul lor, au răsbit până la mama lelelor, ca să le scape pe fete, și-au căzut în urgie. – Descalecă și dute de le freacă și-i freacă, cum știi, cu alifie, dar bagă de samă, ca să nu ți-se prindă alifia de deget».

Lia făcû precum i-s'a zis, și una câte una oile se scuturară, se deteră peste cap și se făcură fete care de care mai frumoasă, încât tot să stai și să te uiți la ele.

Armăsarul necheză odată, și din largimile câmpiei veniră în goană mare cai frumoși, pentru fiecare fată câte unul, iar, după ce încălecară, fetele se pomeniră gătite în haine scumpe și frumoase cum li-se cuvine călărind pe asemenea cai.

Lia văzându-le atât de frumoase și atât de frumos gătite, eră cuprinsă de ciudă și-i păreă rău, că le-a făcut bine, dar tot îi frecă și pe câni, care se scuturară și ei, se deteră peste cap și se făcură feți frumoși, care de care mai voinic.

Armasarul iar necheză și iar veniră cai frumoși, pentru fiecare câte unul, și voinicii, încălecând, se pomeniră și ei îmbrăcați în haine scumpe și frumoase.

«Dar aceia cine sunt și de ce dorm când ar trebuì să steie treji și să poarte grijă deturmă»? – întrebă Lia arătând asupra păcurarilor.

«Așa li-e rostul – grăi armăsarul. – Sunt sfetnicii lui Limir-Impărat, care prin momelile lor și-au amețit stăpânul și i-au umplut capul de fumuri. – Haid să mergem mai departe».

Lia încălecă și abia acum își dete seamă, că ea însăși e gătită în haine încă mai frumoase și mai scumpe decât ale celorlalte fete și împodobită tot cu aur și cu pietre scumpe. Pe când însă ceilalți vorbiau și râdeau în voie bună, ea se ținea țeapănă, rece și mândră în scări, eră posomorâtă și înfumurată parcă n'ar fi nimeni vrednic să stea alături cu dânsa, nici să simtă mirosul alifiei ce mai rămăsese în țeștul, pe care îl ducea cu multă grijă în mâna ei stângă.

Mult ar fi voit, Doamne, să se vadă în oglindă și rău eră mâhnită, că eră pustiu împrejurul ei și nu se adună de nicăiri lume, ca s'o vadă și să stea uimită.

Mare-i fu dar bucuria când, așa cum mergeau în jocul câmpiilor, li se ivì în preajma vederii un sat. Peste puțin însă

ea zări mai la o margine și coliba, în care crescuse și din care plecase în lume, și-i veni să-și schimbe drumul. Ii era greu afară din cale să-și vadă sărăcia și să deie ochi cu mama ei cea îmbrăcată în zdrențe înodate.

«Ei! – grăi însă prinzând inimă. – Ce-mi pasă!? – Ei tot nu știu nimic, nimeni n’o să mă cunoască, iar eu fac ca și când n’aș fi știind nimic».

Așa a și fost.

A mers iute vestea, că vine o împărăteasă cu curtenii ei, ca să-i ducă lui Limir-Impărat daruri neprețuite, și multă lume li s’a adunat în cale ca să-i vadă.

Eră și văduva cea săracă, mama Liei, acolo și cum văzù din depărtare alaiul, își aduse aminte, că așa’și visà dânsa fata.

«Lio, fata mea, Lio! – strigă ea după ce alaiul se apropiè.

Lia însă se ținea țăpână, rece și mândră în scări și trecù posomorâtă și înfumurată înainte parc’ar fi fost din altă lume.

«Nu-i Lia, fata mea, – grăi văduva întristată. – Și totuși parc’ar fi aidoma ea. – Ce s’o fi ales de Lia mea!?»

Așa au trecut prin sate și prin orașe multe, mereu prin mijlocul mulțimei uimite, și Lia se simțea din ce în ce mai nemângăiată, că toți o vedeau, dar ea însăși nu puteà să se vadă pe sine.

A mers în cele din urmă vestea până la Limir Impărat, care-și petrecea zilele în marele lui palat, încunjurat de sfetnici și de slugi fără de număr, dar singur în mijlocul lor, tot tânăr și frumos, dar mereu posomorât.

«Doar o da Dumnezeu!» – ziceau supușii lui când o vedeau pe Lia atât de frumoasă și cu alaiu atât de strălucit. Mult ar fi dorit să-l știe și pe el om cu rost la casa lui, și păreche mai potrivită nu puteau să-și închipuiască.

Limir Impărat mai zâmbia parcă și el din când în când și o așteptă cu oarecare nerăbdare. Când a aflat însă, că ea e mândră și se ține țăpână în scări, el a început să-și încrețească sprâncenele și să dea porunci, ca să i se adune oastea.

«Nu cumva!? – își zicea. – N’ar voi cumva să se sămuiască cu mine!?»

Asta ar fi voit el s’o vadă!

Când curtenii l-au vestit, în sfârșit, că Lia a sosit cu alaiul ei, Limir s’a gătit în cele mai strălucite podoabe și a poruncit să i-se adune curtenii în sala cea mare, unde-și avea tronul făcut din aur și așezat la înălțimea de șaptezeci și șapte de trepte.

După ce el urcă cele șaptezeci și șapte de trepte, se așază în tron și luă schiptrul în mână, sfetnicii și curtenii își plecară capetele și îngenuchiară pe trepte fiecare după rangul lui, cei mai umiliți și mai vrednici mai sus și mai aproape de stăpân, iar cei mai îndoienici ceva mai jos și mai departe de el.

Așa-l găsi Lia când intră cu alaiul ei în sală și cât dete cu ochii de el, îl și cunoscù și fu gata să-i aducă aminte cele petrecute în coliba lelelor.

La dreapta tronului era însă o oglindă mare și la stânga alta, și Lia rămase, când se văzù în oglindă, într’un fel de aiurare; nu mai vedea acum nici sală, nici curteni, nici tronul cu cele șaptezeci de trepte, ci, uimită de frumuseța ei, se

simția cu trei palme mai înaltă și-și ridică cu atâta mândrie capul, încât toți începură să tremure în fața ei.

Limir-Impărat își aduse aminte de ea și nu-și mai putu stăpâni firea.

«M'a întrecut, m'a răpus, m'a dat gata!? – își zise el și coborî printre curtenii săi umiliți cele șaptezeci și șapte de trepte, ca să meargă la ea și să i-se închine ca ori și care muritor.

«Lie, – îi zise – parcă ne-am mai văzut», – și plecându-se îi întinse mâna.

Lia înghiți un nod: îi eră peste putință să facă mărturisirea, că dânsa e ceeace umblă odată desculță și în cămășuță curată.

«Ți se va fi părând», – îi răspunse, – dar îi întinse și ea mâna – așa mai din depărtare.

El îi ținù câțva timp mâna, dar nu mai simția florii, pe care îi simțise, nu se desmorția, nu i-se încălzea sângele în vine.

«Da, mi-s'a părut numai! – Alta eră și altfel în toată firea ei aceea, pe care o știu», – grăi posomorât și se întoarse, ca să urce cele șaptezeci și șapte de trepte, să șadă în tron și să ia schiptrul în mână.

Lia însă nu-l lăsă, ci-l ținù în loc.

Acum i se înfundă însă și Liei.

În zadar îi spuse c'a umblat și a ostenit, a trecut prin multe și s'a canonit, ca să caute alifia ce desmorțește vinele, în zadar îl încredință, că a găsit-o și vine cu ea de peste nouă mări și nouă țări, în zadar stăruì să-l frece fie măcar și numai la ochi și la tâmpile, căci el ținea una și

bună, că alta e aceea, pe care o știe dânsul și o așteaptă, o luă drept o vrăjitoare, care vreă să-l peardă cu farmecele ei, ba în cele din urmă se îndârji și voi s'o deă afară din palat și s'o alunge din împărăția lui.

Toate ca toate, dar asta n'o mai puteà suferi Lia.

Atinsă în mândria ei, ea-și perdù sărita și cu ea toată rușinea. Băgă dar mâna în țestul cu alifie și se frecă la ochi, la tâmple la crucea pieptului și în pălmi, apoi se scutură ca trezită din somn și rămase în fața lui așa, cum o știà el, desculță și în cămășuță curată.

«Asta e!» – strigă Limir Impărat și sărì să o cuprindă în brațe, dar nu-i simți bine trupul cald când Lia îi dete brânci atingându-l la obraji și la crucea pieptului cu mâinile ei pline de alifie și se desfăcù din brațele lui ca șarpele lunecos.

«O să alergi tu după mine cum am alergat eu după tine!» grăi dânsa, apoi se depărtă iute dimpreună cu alaiul ei, încălecă și plecă în goană mare.

A și alergat Limir, bietul de el.

Atins și ici, și colo de alifie, el nu mai erà nici viu, nici mort, ci numai așa – leșinat și lihnit.

Porunci dar, ca iute-iute să încalece cu toții și s'o urmărească pe Lia. A trecut însă vreme multă până ce slugile au scos caii din grajdurile împărătești, li-au pus șelele și frânele și până ce sfetnicii și curteni au încălecat, căci, de! erau boieri, nu oameni de rând. Erà departe Lia când ei au plecat în urmărirea ei, și nici vorbă nu puteà fi, ca s'o ajungă în drumul ei spre coliba văduvei.

Mare a fost, Doamne, bucuria mamei când și-a văzut fata întorcându-se tot cum a fost, dar cu alaiu frumos și mare de nu-l mai încăpeà nici coliba, nici curtea, nici preajma curții.

Răsăriau florile și acum pe urmele pașilor ei și se clătinau plecându-se spre ea, dar nu mai erau triste, ci-i cântau voioase: Bună ești, harnică ești, frumoasă și la fire dulce ești și puțin ai să mai stai cu noi, că vine într'o răsuflare ursitul tău.

A și sosit în curând, și văduva cea săracă nu mai știà ce să înceapă când s'a pomenit la coliba ei cu Limir Impărat el însuși, venit ca să cerșească alifie și să-i pețască fata.

Că i-o dă, ori nu i-o dă, – despre asta nu mai puteà să fie vorba: s'a făcut, Neică, o nuntă împărătească de se vestește și astăzi despre ea, și șapte zile și șapte nopți, împărăția întreagă a tot mâncat, băut și s'a veselit, a tot jucat și jucat de-a schimbat fiecare flăcău de dai Doamne câte trei perechi de opinci.

Numai sfetnicii și curtenii lui Limir Impărat erau cam puși pe gânduri, căci, de! multe s'au întors cu susul în jos și mulți dintre cei de pe treptele de sus s'au coborât ceva mai în rând cu talpa scării.

Iar lelele, nebunele, au rămas cum fuseseră, dar de atunci încoace, când se întâlnesc pe la răscruci, se mai prind și numai singure în horă.

1). «*Suveica*» se numește instrumentul cu ajutorul căruia «*năsădeala*», adică firul țesut, se trage prin «*urzeală*», adică firele lungi, în care se țese.

2). „*Crimpiță*” este termenul pentru încurcarea firelor. Acea femeie țese bine, care nu «roade», adică rumpe și leagă «nod» în pânză care «bate des», încât firele crucișe nu se deosibesc, ci sunt dese unul lângă altul.

3). Aici povestea variază. Unii zic: «Feciorul împăratului a poruncit ca să lege pe crișmăriță de cea mai sălbatică eapă din țară și să încunjure țara de șapte ori cu ea». Alții zic: «Împăratul cel bătrân rugă pe Dumnezeu, ca atunci când crișmărița va trece pe poartă, să crape pământul și ea să se cutrupească». Și iarăși alții zic: Florița s’a rugat de împăratul ca să nu pună pedeapsă aspră pe capul maicei sale celei bune, ci precum am zis mai sus. Aceste deosebiri sunt caracteristice, pentru aceea le amintesc. Ele ar împiedeca cursul poveștii pentru aceea le pun în notă.

4). Păcurar la Români de peste Carpați însemnează păstor.

TABLA DE MATERIE

TABLA DE MATERIE

Zâna zorilor	5
Florița din codru	78
Ileana cea șireată	117
Doi feți cu stea în frunte	136
Păcală în satul lui	155
Petrea prostul	185
Limir-Împărat	235

End of the Project Gutenberg EBook of Povesti, by Ioan Slavici

*** END OF THIS PROJECT GUTENBERG EBOOK POVESTI ***

***** This file should be named 62916-h.htm or 62916-h.zip *****
This and all associated files of various formats will be found in:
<http://www.gutenberg.org/6/2/9/1/62916/>

Produced by Albert László from page images generously made
available by the Google Books Library Project

Updated editions will replace the previous one--the old editions will
be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright
law means that no one owns a United States copyright in these works,
so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United
States without permission and without paying copyright
royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part
of this license, apply to copying and distributing Project
Gutenberg-tm electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG-tm
concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark,
and may not be used if you charge for the eBooks, unless you receive
specific permission. If you do not charge anything for copies of this
eBook, complying with the rules is very easy. You may use this eBook
for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports,
performances and research. They may be modified and printed and given
away--you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks
not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the
trademark license, especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE

THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE
PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg-tm mission of promoting the free
distribution of electronic works, by using or distributing this work
(or any other work associated in any way with the phrase "Project
Gutenberg"), you agree to comply with all the terms of the Full
Project Gutenberg-tm License available with this file or online at
www.gutenberg.org/license.

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project
Gutenberg-tm electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg-tm
electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to
and accept all the terms of this license and intellectual property
(trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all
the terms of this agreement, you must cease using and return or
destroy all copies of Project Gutenberg-tm electronic works in your

possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg-tm electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. "Project Gutenberg" is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg-tm electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg-tm electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg-tm electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation ("the Foundation" or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg-tm electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg-tm mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg-tm works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg-tm name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg-tm License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg-tm work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country outside the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg-tm License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg-tm work (any work on which the phrase "Project Gutenberg" appears, or with which the phrase "Project Gutenberg" is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the

United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this ebook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg-tm electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase "Project Gutenberg" associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg-tm trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg-tm electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg-tm License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg-tm License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg-tm.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg-tm License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg-tm work in a format other than "Plain Vanilla ASCII" or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg-tm web site (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original "Plain Vanilla ASCII" or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg-tm License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg-tm works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg-tm electronic works provided that

* You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg-tm works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg-tm trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project

Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, "Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation."

- * You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg-tm License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg-tm works.
- * You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- * You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg-tm works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg-tm electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from both the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and The Project Gutenberg Trademark LLC, the owner of the Project Gutenberg-tm trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg-tm collection. Despite these efforts, Project Gutenberg-tm electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain "Defects," such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the "Right of Replacement or Refund" described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg-tm trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg-tm electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you 'AS-IS', WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg-tm electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg-tm electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg-tm work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg-tm work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg-tm

Project Gutenberg-tm is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg-tm's goals and ensuring that the Project Gutenberg-tm collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg-tm and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at

www.gutenberg.org

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation's EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's principal office is in Fairbanks, Alaska, with the mailing address: PO Box 750175, Fairbanks, AK 99775, but its volunteers and employees are scattered throughout numerous locations. Its business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's web site and official page at www.gutenberg.org/contact

For additional contact information:

Dr. Gregory B. Newby
Chief Executive and Director
gbnewby@pglaf.org

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg-tm depends upon and cannot survive without wide spread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg Web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg-tm electronic works.

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg-tm concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg-tm eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg-tm eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our Web site which has the main PG search facility: www.gutenberg.org

This Web site includes information about Project Gutenberg-tm, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.